

מוגנות בספורט

חוברת עבודה לממונה על תחום המוגנות

בגופי הספורט



מוגנות בספורט

חוברת עבודה לממונה על תחום המוגנות בגופי הספורט

גרסה 1; פברואר 2026

חוברת עבודה זו נכתבה על ידי משרד הספורט בשיתוף המועצה
לשלום הילד

המידע המובא בחוברת זו נועד לצרכי הסברה והכוונה מקצועית, ואינו מהווה תחליף לייעוץ משפטי פרטני. במקרים שבהם מתעוררות שאלות בעלות היבטים משפטיים, מומלץ להיוועץ בגורם משפטי מוסמך.

ספורט הוא מרחב משמעותי להתפתחות אישית, גופנית, רגשית וחברתית. לכן, פגיעה במסגרת פעילות ספורטיבית היא ייחודית וקשה ועלולה לפגוע בספורטאי או בספורטאית באופן עמוק, לערער את תחושת הביטחון ולהוביל לחוויה שלילית ואף לנשירה מהמסגרת הספורטיבית.

משרד התרבות והספורט מחויב לקידום תחום המוגנות בספורט בכל הענפים ולמען כלל הספורטאים והספורטאיות – ילדים וילדות, בוגרות ובוגרים. המוגנות בספורט נתפסת כמרכיב יסודי בעשייה הספורטיבית, ולא כנושא נקודתי או משלים.

יצירת סביבה ספורטיבית בטוחה, מכבדת ומוגנת מחייבת מדיניות ברורה, מנגנונים סדורים ומעורבות פעילה של כלל הגורמים במערכת הספורט. סביבה זו מהווה תנאי הכרחי לפעילות ספורטיבית תקינה והוגנת, ומשמשת בסיס לאמון, להתמדה ולקידום מצוינות מקצועית – מבלי לפגוע בשלומם וברווחתם של הספורטאים והספורטאיות.

מינהל הספורט והמרכז לקידום ספורט נשים "אתנה" במכון וינגייט פועלים לקידום תחום המוגנות בספורט באמצעות הכשרות ייעודיות לממונות ולממונים, בשיתוף מרכזי הספורט; קיום שיח עם בני ובנות נוער ספורטאים וספורטאיות; והקמת מרכז תמיכה לממונות מוגנות בספורט – בשיתוף המועצה לשלום הילד ואיגוד מרכזי הסיוע לנפגעות ולנפגעי תקיפה מינית.

יצירת סביבה ספורטיבית בטוחה אינה באה על חשבון הישגיות ותחרותיות, אלא מהווה תנאי להן. אחד הדגשים המרכזיים בעבודתנו הוא טיפוח תרבות מדווחת, שבה פנייה לעזרה נתפסת כצעד של אחריות, אומץ ומקצועיות.

בימים אלה מקדם משרד התרבות והספורט, בהובלת השר מיקי (מכלוף) זוהר, מנכ"ל המשרד כפיר כהן וראש מינהל הספורט הגב' מורן מסיקה, את מדיניות המוגנות בספורט באמצעות עדכון הקוד האתי, בחינת היבטי חקיקה ושיתוף גופי הספורט בתהליך. תחום זה יכלול במערכי הכשרה לבעלי ובעלות העניין במערכת הספורט.

החוברת שלפניכם היא תוצר של שותפות מקצועית רחבה, בשיתוף מינהל הספורט, הייעוץ המשפטי במשרד התרבות והספורט, המרכז לקידום נשים בספורט "אתנה" במכון וינגייט, המועצה לשלום הילד, איגוד מרכזי הסיוע לנפגעות ולנפגעי תקיפה מינית ויועצות המוגנות בספורט במשרד התרבות והספורט – הגב' ורד בוסקילה והגב' שרון זאבי. החוברת נועדה לשמש כלי מקצועי ויישומי לממונות ולממונים על תחום המוגנות באיגודים ובהתאחדויות הספורט, להניח תשתית ידע משותפת ולהעניק כלים לקידום מניעה, זיהוי וטיפול בפניות ובאירועים – בדגש על מניעת הטרדות ופגיעות מיניות ועל טובת הספורטאי והספורטאית כעיקרון מנחה.

אני מודה לכל השותפים והשותפות לעשייה, על המחויבות והאחריות שאתם. נושאים בבניית תרבות ספורט בטוחה, שוויונית ומכבדת.

בברכה,



נורית שרביט

ראש אגף בכיר לקידום ספורט נשים וספורט לכל במנהל הספורט

תוכן עניינים

6	מבוא
8	חלק א': מוגנות בספורט
9	1. מוגנות בספורט
9	1.1 הקדמה: מהי מוגנות בספורט?
11	2. פגיעות בעולם הספורט
11	2.1 אלימות פיזית בספורט
12	2.2 אלימות נפשית-פסיכולוגית בספורט
14	2.3 הזנחה בספורט
15	2.4 בריונות, לרבות בריונות ברשת
17	2.5 התייחסות מעליבה ביחס לגוף הספורטאי
18	2.6 פגיעה עצמית בספורט
19	2.7 פגיעות מיניות בספורט
24	3. יצירת סביבה בטוחה בגופי ספורט
25	3.1 אימוץ נהלים והפצתם
25	3.2 מניעת העסקה של עברייני מין בגופי הספורט – גיוס בטוח
26	3.3 יצירת דרכי פנייה בנושאי מוגנות ופיתוח הליכים לטיפול בפניות, סיוע ודיווח
26	3.4 זיהוי ומיפוי מצבים רגישים בספורט או מצבים הנושאים סיכון מוגבר, והיערכות להם
26	3.5 קידום תפיסה של זכויות ילדים
27	3.6 זיהוי השותפים הרלוונטיים לקידום סביבה בטוחה

29 חלק ב': תפקיד הממונה על תחום המוגנות בגופי הספורט

- 30 4. תפקיד הממונה על תחום המוגנות בגופי הספורט
- 30 4.1 תפקיד הממונה על תחום המוגנות בספורט
- 33 4.2 הציר התגובתי – קבלת פניות
- 46 4.3 הציר המניעתי – קידום סביבה בטוחה בגוף הספורט
- 54 4.4 דיווח שנתי על היבטים הנוגעים למניעת הטרדה מינית והתנכלות בגוף הספורט

55 נספחים

- 56 נספח 1: דברי חקיקה רלוונטיים
- 57 נספח 2: נוהל מוצע לעניין חובת הדיווח
- 66 נספח 3: טופס קבלה וטיפול בפנייה בנושאי מוגנות
- 69 נספח 4: טופס אישור קבלת פנייה בעל פה – מתלונן/ת
- 71 נספח 5: טופס אישור קבלת פנייה בעל פה – מוסר/ת הודעה
- 73 נספח 6: טופס סיכום והמלצות – להגשה למעסיק (מנהל גוף הספורט)
- 75 נספח 7: גורמי סיוע ושותפי עבודה בתחום המוגנות
- 77 נספח 8: דוגמא לפורמט לכתיבת תוכנית עבודה שנתית
- 78 נספח 9: עלון מוגנות קטינים בספורט – עברית וערבית
- 80 נספח 10: דוגמה למכתב להורי ספורטאים מטעם הממונה על תחום המוגנות בגוף הספורט
- 81 נספח 11: תקנון לדוגמה – מוגנות בספורט
- 84 נספח 12: הטרדות ופגיעות מיניות בספורט כלפי בגירים

93 מקורות נבחרים

94 צוות הכתיבה והייעוץ המקצועי לחוברת

ספורט ופעילות גופנית הם חיוניים לבריאות, להתפתחות ולרווחת האדם. הגישה לספורט, והעיסוק בו, מעוגנים מזכות אדם באמנות זכויות אדם ובמסמכים משפטיים שונים, וישנה הכרה בינלאומית בספורט ככלי להשגה של מטרות חברתיות ותרבותיות רחבות.

לספורט חשיבות מיוחדת עבור קטינים. אימוץ סגנון חיים פעיל בילדות, ועיסוק בספורט מגיל צעיר מקדם את זכותם של קטינים לבריאות ולהתפתחות, ותורם לפיתוח כישורים ומיומנויות פיזיים וחברתיים; מקנה ידע וערכים (למשל, כבוד, מנהיגות, משמעת, הכלה חברתית, סובלנות); מפגיש את הקטינים עם מודלים לחיקוי; ואף מעודד השתתפות ואזרחות פעילה. לצד יתרונותיו הרבים, בשנים האחרונות גוברת ההכרה, הן במחקר והן בפרקטיקה, כי העיסוק של קטינים בספורט, בפרט ספורט מקצועני, עלול לחשוף אותם למצבים של פגיעה ואלימות, על סוגיה.

נוכח זאת, משרד התרבות והספורט שם לו למטרה לנקוט צעדים אופרטיביים לקידום התחום של מוגנות בגופי הספורט לכלל הספורטאים. כחלק מפעילותו בנושא, השתתף מנהל הספורט בפרויקט אירופי ייחודי בהובלת מועצת אירופה (Council of Europe) והאיחוד האירופי (EU) בנושא מוגנות ילדים בספורט (Child Safeguarding in Sport: CSiS). במסגרת הפרויקט, כתב מנהל הספורט תוכנית 'מפת דרכים' מקיפה לקידום מוגנות ילדים בספורט, שאושרה על ידי מנכ"ל משרד התרבות והספורט. כמו כן, התחום של מוגנות בספורט נכלל כאחד מיעדי משרד התרבות והספורט בתוכנית העבודה לשנת 2022 ו-2023, ומשתקף גם בהחלטת משרד התרבות והספורט לחייב התאחדויות ואיגודי ספורט למנות ממונה על תחום המוגנות בספורט (להלן גם 'הממונה'), ולקבוע כי מינוי כאמור יהווה תנאי סף לקבלת תמיכה ממשלתית.

יצירת תפקיד של ממונה על תחום מוגנות בספורט מהווה צעד חדשני ופורץ דרך בישראל. כפי שיפורט בחוברת זו, הממונה מהווה גורם מרכזי 'בשטח' לקידום התחום של מוגנות בספורט בענף. בתוך כך, הממונה אמונה על הידע המקצועי בנוגע למוגנות בספורט בענף; מקדמת באופן יזום את התחום במישורים ניהוליים, חינוכיים והסברתיים שונים; פועלת להעלאת מודעות ולהפצת ידע בתחום המוגנות בקרב כלל הגורמים הרלוונטיים בענף הספורט; ומהווה 'כתובת' לקבלת פניות בנושאי מוגנות בספורט בגופי הספורט.

חוברת עבודה זו מיועדת, בראש ובראשונה, לממונות ולממונים על תחום מוגנות בספורט. החוברת מבקשת למצב את תפקיד הממונה כתפקיד מוביל בגוף הספורט, בכל הנוגע להבטחת מוגנות בספורט, ובתוך כך מוגנותם של ספורטאים, וכן להסדיר את סמכויותיה המרכזיות באופן ברור ויישומי. כך, מטרות החוברת הינן:

- « לאגד את הידע המקצועי הרלוונטי בתחום של מוגנות בספורט;
- « לפרט על תפקיד הממונה על תחום המוגנות בספורט והכלים העומדים לרשותה בכל הנוגע ליצירת סביבה בטוחה ומוגנת בגוף הספורט;
- « להנחיל ידע ולספק כלים ונהלים בכל הנוגע לקבלת פניות בנושאי מוגנות בספורט ולטיפול בהן, לרבות במקרים של חשד לפגיעה והתעללות.

החלק הראשון בחוברת יכלול מידע תיאורטי בנוגע להיבטים שונים הנוגעים למוגנות בספורט, לרבות התייחסות לסוגי האלימות (פיזית, רגשית, מינית, הזנחה) ולבריונות. **החלק השני** יתמקד בתפקיד הממונה ובתחומי אחריותה.

חוברת עבודה זו נועדה לשמש משאב מסייע מקיף ומעמיק לממונות המוגנות בספורט. אופן עריכתה של החוברת אמור לאפשר לממונות לבצע בקלות יחסית את ההתאמות הנדרשות לענף הספורט בו הן פועלות ולהוביל את תחום הידע החשוב הזה בביטחון - למען כלל הספורטאים.

הגדרות:

ילד/קטין – כל אדם מגיל לידה עד 18.

צוות ניהולי – מנהלי גוף הספורט.

צוות מקצועי – מאמנים, עוזרי מאמנים.

צוות רפואי – רופא, פיזיותרפיסט, תזונאי, וכיוצ"ב.

אנשי צוות – אנשי צוות ניהולי, מקצועי ורפואי.

ממונה על תחום המוגנות בספורט – מי שעברה הכשרה המאושרת על ידי מנהל הספורט ומונתה על ידי גוף הספורט להוביל ולפעול בכל האמצעים העומדים ברשותה כדי להבטיח קיומה של סביבה מוגנת בגוף הספורט לרבות טיפול במקרי פגיעה, והעלאת מודעות לנושא המוגנות.

סביבה בטוחה ומוגנת – סביבה המאפשרת קיומה של פעילות ספורט מאורגנת, כהגדרתה בחוק הספורט, המגנה על שלומם הפיזי והנפשי של ספורטאים ובעלי עניין; מבטיחה יחס מכבד והגנה על זכויות; מצמצמת סיכונים לפגיעה, לאלימות, להתעללות, לניצול ולהטרדה מכל סוג; ואשר קיימים בה מנגנונים יעילים לדיווח ולטיפול במקרי פגיעה.

למען הנוחות הלשונית, ההתייחסות במסמך זה לממונה על תחום המוגנות היא בלשון נקבה, ואילו ההתייחסות לשאר התפקידים (ובהם ספורטאים, אנשי צוות ומאמנים), כמו גם לקטינים/ילדים, היא בלשון זכר. בכל המקרים, ההתייחסות היא לכל המגדרים.

חלק א'

מוגנות בספורט



1. מוגנות בספורט

1.1 הקדמה: מהי מוגנות בספורט?

מוגנות בספורט (Safeguarding in Sport) הינו מושג רחב המתייחס לנקיטת הליכים וצעדים שונים במטרה להבטיח שכלל הספורטאים, בגירים וקטינים, נהנים מסביבה ספורטיבית בטוחה ומוגנת.

ככלל, למוגנות בספורט שני צירים מרכזיים:

- **'הגנה'** - מונח המתייחס לפעולות הנוגעות להגנה על ספורטאי אינדיבידואלי, לגביו קיים חשש שהוא מצוי בסיכון לפגיעה (למשל, דרך קבלת ובירור פניות, ובמקרים הרלוונטיים, דיווח לרשויות).
 - **'הבטחת סביבה מוגנת'** - מונח המתייחס לפעולות יזומות של גופי ספורט למניעת או, לכל הפחות, לצמצום סיכון לפגיעה בספורט באופן שמבטיח כי כלל הספורטאים הינם בטוחים מפני פגיעה ונהנים מסביבה בטוחה ומוגנת בספורט (למשל, דרך אימוץ נהלים או קיום הכשרות).
- כך, המונח מוגנות בספורט מתייחס הן לנקיטת צעדים למניעת - או לכל הפחות לצמצום - מצבי פגיעה, התעללות ואלימות, על סוגיה (אלימות פיזית, נפשית, מינית, הזנחה, בריונות וביוש - לרבות פגיעות במרחב הדיגיטלי), והן לנקיטת צעדים לטיפול במקרים שאירעו במסגרת ספורט, ולמתן תמיכה וסיוע לספורטאים שנפגעו. מקרי פגיעה כאמור יכולים להתרחש **בין הספורטאי לגורם סמכות בספורט** (למשל, מאמן) וכן **בין הספורטאי לקבוצת השווים** (קרי, חברי הקבוצה או ספורטאים אחרים).
- להבטחת מוגנות בספורט השפעה משמעותית על רווחת הספורטאי ושלומו. כאשר מדובר בספורטאים קטינים קידום תחום המוגנות בספורט נגזר, בין היתר, מזכויותיהם להגנה, להביע דעה ולהשתתף, ולפנאי ולמשחק, המעוגנות באמנת האו"ם בדבר זכויות הילד.

עקרונות להבטחת מוגנות בספורט:

1. לכל ספורטאי זכות להיות מוגן ובטוח במסגרת פעילויות פנאי, משחק וספורט, או השתתפות במסגרת ספורט, ללא חשש מהתעללות או פגיעה.
2. לכל ספורטאי יש זכות לקבל מידע וידע על זכויותיו בספורט, לרבות מידע על זכויותיו להגנה בספורט, על תפקיד הממונה על תחום המוגנות, ועל קבלת סיוע ותמיכה במקרה של פגיעה.
3. לכל ספורטאי יש זכות ליחס מכבד ושוויוני במסגרת ספורט, ללא הפליה מכל סוג שהוא על בסיס גזע, מין, דת, גיל, מוצא אתני, נטייה מינית וזהות מגדרית, או כל טעם אחר.
4. לכל ספורטאי יש זכות שטובתו תהווה שיקול ראשון במעלה בכל החלטה או פעולה הנוגעת אליו במסגרת ספורט.
5. לכל ספורטאי יש זכות להביע את עמדתו, וכי עמדותיו ורצונו יישמעו ויילקחו בחשבון בהליכי קבלת החלטות, לרבות בתחום של מוגנות בספורט.
6. לכל ספורטאי יש זכות להשתתף ולהיות מעורב בעיצוב מדיניות ונהלים לקידום סביבה מוגנת ובטוחה בספורט.
7. לכל ספורטאי שנפגע במסגרת פעילות הספורט יש זכות לקבל תמיכה וסיוע מתאימים.
8. במקרה בו הוא סבור כי זכויותיו נפגעו, לכל ספורטאי יש זכות להגשת פנייה לגוף הספורט, דרך מנגנון סדור וייעודי לכך, וכי פנייה כאמור תתברר באופן מקצועי ומתאים, אשר מבטיח את זכותו של הספורטאי הפונה לפרטיות.
9. גופי ספורט מחויבים לדאוג לשלומם, לבטיחותם ולהגנתם של ספורטאים.
10. על גופי ספורט לפעול באופן יזום ליצירת מדיניות להגנה על ספורטאים ולקידום סביבה בטוחה ומוגנת בספורט, ולנקוט אמצעים מנהליים, חינוכיים, ואחרים להבטחת יישומה.

2. פגיעות בעולם הספורט

כאמור, עולם הספורט מהווה זירה משמעותית עבור ספורטאים, בייחוד קטינים, שתורמת להתפתחותם, לבריאותם, לרכישת כישורים ועוד. עם זאת, בשל המאפיינים הייחודיים של עולם הספורט, מדובר גם בזירה בה ספורטאים הינם פגיעים במיוחד לתופעות פוגעניות, לרבות אלימות; כמו גם בזירה אשר מקשה על חשיפה ודיווח של מקרי פגיעה, על טיפול בתופעות אלו ועל מיגורן.

בין המאפיינים הייחודיים לעולם הספורט בהקשר זה ניתן למנות את פערי הכוח בין הספורטאי, ובפרט ספורטאי קטין, למאמן ולגורמי סמכות אחרים במסגרת הספורט; העיסוק הפיזי והגופני במסגרת הפעילות הספורטיבית; הימצאותם של ספורטאים, בפרט ספורטאים קטינים, מחוץ לביתם לתקופה ממושכת, ולעיתים במהלך הלילה (במסגרת אימונים, מחנות אימון, תחרויות, ועוד), וכן קיומם של מצבים פגיעים אחרים בספורט (למשל, נסיעות, החלפת בגדים במלתחות, עיסויים טיפוליים, ועוד).¹

לצד העובדה שהזירה הספורטיבית יכולה להביא לעיתים לפגיעה בספורטאים, בשל המאפיינים שהוזכרו, חשוב גם לציין כי מדובר גם בזירה המאפשרת לאנשי הצוות - שרואים את הספורטאי באופן תדיר, ומנהלים איתו מערכת יחסים של קרבה ואמון - לזהות מקרים של פגיעה או התעללות, מחוץ למסגרת הספורטיבית או בתוכה, ולסייע לו.

חלק זה ידון בסוגים מרכזיים של אלימות ופגיעה בעולם הספורט, ויצג דרכים לזיהויים. יצוין כי ההתנהגויות המתוארות להלן הינן פסולות, לא ראויות וחלקן אף מהוות עבירה פלילית.

2.1 אלימות פיזית בספורט

ככלל, אלימות פיזית מתבטאת בהפעלת כוח פיזי או בשימוש בחפצים שונים על מנת לגרום לאדם אחר פגיעה, כאב או סבל. במקרי קיצון, אלימות פיזית יכולה לגרום גם למוות.

במסגרת ספורט, הספורטאי עלול להיפגע פיזית על ידי המאמן ו/או על ידי קבוצת השווים (קרי, חבריו לקבוצה או ספורטאים אחרים). חשוב לציין, כי הפעילות בענפי ספורט מסוימים יכולה לכלול התנהגויות אשר, מחוץ לזירה הספורטיבית, עשויות להיחשב כאלימות (למשל, בעיטות, חבטות, פגיעה באמצעות חפצים ונשקים שונים, דחיפות וכיוצ"ב). בהקשר זה, יש להפריד בין פעולות שהינן חלק משגרת אימונים או פעילות ספורטיבית סבירה ותקינה, כאשר הפעלת כוח הינה רלוונטית ונדרשת לאימון או לתרגול ונעשית באופן בטיחותי ומותאם לחוקת הענף ולגילי הספורטאים, לבין פעילויות אלימות שחורגות מהעיסוק בספורט.

בנוסף, במקרים חמורים וקיצוניים, מצבים מסוימים בספורט עלולים לעלות כדי אלימות ופגיעה פיזית. כך, למשל, מאמן שמכריח ספורטאי להמשיך מיד באימון או במשחק לאחר שנפצע באופן קשה. במקרה זה, המאמן לא גרם לפגיעה, אך התנהלותו עלולה להביא להחמרתה, להשפיע לרעה על מצבו הרפואי של הספורטאי, ולגרום לכאב וסבל.

בנוסף, דרכי אימון שאינם תואמים את גיל הספורטאים הקטינים והתפתחותם (למשל, אימונים בעצימות גבוהה, שימוש בציד כבד שאינו מתאים לגילם); או שמחייבים ביצוע תרגילים באופן מסוכן; או שמעודדים משחק אלים ודורשים מספורטאים קטינים לשחק בעוצמה בלתי סבירה, או באופן שסותר את חוקי הענף ומסכן את שלומם עשויים כולם להיחשב אלימות.

1 להרחבה על המאפיינים הייחודיים של עולם הספורט, ראו זלוטניק רז, ד. & וינדמן, ו. (2023), 'משחקים על בטוח: מוגנות ילדים וילדות בספורט - תמונת מצב ומחשבות לקראת יישום בישראל', פרסום המועצה לשלום הילד וקרן דניאל הווארד.

דוגמאות לאלימות פיזית:

- « הכאות, בעיטות, חניקות, סטירות, דחיפות.
- « צביטות, משיכת שיער, יריקות, שימוש בנשק, גרימת כוויות.
- « דרישה לבצע פעולה פיזית, שאינה מותאמת בהיקפה או בעוצמתה, ככלי ענישה.
- « דרישה מהספורטאי לשחק או להתאמן אחרי שנפצע קשה.
- « שימוש באביזרי ספורט או חפצים אחרים לצרכי הכאה.

סימנים לזיהוי אלימות פיזית בקרב ספורטאים:

- « סימני חבלה גלויים, כגון פציעות, חתכים, כוויות או 'סימנים כחולים'.
- « שברים ונקעים חוזרים.
- « פציעות ישנות, או פציעות חוזרות ונשנות, שאינן מטופלות כראוי.
- « לבוש שאינו מותאם לעונה או לפעילות, באופן שעשוי לשמש להסתרת סימני פגיעה.
- « הסברים לא עקביים או מעורפלים בנוגע למקור הפציעות.
- « זהירות חריגה ממבוגרים, מקטינים אחרים או מאדם מסוים.
- « התפרצויות כעס או דיבור תוקפני ועוין כלפי אחרים.
- « התכנסות פנימה, הסתגרות והימנעות מאינטראקציות חברתיות.
- « צייתנות יתר או להיטות מוגזמת לרצות מבוגרים.
- « התנהגות אלימה כלפי קטינים אחרים או אכזריות כלפי בעלי חיים.

2.2 אלימות נפשית-פסיכולוגית בספורט

המונח אלימות נפשית-פסיכולוגית מתייחס לקשת של התנהגויות ופעולות שעלולות לגרום לאדם אחר פגיעה נפשית ופסיכולוגית, לרבות טראומה, אובדן ערך עצמי, תחושות חרדה ודיכאון, ועוד.

אלימות נפשית-פסיכולוגית בספורט כוללת, בין היתר, קללות, צעקות, השפלות, ביוש, איומים, שימוש בכינויי גנאי והטחת עלבונות; יחס משפיל או מבזה; דרישות אימון בלתי מותאמות וסבירות שפוגעות בספורטאי ומערערות את בטחונו; הפעלת לחץ מוגזם ומאיים על הספורטאי, בפרט ספורטאים קטינים, להישגיות, להצלחה ולקידום הקריירה הספורטיבית; ועוד.

התנהגויות כאמור עשויות להופיע בהקשרים שונים בספורט, מצד המאמן, הצוות הניהולי, שופטים, הורים, ספורטאים אחרים בקבוצת השווים ובמקרים מסוימים על ידי קהל (למשל, כאשר ספורטאי סופג הערות פוגעניות במהלך משחק או תחרות).

בפרט, ידוע כי ספורטאים קטינים העוסקים בספורט מקצועי תחרותי - שבו מנסים לזהות ספורטאים בעלי כשרון יוצא דופן מגילאים צעירים ביותר, ובמסגרתו נדרשים קטינים לשעות רבות של אימונים קשים - נמצאים לעתים קרובות בסיכון מוגבר לפגיעה בספורט בכלל, ולאלימות נפשית-פסיכולוגית בפרט.

אלימות נפשית-פסיכולוגית עלולה להוביל לשינויים במצב הרוח, למצבי דחק ודיכאון, לשינויים בהרגלי התזונה, לפגיעה בתחושת הערך העצמי, ואף לתחושת מיאוס מהעיסוק בספורט ולנשירה.

בהקשר זה, חשוב לזכור כי טובת הספורטאי אמורה לעמוד לנגד עיניהם של אנשי ונשות המקצוע, הניהול והרפואה בספורט. בתוך כך, יש לזכור ולהזכיר כי יש לראות בספורטאים קטינים בראש ובראשונה כילדים, ורק לאחר מכן, כספורטאים, ולוודא כי חתירה להישגיות ולמצוינות אינה באה על חשבון שלומם ורווחתם.

כמו כן, חשוב כי הגורמים המקצועיים בגוף הספורט יהיו ערניים לכך שפגיעה רגשית בספורטאים קטינים עלולה להתרחש גם מצד הורים בעלי "עודף מוטיבציה" הדוחפים את ילדיהם לספורט, ומציבים בפניהם דרישות ויעדים בלתי מציאותיים. התנהגות זו עלולה אף להגיע לכדי אלימות נפשית-פסיכולוגית, למשל במקרים של ביזוי או השפלה של הספורטאי הקטין בגין 'אי-הצלחה', הצבת דרישות מתמשכות להצטיינות או הפעלת לחץ אינטנסיבי ומתמשך. במצבים קיצוניים, לחץ זה עלול להביא להתשת הספורטאי הקטין, ואף לפגיעה פיזית כתוצאה ממאמץ יתר. חשוב לציין כי התעללות רגשית כאמור, עשויה, בנסיבות מסוימות, להגיע לעוצמה המחייבת דיווח על פי חוק (להרחבה על חובת הדיווח, ראו פרק 4.2.1. בחוברת זו).

דוגמאות לאלימות נפשית-פסיכולוגית:

- « שימוש בכינויי גנאי, קללות או עלבונות.
- « התייחסות לספורטאי כנחות, זלזול בו או השפלתו, בין אם ביחידות ובין אם בפומבי.
- « איום בפגיעה פיזית או בענישה כלפי ספורטאי, או הפחדתו.
- « בידוד ספורטאי או התעלמות ממנו, לרבות התעלמות מכוונת ממאמציו ומהשקעתו במהלך אימון או משחק.
- « התייחסות שונה לספורטאי לעומת יתר חברי הקבוצה, באופן שעלול לבודד אותו או להעיד על סלידה כלפיו.
- « הפגנת היעדר אמפתיה כלפי ספורטאי לרבות התעלמות מבקשתו לעזרה או סירוב להעניק לו סיוע מצד גורם סמכות (מאמן, צוות רפואי).
- « הצבת דרישות אימון בלתי מותאמת או בלתי סבירות, הפוגעות בספורטאי או מערערות את תחושת הביטחון שלו.
- « הפעלת לחץ מוגזם או מאיים על הספורטאי להישגיות.
- « עריכת משחקים או טקסים משפילים לספורטאים.

סימנים לזיהוי אלימות נפשית-פסיכולוגית בקרב ספורטאים:

- « צייתנות יתר.
- « פחד חריג מטעויות, במיוחד אם הדבר ניכר בעיקר בנוכחותו של אדם מסוים.
- « פחד מהורה, או מבוגר אחר.
- « היעדרות ממושכת מהפעילות הספורטיבית, ללא הסבר ידוע, או חוסר יציבות בהגעה למסגרת.
- « שינויים התנהגותיים: התנהגות אגרסיבית, כעוסה, או לחוצה. או להיפך – התכנסות, הימנעות מפעילות חברתית שבעבר לקח בה חלק ברצון.
- « שינויים במצב הרגשי: תחושת דיכאון, חרדה, פחד או זעם.
- « סיגול הרגלים פוגעניים ל-הרגעה עצמית (למשל, כסיסת ציפורניים כרונית, תלישת שיערות וכדומה).
- « חוסר רצון לחזור הביתה או ללכת לאימון.
- « שימוש לרעה בחומרים מסוכנים (אלכוהול, סמים).
- « ניסיונות לפגיעה עצמית, מחשבות או כוונות אובדניות.

2.3 הזנחה בספורט

הזנחה מהווה מצב בו הצרכים הבסיסיים של הקטין (למשל, בהיבטים של טיפול והשגחה, הזנה, בריאות, חינוך, וקשר רגשי) לא מסופקים. על פי רוב, הזנחה מהווה מצב מתמשך, הכולל פעולות או מחדלים שעלולים להוביל לפגיעה בבריאותם ובהתפתחותם התקינה של קטינים. עם זאת, גם לפעולה או למחדל חד פעמיים עלולים להיות השפעות הרסניות (לדוגמה: השארת ילד ברכב או אי מתן טיפול רפואי הכרחי). להזנחה השלכות חמורות על התפתחות הקטין, הן מבחינה פיזית והן מבחינה רגשית. היא עלולה לגרום לבעיות שגשוג, לתאונות, להיפגעות על ידי זרים, ועוד.

אמנם, הזנחה מתרחשת לרוב במסגרת המשפחתית, אך יכולה לבוא לידי ביטוי גם בזירות נוספות, לרבות בספורט. כך, הזנחה בעולם הספורט עשויה לכלול מקרים של אי-מתן מים לזמן ממושך; התעלמות מפציעה בספורט ואי-מתן טיפול רפואי נדרש; חיוב ספורטאים להתלבש באופן שלא הולם את תנאי מזג האוויר; הורדת ספורטאים קטינים מההסעה לאחר מחנה אימון או תחרות במקום לא מוכר וללא השגחת מבוגר; ועוד.

דוגמאות להזנחה בספורט:

- « היעדר התייחסות לפציעה בספורט, מחלה או צרכים רפואיים של הספורטאי או אי-מתן טיפול רפואי נדרש
- « העלמת עין ממצבים שעשויים להיות מסוכנים לספורטאים.
- « ניהול אימונים במתקנים לא בטיחותיים או עם ציוד שאינו תקין או מסוכן.
- « אי סיפוק צרכים בסיסיים של הספורטאי.
- « חיוב ספורטאים להתלבש באופן שאינו הולם את מזג האוויר.
- « התעלמות או הפגנת עניין מועט בספורטאי קטין ובשלומו.
- « אי-מתן תמיכה ומענים רגשיים בסיסיים המותאמים למצבו של הספורטאי הקטין.
- « הורים המביאים את ילדם לאימון או אוספים אותו בסיומו באיחור ניכר באופן קבוע, או שאינם דואגים להביאו או לאוספו כלל, באופן העשוי להעיד על חוסר נוכחות או מעורבות הורית.

2.4 בריונות, לרבות בריונות ברשת (בדגש על ספורטאים קטינים)

ספורטאים מבלים זה עם זה במשך שעות רבות. האינטראקציה שנוצרת בין ספורטאים, בהם חברים לקבוצה, יכולה להיות מיטיבה, מפתחת וחיובית, אך היא עלולה גם להיות פוגענית, ואף 'רעילה'. פגיעה בספורטאי מצד קבוצת השווים יכולה להתבצע על ידי ספורטאי יחיד או על ידי קבוצת ספורטאים (חברים לקבוצה או ספורטאים אחרים), וכן על ידי גורמי סמכות וניהול (לדוגמה מאמנים). בריונות יכולה להתבטא באלימות פיזית וכן באלימות נפשית-פסיכולוגית, לרבות דרך בידוד חברתי וחרם.

בשנים האחרונות, נוכח השימוש הגובר במרחב המקוון, תופעת הבריונות גולשת במידה רבה גם לרשת. בריונות ברשת הינה פגיעה מכוונת ונשנית באדם הנעשית באמצעות הפצה של תוכן מסוים (למשל, טקסט, תמונות, סרטונים) ברשת. המאפיינים הייחודיים של האינטרנט (בהם ויראליות, אנונימיות וקושי במחיקת תכנים) הופכים את הפגיעה במרחב המקוון לחמורה במיוחד.

תופעה זו קיימת גם בספורט. ספורטאים קטינים עלולים להיפגע במרחב המקוון, על-ידי קבוצת השווים וכן על ידי גורמי סמכות וניהול (לדוגמה מאמנים). הפגיעה יכולה לבוא לידי ביטוי גם בשליחת הודעות מאיימות; העלאת תמונה או סרטון שחושפים את גוף הספורטאי או את איבריו האינטימיים, או הפצת תכנים אחרים שנועדו להביך או להשפיל אותו; הוצאת הספורטאי מקבוצות המשמשות את שאר חברי הקבוצה ברשתות החברתיות; ועוד.

לבריונות, לרבות בריונות ברשת, עלולות להיות השלכות קשות על מצבם הנפשי של ספורטאים. לכן, על גוף הספורט ועל הצוות הניהולי והמקצועי מוטלת האחריות לשמור על אוירה חברתית ראויה ומכבדת בגוף הספורט, וכן לגלות מעורבות ולסייע לספורטאי שנפגע.

דוגמאות לבריונות:

- « לעג, הקנטות או השפלות מצד חברי הקבוצה.
- « ביצוע מעשים מכוונים להצקה או להטרדה (כגון העלמת ציוד, דחיפות קלות).
- « חרם חברתי מצד חברי הקבוצה, לרבות התעלמות מכוונת, ניכור או הדרה חברתית.
- « בספורט קבוצתי - אי-שיתוף מכוון, שיטתי וללא הצדקה מקצועית של ספורטאי במשחק.

דוגמאות לבריונות ברשת:

- « שליחת הודעות מאיימות, פוגעניות או משפילות לספורטאי.
- « הפצה של תמונות או סרטונים פוגעניים, מביכים או משפילים של הספורטאי, או של קרוביו, לרבות תכנים אינטימיים או חושפניים.
- « הפצת שמועות, פרסומים או סיפורים פוגעניים ברשת על הספורטאי או על אחד מקרוביו.
- « קללות או ביטויי גנאי המופנים כלפי הספורטאי ברשתות החברתיות.
- « הדרה מקבוצות חברתיות מקוונות: הוצאה מקבוצות ווטסאפ, רשתות חברתיות, וכיוצ"ב.
- « הכחזה על חרם חברתי ברשתות החברתיות, לרבות קריאה לניתוק קשרים עם הספורטאי.

סימנים לזיהוי בריונות, לרבות בריונות ברשת, בקרב ספורטאים קטינים:

- « שימוש ממושך או חריג בטלפון הנייד.
- « הופעת סימני מצוקה רגשית – כגון חרדה, עצבנות, עצבות או מתח – לאחר שימוש בטלפון הנייד.
- « התכנסות פנימה, הסתגרות, ירידה במצב הרוח או מראה 'כבוי'.
- « חשש או הימנעות מהגעה לבית הספר או לאימון.
- « הימנעות משימוש בחדרי ההלבשה או במלתחות.
- « צמצום או הימנעות מאינטראקציות חברתיות, והתרחקות מחברים.
- « ספיגת הערות שליליות, פוגעניות ומעליבות מחברי הקבוצה.
- « בקשה לעזוב את האימון או הקבוצה, אף עד כדי נשירה מהפעילות הספורטיבית.

2.5 התייחסות מעליבה ביחס לגוף הספורטאי

במסגרת פעילות ספורטיבית ישנם הקשרים מקצועיים שבהם נדרש לעסוק בסוגיות הקשורות לגוף, כגון הקפדה על תזונה בריאה, שמירה על משקל גוף מסוים, או התאמות משקל או מסת שריר. כמו כן, בענפי ספורט מסוימים קיים צורך ענייני ומקצועי לעסוק במשקל גוף (למשל, בענפי ספורט בהם מתחרים לפי קטגוריות משקל). עם זאת, מדובר בנושאים רגישים ויש להבטיח כי כל התייחסות לגופו של ספורטאי תהא מקצועית, עניינית ומכבדת.

במסגרת הספורט עשויים להתרחש מקרים שבהם הערות או התייחסויות בנושאים אלה – גם אם לכאורה נועדו לטובת הספורטאי ולקידומו המקצועי – נאמרות באופן פוגעני או משפיל. זאת ועוד, ספורטאים עשויים לספוג הערות גם ביחס להיבטים גופניים שאינם נתונים לשליטתם (למשל, גובה). התייחסות מעליבה בנוגע למשקל, לגובה, למבנה הגוף או לאיברים מסוימים בגוף (למשל, הערות לגבי חזה גדול של ספורטאיות)² עלולות לעורר לחצים, תסכול, וחרדות.

במקרים חמורים, התנהלות מסוג זה עלולה להוביל להפרעות אכילה, לעיסוק אובססיבי בתזונה ודיאטה, ולהחלת משטר אימונים קיצוני ולא מותאם, באופן שפוגע בבריאותם הנפשית והפיזית ובהתפתחותם של ספורטאים, בפרט ספורטאים קטינים – הן לטווח המיידי והן לעתיד.

משכך, מוטלת על אנשי הצוות בגוף הספורט אחריות מיוחדת בהקשר זה, ועליהם לנקוט את הצעדים הנדרשים על מנת להבטיח כי כלל ההתייחסויות להיבטים של תזונה, משקל ומבנה גוף של ספורטאים יעשו באופן מכבד, רגיש, מקצועי, וענייני.

סימנים לזיהוי עיסוק חריג בדימוי גוף בקרב ספורטאים:

- « עיסוק יום-יומי או תכוף במשקל, במבנה גוף או בתזונה.
- « השוואה תכופה של מבנה הגוף לגופם של אחרים.
- « התבטאויות שליליות, פוגעניות או ביקורתיות של הספורטאי כלפי גופו שלו.
- « דימוי גוף שלילי, לרבות תפיסה של משקל גוף או מסת שריר כגבוהים או נמוכים מדי, באופן שלא תואם את המציאות.
- « הימנעות מאכילה, לרבות הימנעות מאכילה בסיטואציות קבוצתיות, גם כאשר הספורטאי מציין שהוא רעב.
- « הקאות בתדירות גבוהה או ללא סיבה רפואית ידועה.
- « הליכה לשירותים בתדירות גבוהה, ובאופן החורג מהרגיל.
- « שימוש עצמאי בכדורי הרזיה או תוספים, ללא ייעוץ או ליווי של גורם מקצועי מוסמך.

2 יצוין כי הערות משפילות או פוגעניות הנוגעות לגוף הספורטאי יכולות להיות גם בעלות אופי מיני ובמקרים מסוימים, להוות גם הטרדה מינית.

2.6 פגיעה עצמית בספורט

פגיעה עצמית היא פעולה מכוונת שבה אדם גורם נזק לגופו, לרוב בצורה נסתרת, כאמצעי להתמודד עם מצוקה נפשית. פגיעה עצמית יכולה להתבטא בחיתוכים, בשריטות, בכוויות, בתלישת שיער, בהכאה עצמית, וכן בהרעבה של הגוף, או בשימוש בחומרים מסוכנים ומזיקים, כאשר שימוש זה נעשה מתוך כוונה לפגוע בגוף. פגיעה עצמית שונה משאר הפגיעות המפורטות בפרק זה, מאחר שהיא נגרמת על ידי הספורטאי עצמו, ולא על ידי גורם מקצועי או קבוצת השווים.

פגיעה עצמית מבטאת לרוב מצוקה נפשית שהספורטאי חווה, אשר עשויה להיות קשורה לעולם הספורט, או עשויה לנבוע מסיבות חיצוניות לעיסוק בספורט. כפי שצוין, בקרב ספורטאים ניכרות לעיתים תחושות עזות של לחץ, עומס רגשי, חוסר שליטה, וחרדה מכישלון או תחושות של חוסר ערך, בדידות או חוסר שייכות. בנוסף אצל חלקם ניתן לזהות עיסוק-יתר בדימוי הגוף, רגישות למשקל, או פרפקציוניזם קיצוני.

פגיעה עצמית ואובדנות

גם בהיעדר כוונה מוצהרת לאובדנות, יש להתייחס לכל פגיעה עצמית בקרב ספורטאי כסימן למצוקה עמוקה אשר מהווה גם גורם סיכון לאובדנות. לכן, יש להתייחס לחשד כאמור ברצינות רבה – ולא כאל "תופעה חולפת" – ולפעול במהירות לצורך מתן מענה מתאים עבור הספורטאי.

דוגמאות לפגיעה עצמית בספורט:

- « חתכים, כוויות, שריטות תלישת שיער.
- « הכאה עצמית באגרופים או באמצעות חפצים.
- « הפרעות אכילה.
- « שימוש בחומרים מסוכנים ו/או מזיקים, כאשר שימוש זה נעשה מתוך כוונה לפגוע בגוף.

סימנים לזיהוי פגיעה עצמית בקרב ספורטאים:

- « פציעות או חבלות חוזרות שאין להן הסבר סביר.
- « לבישת בגדים ארוכים בקיץ או הימנעות מחשיפת הגוף.
- « הסתגרות, עצבנות, ירידה בתפקוד או היעדרויות ממושכות או תכופות.
- « אמירות המעידות על ערך עצמי נמוך (למשל: "אני לא שווה"; "אני לא מתאים לכאן"; "עדיף שלא אהיה פה" וכיוצ"ב).

מה עושים כשעולה חשד שספורטאי פוגע בעצמו?

ספורט מהווה זירה ייחודית אשר במקרים רבים מאפשרת למאמנים לזהות סימנים לפגיעה עצמית בקרב ספורטאים. זאת, בין היתר, בשל הקרבה הפיזית, אופן האימון - שכולל לעיתים לבוש חשוף יותר - והקשר השוטף עם הספורטאי. בשונה מסוגי פגיעות אחרים שהוזכרו לעיל, מצאנו לנכון לפרט כבר בפרק זה את דרכי הפעולה הנדרשות במקרים של פגיעה עצמית:

- « **לא מתעלמים** - כל סימן לפגיעה עצמית מהווה נורת אזהרה ומחייב התייחסות מיידית ופעולה מהירה לצורך מתן מענה מתאים עבור הספורטאי.
- « **מקיימים שיחה רגישה עם הספורטאי** - כאשר מתקיים קשר של אמון, ניתן לפנות לספורטאי בשיחה אישית ולהתעניין בשלומם ("למשל: שמתי לב למשהו שמדאיג אותך וחשבתי שאולי עובר עלייך משהו. חשוב לי שתדע שאני כאן בשבילך, ושיש דרכים לקבל עזרה").
- « **לא מבטיחים סודיות** - בייחוד כשמדובר בקטינים. יש להבהיר ברגישות כי מדובר בנושא רציני המחייב שיתוף של גורמים נוספים (למשל, שיתוף הורי הקטין, אלא אם כן יש מקום להימנע משיתופם לטובת הקטין ו/או גורמי רווחה וטיפול בקהילה).
- « **מדווחים ומפנים לגורמים מתאימים** - למשל, הממונה על תחום המוגנות בספורט; או במקרה של קטין - יועצת חינוכית בבית הספר או עו"ס לחוק נוער ברשות המקומית.
- « **תומכים ומפחיתים לחצים** - יש ליצור סביבה מאפשרת ובטוחה ככל האפשר עבור הספורטאי.

2.7 פגיעות מיניות בספורט

2.7.1 – פגיעה מינית

מהי פגיעה מינית?

המונח פגיעה מינית מתייחס להתנהגויות או למעשים מיניים, שנעשים בלא הסכמה, או במצבים בהם אין תוקף להסכמה (למשל, כאשר מדובר בקטינים מתחת לגיל ההסכמה - ראו הרחבה בהמשך פרק זה). פגיעה מינית יכולה להתבטא בכפייה, שידול או ניצול לביצוע מעשים מיניים, בהטרדה מינית, או בחשיפה לתכנים מיניים – והיא יכולה להתרחש הן באופן פיזי, והן במרחב המקוון. פגיעה מינית הינה עבירה פלילית חמורה אשר פוגעת בזכויות היסוד של הנפגע.

חשוב לציין שפגיעה מינית יכולה לכלול מגע פיזי ו/או הפעלת כוח, אך היא יכולה גם להתקיים ללא מגע פיזי ישיר בין הפוגע לנפגע, למשל באמצעות ביצוע מעשים מיניים או התערטלות בפני הנפגע, הצעת הצעות מגונות חוזרות ונישנות, אילוף הנפגע לצפות באקט מיני שמתבצע על ידי אחרים ו/או בתכנים פורנוגרפיים, ועוד. פגיעה מינית יכולה להתבצע על ידי אדם זר, אך ברוב המקרים, ובפרט כאשר מדובר בקטינים, היא מבוצעת על ידי אדם המוכר לנפגע.

דוגמאות לפגיעה מינית:

- « מגע באיברים אינטימיים בנוכחות הנפגע.
- « כפייה או גרימה להשתתפות או להתבוננות בכל מעשה מיני או מגונה.
- « חשיפה של איבר מין.
- « הזמנה, שידול או כפייה של הנפגע לעסוק בזנות או להפקת תוכן בעל אופי מיני.
- « הפצת תמונות או סרטונים מיניים של הנפגע, או עריכת מניפולציה בתמונה או סרטון של הנפגע על מנת לשוות לו אופי מיני.
- « חשיפת הנפגע לתוכן מיני לא הולם או פוגעני.
- « הזמנות חוזרות ונישנות למגע מיני.
- « הערות חוזרות ונישנות בעלות אופי מיני.
- « משחקי "חניכה וגיבוש" בעלי אופי מיני.
- « מעשה מיני המערב מבוגר וקטין (בתנאים המפורטים בחוק).
- « אונס.

מאפיינים של פגיעה מינית בקטינים

קטינים עלולים להיפגע מינית בתוך המשפחה, על ידי הגורמים האחראיים עליהם, למשל הורים, אחים, או דמויות במשפחה המורחבת (סבא, דוד). כמו כן, קטינים עלולים להיפגע מינית מחוץ למשפחה על ידי דמות מבוגרת זרה או דמות מבוגרת המוכרת לקטין (למשל דמויות בעלות סמכות כמו מורים, מטפלים, או מאמנים). בנוסף, קטינים עלולים להיפגע על ידי חבריהם לקבוצת השווים.

כאשר מדובר בקטינים, במקרים רבים, הפגיעה המינית אינה מלווה בהפעלת כוח. תמימותו וחולשתו של הקטין, כמו גם סמכותו של המבוגר, מאפשרים לו לפגוע בקטין תוך שהוא משתמש בפיתויים או באיומים, לעתים מבלי להפעיל כוח פיזי ממש.

פגיעה מינית בקטינים מתרחשת בכל הקבוצות בחברה, בלא קשר לתרבות, למוצא, לדת או למעמד חברתי-כלכלי. אנשים הפוגעים מינית יכולים להיות אנשי עסקים, עורכי דין, רופאים, אנשי דת, ספורטאים, או דמויות נערצות בעיני הקטין והסביבה. במרבית המקרים, האדם הפוגע מינית בקטין יהיה מוכר לו ולמשפחתו, למשל, דרך יחסי שכנות, קשרי משפחה, מעגל החברים או יחסי מרות (כגון מורה-תלמיד, מדריך-חניך, מאמן-ספורטאי וכדומה). לעיתים (כאמור, באופן נדיר יותר) קטינים עלולים להיפגע גם על ידי אדם זר.

חשוב לציין כי גם בנים וגם בנות עלולים להיפגע מינית, בכל גיל, וכי שיעור הפגיעה המינית בבנים גבוה הרבה יותר מהמקובל לחשוב.

כיצד נוכל לזהות פגיעה מינית בקטינים?

לעיתים, קטינים מספרים בצורה מפורשת או מרומזת על דבר הפגיעה. אולם, במרבית המקרים, אין זה המצב. קטינים לא מספרים מסיבות רבות: הם עלולים לפחד, לחוש מאוימים, או לחוות רגשות אשם. כך גם, הם עשויים להיות צעירים מדי מכדי להבין את דבר הפגיעה או לבטא במילים. בנוסף, הם עשויים שלא להיות מודעים לכך שהתנהגות כלפיהם היא חריגה או אסורה, או לחשוש כי לא יאמינו להם. לכן, חשוב להכיר את הסימנים המרכזיים שיכולים לעורר חשד לקיומה של פגיעה והתעללות מינית, בהם:

- « תלונות תכופות על כאבים (בעיקר על כאבי בטן ועצירות, ללא הסבר).
- « קושי בהליכה או בשיבה, שאינו מלווה בהסבר מספק או בפגיעה ידועה.
- « התנהגות מינית או ידע מיני שאינם תואמים את גיל הקטין, ובאופן שאינו תואם את ההתעניינות שלו בנושאים אחרים.
- « התנהגות מינית פוגענית כלפי קטינים אחרים, לרבות פגיעה מינית בקטינים אחרים או התנהגות מינית כלפיהם, במיוחד כאשר היא מלווה בכעס, בתוקפנות או בשתלטנות.
- « פחד ורתיעה ממגע פיזי.
- « קיום יחסי מין בגיל צעיר ו/או הריונות תכופים ולא מתוכננים.
- « היענות לבקשות למגע מיני עם קטינים שונים מקבוצת השווים, ללא הבחנה או גבולות ברורים.

בנוסף, ישנם מספר סימני מצוקה כלליים שעשויים להופיע בקרב קטינים שנפגעו מינית. אלה לא מעידים לכשעצמם על פגיעה מינית אולם הופעתם – ובפרט כאשר הם מתמשכים או מצטברים – עשויה לעורר חשד לפגיעה או להתעללות מינית ולחייב תשומת לב ובירור. סימנים אלה כוללים, בין היתר:

- « הגעה לא סדירה לאימונים וחוסר התמדה, אף שבעבר הקטין הפגין מחויבות גבוהה.
- « קשיים לימודיים והתנהגותיים, לרבות בעיות משמעת, נשירה מהלימודים או ירידה ניכרת וחדה בהישגים לימודיים.
- « קשיי ריכוז, איחורים והיעדרויות תכופות מהאימונים.
- « התבודדות מוגברת, ניתוק קשרים עם חברי הקבוצה והימנעות מפעילות חברתית במסגרת הקבוצה.
- « שינויים רגשיים והתנהגותיים, לרבות עצבנות, אדישות, תנודות במצבי רוח וריבוי פחדים.
- « שינויים במצב ההגיגי והבריאותי, הזנחה בהיגיינה אישית.

גיל ההסכמה לביצוע מעשים מיניים³

קטינים עד גיל 14 - החוק קובע כי קיום יחסי מין עם קטין עד גיל 14 הוא אסור ונחשב לאונס. כך, לא ניתן לטעון ל'הסכמה' של קטין מתחת לגיל 14 ליחסי מין שכן, אין ל'הסכמה' כאמור כל תוקף משפטי. גם מעשה מיני אחר שמבוצע בקטין שטרם מלאו לו 14 שנים יכול להיחשב כמעשה מגונה, ואין משמעות או תוקף כלשהו ל'הסכמת' הקטין למעשה.

עוד חשוב לציין כי גיל האחריות הפלילית בישראל הוא 12, כך שניתן להעמיד לדין פלילי קטין מעל גיל 12 שפגע מינית באדם אחר.

קטינים מעל גיל 14 ומתחת לגיל 16 - יחסי מין עם קטינים מעל גיל 14 ומתחת לגיל 16 אסורים אלא אם הפרש הגילאים בין בני הזוג אינו עולה על 3 שנים, ובלבד שיחסי המין התקיימו בהסכמה מלאה, במהלך יחסי רעות רגילים, ושאינו יחסי מרות או ניצול בין בני הזוג. כך, למשל, קיום יחסי מין בין ספורטאי בן 21 לספורטאית בת 15, הינו אסור ומהווה עבירה פלילית, בשל הפרש הגילאים בין הצדדים (6 שנים).

קטינים מעל גיל 16 - החוק אינו אוסר על קיום יחסי מין עם קטין מעל גיל 16, כאשר היחסים התקיימו בהסכמה של שני הצדדים, ובלבד שלא קיימים ביניהם יחסי מרות, תלות, חינוך, או השגחה. כך למשל, קיום יחסי מין של מאמן ספורט בגיר עם ספורטאית בת 17 הוא אסור ומהווה עבירה פלילית, גם אם הספורטאית נתנה את הסכמתה וגם אם שוררים ביניהם יחסי זוגיות, שכן, קיימים ביניהם יחסי מרות ברורים.

2.7.2. פגיעה מינית בספורט

פגיעות מיניות בספורט – מאפיינים מיוחדים

פגיעות מיניות והטרדות בספורט צומחות לרוב על רקע מערכות יחסים המאופיינות בפערי כוחות בתוך תרבות ארגונית שמאפשרת התעלמות והכחשה של התופעה ונכשלת בהכרה בתופעה ובמניעה שלה.

פגיעות מיניות בספורט מתרחשות פעמים רבות במסגרת יחסים של "טיפוח" (grooming) בהם הפוגע מייצר לאורך זמן תשתית של יחסי קרבה-תלות-ציות המהווים קרקע פורייה לפגיעה ולניצול. על אף שכיחותן הרבה של פגיעות אלה בענפי הספורט השונים ניתן למצוא גם פגיעות מיניות המבוצעות על ידי ספורטאים מקבוצת השווים.

פגיעות והטרדות מיניות מתרחשות בכל סוגי הספורט, ברמות הספורט השונות וכן כלפי מגוון של ספורטאים וספורטאיות בלי קשר למאפיינים של גיל, ענף ספורט, מגדר, יכולת מקצועית, לאום, גזע, מעמד חברתי, השכלה וכיוצ"ב.

כמו כן, נראה כי פגיעות והטרדות מיניות מתרחשות פעמים רבות במקומות פחות "מפוקחים" דוגמת מסיבות ואירועים חברתיים, חדרי הלבשה, מחנות אימונים, ביתו של המאמן או רכבו.

פגיעות מיניות בצל או בחסות יחסי כח: יחסי מאמן - ספורטאי. יחסי מאמן - ספורטאי נדונו בהרחבה במחקר ובספרות. באופן כללי, ניתן לתאר מערכת יחסים זו כמתאפיינת ביחסי כוח ושליטה במגוון מוקדים

3 סעיפים 345-349 לחוק העונשין, התשל"ז-1977.

דוגמת שגרת אימונים, סמכות ידע, משטר תזונה, משקל ואף נושאים אישיים כמו הופעה חיצונית, חיי חברה או חיי מין. למאמן תפקיד מרכזי בהובלה להצלחה המוגדרת כמטרה העיקרית בספורט תחרותי. הוא נמצא בעמדת עליונות מול הספורטאים והוריהם ולא אחת מקבל מעמד של סמכות שאין לערער עליה. כאשר מדובר ביחסי מאמן-גבר וספורטאית-אישה מתווספים גם יחסי הכוח המגדריים המגולמים ממילא במערכת היחסים.

כמו כן, בענפי ספורט רבים, שגרת אימונים של ספורטאים מחייבת מגע בין המאמן לספורטאי לצורך הדגמות של תרגילים. סוג המגע משתנה מענף לענף ועשוי לכלול, בין היתר: מתיחות; הדגמת תרגיל על גוף הספורטאי או על גוף המאמן בעזרת הספורטאי; החזקה של ספורטאי (לדוגמה כדי שלא ייפול מקורה); אחיזות והרמות ועוד. במרבית המקרים, מדובר במגע ענייני, ואף נדרש, לאימון ולשיפור היכולות של הספורטאי. אולם, המגע גם עלול לגרום לספורטאי לאי-נוחות, ובמקרים מסוימים, אף להתבצע באופן בלתי מקצועי, שמהווה פגיעה מינית או הטרדה.

ההבחנה בין מגע שגרתי וענייני לבין פגיעה מינית או הטרדה עלולה להיות מורכבת. הבחינה צריכה להתייחס, בין היתר, לתחושה הסובייקטיבית של הספורטאי, וכן להיבטים של חזרתיות הפעולה, תדירותה, משך המגע, ואופי המגע.

לצד פעילויות אימון, עוד חשוב לציין כי ספורטאים רבים נמצאים בקשר עם צוות רפואי (רופא, פיזיותרפיסט, תזונאי וכדומה) לקבלת טיפולים שונים (למשל, מתיחות, עיסויים, מדידות, או טיפול לאחר פציעה). פעמים רבות, מפגשים עם הצוות הרפואי נעשים ביחידות, כאשר הספורטאי מספר לצוות הרפואי פרטים אינטימיים הנוגעים לגופו. לעיתים, הספורטאי אף תלוי בצוות הרפואי בכל הנוגע לקידום בריאותו, לשיקומו, ולהתפתחותו המקצועית. משכך, מדובר בקשר אינטימי, המאופיין בדרגת אמון גבוהה. מצב דברים זה עלול לאפשר גם ניצול ופגיעה מינית (לדוגמה, כפי שארע במסגרת פרשת ההתעללות המינית באיגוד ההתעמלות האמריקאי על ידי רופא הנבחרת).

למידע נוסף בנושא הטרדות ופגיעות מיניות בספורט כלפי בגירים, ראו [נספח מספר 12](#).

פגיעה והתעללות מינית בקטינים על ידי בגירים בספורט

בישראל, בדומה למדינות אחרות בעולם, אירעו מקרים של פגיעה מינית בקטינים על ידי מדריכי ומאמני ספורט. כאמור, לעולם הספורט מאפיינים ייחודיים אשר הופכים אותו לזירה בה קטינים עשויים להיות פגיעים במיוחד.

כמו כן, יש לזכור שהמאמן הינו, ברוב המקרים, דמות שהקטין מעריך ומכבד, אף מעריך. הקטין מצפה כי המאמן ידאג לשלומו ויפעל לטובתו. קטין החווה התעללות מצד מאמן, או כל גורם סמכות אחר בספורט, עשוי לחוש מלכוד, בושה, אשמה ובלבול באשר למתרחש. בתוך כך, חשוב להכיר בתופעת ה"טיפוח" (grooming), במסגרתה הספורטאי הקטין, אשר מרגיש 'מיוחד' או כ-"בן טיפוחיו" של המאמן או איש הצוות, עלול להיקלע למערכת יחסים פוגענית ואלימה, לרבות אלימה מינית.

פגיעה מינית שמתבצעת בקטין על-ידי מבוגר אחראי עליו (למשל, הורה או מאמן), וכן **פגיעה מינית שמתבצעת בקטין במסגרת חינוכית** (לרבות מסגרת ספורט),⁴ **מחייבות דיווח על פי חוק.**

4 להרחבה על חובת הדיווח ויישומה, ראו פרק 4.2.1 לחוברת זו.

פגיעה והתעללות מינית בקטינים על ידי קבוצת השווים בספורט

פגיעה מינית עלולה להתרחש גם בין קטינים במסגרת ספורט, ואף כאלה בני אותו גיל – בנים ובנות כאחד. הפגיעה עלולה להתבצע על ידי קטין מסוים או על ידי קבוצת קטינים.

זיהוי מצבי פגיעה מינית בין קטינים הינו מורכב. לעיתים התנהגות מינית, יכול שתנבע מסקרנות מינית טבעית, ולעיתים יהיה מדובר בהתנהגות מינית שאינה מותאמת, אף פוגענית, שמחייבת, בנוסף להתייחסות, גם טיפול ודיווח. **משכך, גם כאשר מעשים אלה קורים בין קטינים, ישנה חובה לדווח על כך לעו"ס לחוק נוער ברשויות הרווחה או למשטרה** (להרחבה בנושא חובת הדיווח, ראו פרק 4.2.1 לחוברת זו). חשוב לציין כי כאשר מדובר בפגיעה מינית שמתבצעת על-ידי קטין הרשויות המוסמכות עשויות להגיב באופן שונה מאשר במקרה בו הפגיעה מינית התבצעה על-ידי מבוגר (למשל, בניית תוכנית טיפולית מותאמת).

פגיעות מיניות במרחב המקוון

בשנים האחרונות, מספר המקרים של פגיעות מיניות המתבצעות במרחב המקוון עלה משמעותית. אחת הדרכים השכיחות לפגוע בקטינים במרחבים אלו, היא בניסיון ליצור הליך של היכרות והתקרבות עם הנפגע באמצעים טכנולוגיים (אינטרנט, רשתות חברתיות, אפליקציות סלולר, משחקים מקוונים) ועל-ידי כך לפתות את הקטין לביצוע מעשים מיניים או לנצלו.

פגיעות מיניות שנעשות במרחב המקוון יכולות לבוא לידי ביטוי במספר אופנים: התכתבות ישירה עם הנפגע כשבמסגרתה מועלים תכנים מיניים, לרבות דרך הודעות, תמונות וסרטונים; חשיפה לתכנים מיניים פוגעניים ולפורנוגרפיה ברשת; הפצת תמונות או סרטונים מיניים (למשל, צילום גוף הקטין), וכן עיוות תמונה או סרטון של קטין, כך על מנת לשוות לתוכן המקורי אופי מיני.

העולם הטכנולוגי מתפתח באופן תדיר, ועל כן מביא עמו אתגרים ומורכבויות חדשים. חשוב להיות ערניים גם למרחב ייחודי זה ולשמירה על מוגנותם של קטינים בו, לרבות במסגרת פעילות מקוונת הקשורה לסביבה הספורטיבית. בהקשר זה, יש לתת את הדעת גם להתנהגויות ולמצבים העלולים לפגוע בקטינים או להעמידם בסיכון, כגון שליחת תכנים מיניים או צילומים אינטימיים בקבוצות ווטסאפ של קבוצות ספורט, או קיום התכתבויות בלתי הולמות בין מאמן לקטין.

3. יצירת סביבה בטוחה בגופי הספורט

על גוף הספורט להבטיח סביבה בטוחה ומוגנת עבור ספורטאים, ולפתח תרבות ארגונית ערכית וחיונית, זאת באמצעות קידום מדיניות ונהלים, קיום השתלמויות והכשרות, עריכת פעולות חינוך והסברה, ועוד.

ככלל, כדי לקדם ולשמור על סביבה בטוחה בגוף הספורט, יש לנקוט מספר צעדים:

3.1 אימוץ נהלים והפצתם

גיבוש והפצה של מסמכי מדיניות ונהלים בתחום של מוגנות בספורט מהווים צעד משמעותי לקידום סביבה בטוחה בספורט.

בין היתר, על הנהלים להתייחס לקבלת פניות בנושאי מוגנות בספורט ובירורן; להסדרת התקשורת והשיח בין בעלי סמכות בספורט (למשל מאמנים) לבין ספורטאים, בהם ספורטאים קטינים; להסדרת היבטים הנוגעים למדיה ותקשורת (למשל, צילום ספורטאים); לגיוס בטוח של אנשי צוות בספורט; לאופן יישום הוראות חוק העונשין, תשל"ז-1977 (להלן, '**חוק העונשין**') ביחס לדיווח לרשויות על חשד לפגיעה בקטינים (חובת הדיווח), בין אם פגיעה כאמור התרחשה בספורט או מחוצה לו (דוגמה לנוהל בנושא חובת הדיווח ומידע בנושא איתור וזיהוי פגיעה והתעללות בקטינים, ראו [נספח מספר 2](#)); ולהיבטים רלוונטיים נוספים כגון הסעות ולינה, שימוש במלתחות, ועוד.

לצד נהלים אלה, על גוף הספורט לאמץ קוד אתי המסדיר את התנהגותם של גורמים בגוף הספורט, בהם מאמנים, שופטים, מנהלים וספורטאים, לרבות ספורטאים קטינים, בכל הנוגע להבטחת מוגנות בספורט, וכן לקבוע סנקציות משמעתיות, חינוכיות ואחרות במקרים בהם ישנה הפרה של סטנדרטים אלו.

כמובן, לצד אימוץ הנהלים ופרסומם, ישנה חשיבות להבטיח כי נהלים אלה מופצים ברבים וידועים לכלל הגורמים בספורט (בהם ספורטאים, צוותים מקצועיים, רפואיים, ניהוליים, הורים); כי הוראות הנהלים ברורות ומנוסחות באופן ידידותי, לרבות באמצעות נוסחים ידידותיים ומותאמי גיל לספורטאים קטינים; כי מתקיימות הכשרות תקופתיות בנושאי מוגנות ובנוגע להוראות הנהלים; וכי מבוצעות פעולות לפיקוח על יישום הנהלים בפועל, ולעדכון מעת לעת.

3.2 מניעת העסקה של עברייני מין בגופי הספורט - גיוס בטוח

גופי ספורט מחויבים לנקוט צעדים על מנת לוודא שהם אינם מעסיקים אדם שהורשע בביצוע עבירות מין. החוק למניעת העסקה של עברייני מין במוסדות מסוימים, התשס"א-2001 אוסר על העסקת עברייני מין במוסדות המכוונים למתן שירותים לקטינים או לחסרי ישע, לרבות גופי ספורט.

בהקשר זה, **החוק אוסר על מעסיק לקבל בגיר לעבודה במוסד שבו שוהים קטינים בטרם קיבל אישור מהמשטרה כי הבגיר לא הורשע בעבר בעבירות מין**. חשוב לציין כי הוראה זו חלה גם לגבי אדם המועסק בהתנדבות (לרבות הורים מתנדבים) בגוף הספורט. מכאן, כי כל מי שמעסיק, בין בשכר ובין בהתנדבות, אדם שבמסגרת עבודתו בגוף הספורט יש לו קשר קבוע או סדיר עם קטינים (לדוגמה, מדריך, מאמן, רופא, וכיוצ"ב) מחויב לקבל אישור מהמשטרה כי לאותו אדם אין עבר פלילי בעבירות מין.

לפי החוק למניעת העסקה של עברייני מין במוסדות מסוימים, כל בגיר שעתידי לעבוד במוסד שמספק שירותים לקטינים יכול להוציא אישור משטרה ולהעבירו למקום עבודה. לחילופין, המעסיק יכול לקבל אישור משטרה כאמור לגבי בגיר המועסק בעבודה במוסד המספק שירותים לקטינים או מועמד להעסקה בעבודה במוסד כזה, בהסכמת הבגיר ועל פי ייפוי כוח ממנו (קישור לחוק ניתן למצוא ב[נספח מספר 1](#) לחוברת זו).

3.3 יצירת דרכי פנייה בנושאי מוגנות ופיתוח הליכים לטיפול בפניות, לסיוע ולדיווח

קידום סביבה בטוחה בגוף הספורט מחייבת יצירה של דרכי פנייה נגישות וידידותיות לאנשי צוות ולספורטאים, בהם ספורטאים קטינים, בנושאי מוגנות.

לצורך כך מוצע לכלול מספר אפיקים להגשת פנייה (למשל, באמצעים מקוונים ובאופן פיזי), לרבות באופן אנונימי; לערוך פעילויות שונות על מנת ליידע את הספורטאים, בהם ספורטאים קטינים, על אפשרותם לפנות בנושאי מוגנות וכיצד לעשות כן; ולפתח הליכים סדורים לטיפול בפניות כאמור בגוף הספורט, לרבות דרך דיווח לרשויות הרלוונטיות.

3.4 זיהוי ומיפוי מצבים רגישים בספורט או מצבים הנושאים סיכון מוגבר, והיערכות להם

ישנם מצבים שונים בעולם הספורט הנחשבים רגישים או הנושאים סיכון מוגבר, אשר מחייבים תשומת לב מיוחדת (למשל, תחרויות ואירועים מחוץ לשגרת האימונים הרגילה הכוללים נסיעות ולינה משותפת; החלפת בגדים במלתחות; קבלת עיסוים רפואיים; וכיוצ"ב).

גם חדרי הלבשה או מלתחות נתפסים על ידי ספורטאים רבים כמקומות אשר מצריכים רגישות יתרה מצד הספורטאים האחרים ואנשי הצוות. ספורטאים נדרשים פעמים רבות לחשוף את גופם בציבור, באופן שעלול להביך את חלקם, או להיתפס כחודרני. החלפת בגדים לפני ואחרי אימון עלולה להוביל לתופעות שליליות בין חברי הקבוצה, כמו למשל הערות פוגעניות או ביוש. כמו כן, סוגית המלתחות עלולה לייצר מורכבות גם מול מאמנים ואנשי צוות (למשל, כניסה לחדר ההלבשה כאשר ספורטאים עדין מתלבשים).

חשוב למפות את אותם מצבים או אזורים רגישים, ולזהות מהן הרגישויות והסיכונים שעולים ממצבים אלו, ואילו צעדים ניתן לנקוט כדי לייצר סביבה בטוחה ומיטיבה עבור הספורטאים, ולמנוע, או למצער לצמצם, מצבי סיכון ופגיעה.

3.5 קידום תפיסה של זכויות ילדים

זכותם של קטינים להגנה, לפנאי ולהשתתפות מעוגנות באמנת האו"ם בדבר זכויות הילד, וחלות גם בהקשרי ספורט. משכך, זכויות אלה מטילות חובה גם על גופי ספורט לכבד זכויות אלה ולהגשימן. היכרות עם זכויותיהם של קטינים והעמדתן במרכז העשייה הספורטיבית, עשויה להשפיע במידה רבה על החוויה הספורטיבית של ספורטאים קטינים, על תחושת הביטחון שלהם, ועל רצונם להתמיד בפעילות הספורט.

כחלק מקידום תפיסה של זכויות ילדים בגוף הספורט, חשוב ליידע את הספורטאים הקטינים על זכויותיהם, באופן אשר תואם את גילם ומידת בגרותם, ולספק להם 'כתובת' לפנייה ולסיוע, במקרה והם מרגישים שזכויותיהם נפגעו.

3.6 זיהוי השותפים הרלוונטיים לקידום סביבה בטוחה

על מנת שגוף הספורט יצליח להנחיל תרבות של סביבה בטוחה ומוגנת לספורטאים, יש צורך לגייס את כלל הגורמים הרלוונטיים בגוף הספורט לנושא, ובכלל זה:

- « המאמנים, שמהווים כאמור דמות מאוד משמעותית עבורם;
- « הצוות הניהולי, שיש בידו את הסמכות לנקוט סנקציות, כאשר גורם מסוים בגוף הספורט אינו עומד בסטנדרטים המצוינים בתקנון.
- « הצוות הרפואי (רופא, פיזיותרפיסט; מעסה וכדומה);
- « שופטים;
- « ספקים (למשל, צלמים);
- « מתנדבים;
- « הורים.

כל אדם שעובד, בין בתמורה ובין בהתנדבות, בגוף הספורט צריך להיות מודע לנהלי המוגנות הרלוונטיים לגוף הספורט ורצוי שחלק מהנהלים יהיו מותאמים לכל "קהל יעד" בנפרד.

ככל שהגורמים המקיפים את הספורטאים יכירו לעומק את תחום המוגנות ויבינו את תפקידם ביצירת סביבה בטוחה בגוף הספורט, כך יהיו הספורטאים מוגנים ובטוחים יותר.



מתי תיחשב הסביבה הספורטיבית בטוחה ומוגנת?

- « הספורטאים לא חווים פגיעה בסביבה הספורטיבית שלהם.
- « הספורטאים מרגישים בטוחים לפנות למאמנים בכל עניין שמטריד אותם.
- « אנשי הצוות בגוף הספורט מכירים בתפקידם ובאחריותם להבטיח סביבה בטוחה ומוגנת, ובתוך כך לגלות ערנות לסימני מצוקה או סיכון בקרב ספורטאים, ובפרט ספורטאים קטינים, ולפעול בהתאם כאשר מתעורר חשש למוגנותם.
- « הספורטאים מרגישים בנוח בקבוצה מבחינה חברתית.
- « הספורטאים מרגישים בנוח לשהות בסביבה הספורטיבית (מתקני האימון, המגרשים, המלתחות, וכיוצ"ב) ולהתנהל אל מול אנשי הצוות המקצועי, הרפואי, הניהולי, הספקים והמתנדבים.
- « הספורטאים מרגישים שישנו יחס שוויוני כלפיהם ואין הפליה מכל סוג שהוא.
- « ישנם נהלים המסדירים נושאים הנוגעים למוגנות בספורט בענף, הנהלים ידועים וברורים לכל הגורמים הרלוונטיים, לרבות לספורטאים, בהם ספורטאים קטינים, והם נאכפים ומיושמים בפועל.
- « ישנם נהלים וגבולות ברורים בנוגע לתקשורת בין מאמנים לספורטאים, לרבות תקשורת מקוונת.
- « נסיעות למחנות אימונים או לתחרויות מהוות חוויה חיובית ובטוחה עבור כלל הספורטאים.

חלק ב'

תפקיד הממונה על תחום המוגנות בגופי הספורט



4. תפקיד הממונה על תחום המוגנות בגופי הספורט

4.1 תפקיד הממונה על תחום המוגנות בספורט

לממונה על תחום המוגנות בספורט תפקיד משמעותי בנוגע להבטחת מרחב בטוח ומוגן עבור ספורטאים, בגירים וקטינים, בסביבה הספורטיבית בה הם פעילים.

מטרותיה המרכזיות של הממונה הינן:

« **להוביל** את נושא המוגנות בתוך גוף הספורט, תוך עבודה משותפת עם הגורמים הניהוליים והמקצועיים הרלוונטיים.

« **להוות כתובת** לפניות ולטיפול בנושאי מוגנות, לרבות עבור ספורטאים, בגירים וקטינים כאחד.

« **לסייע בקידום ובהטמעה** של נהלים ארגוניים בנושאי מוגנות.

ניתן לסווג את פעילות הממונה להבטחת מוגנות בגוף הספורט לשני צירים מרכזיים:

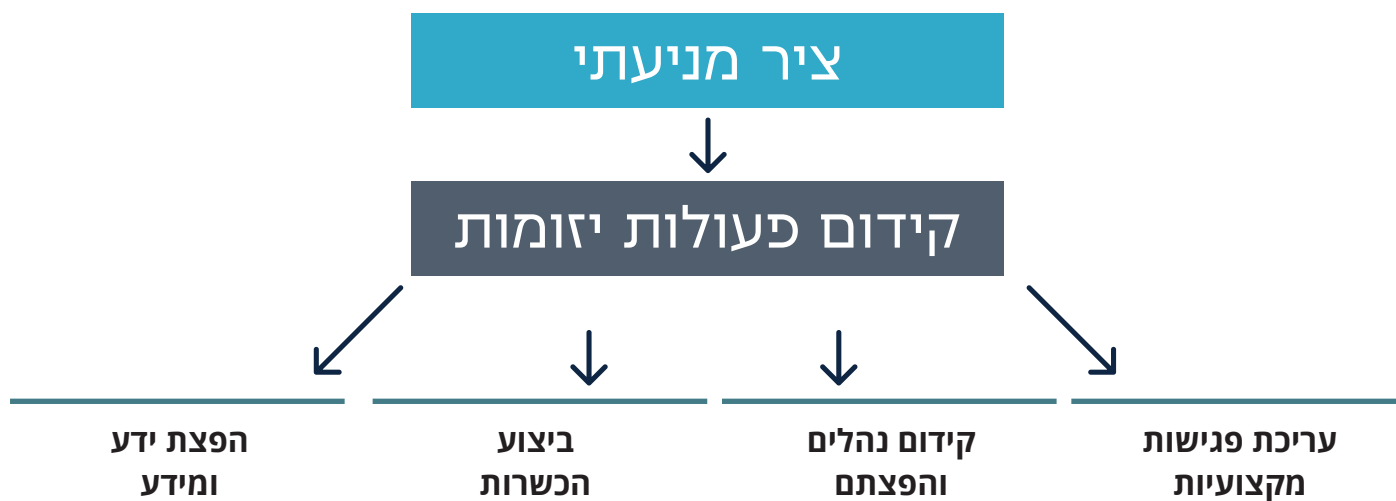
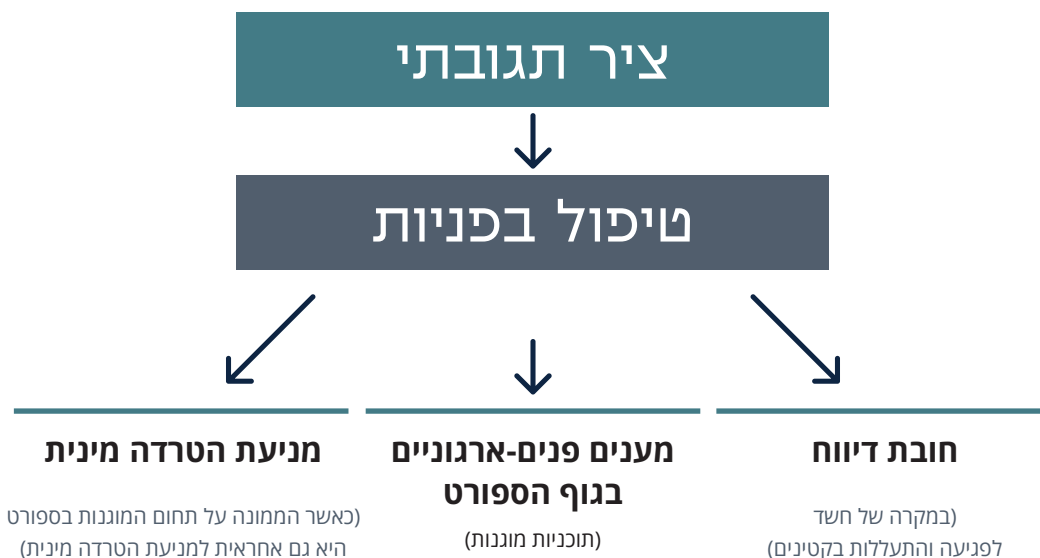
הציר הראשון הוא '**הציר התגובתי**', הכולל את אחריות הממונה להוות כתובת לפניות הנוגעות למוגנות בספורט, ולספק להן מענה.

את הפניות ניתן לחלק ל-3 סוגים:

1. פניות הנוגעות לפגיעה **בספורטאים קטינים** אשר מחייבות דיווח לרשויות הרווחה או למשטרה, בהתאם להוראות חוק העונשין (להרחבה על חובת הדיווח ותנאיה, ראו פרק 4.2.1 לחוברת זו).
2. פניות בגין **הטרדה מינית או התנכלות** בגוף הספורט. במקרים אלו, על הממונה לברר ולטפל בפנייה, ולסייע למתלונן ולגוף הספורט, בכלים ובסמכויות הטיפול והבירור שנקבעו בחוק למניעת הטרדה מינית ובתקנות שהותקנו מכוחו (להרחבה בנוגע לפניות אלו ראו פרק 4.2.2 לחוברת זו).
3. פניות בנושאי **מוגנות בספורט שלא מחייבות פעולה ו/או דיווח על פי חוק**. הכוונה לפניות שלא מחייבות דיווח לפי חוק העונשין ולא מעלות חשד להטרדה מינית או התנכלות כהגדרתן בחוק למניעת הטרדה מינית. פניות מסוג זה עשויות לכלול, בין היתר, פניות בנוגע לבריונות, לשיח פוגעני ולא מכבד, להשפלות, או לפגיעות אחרות שאינן מגיעות לרף הפלילי. על אף שאינן מחייבות דיווח חיצוני, פניות אלה מצריכות בירור ענייני וגיבוש מענים מתאימים במסגרת גוף הספורט (למשל: קיום שיחות הבהרה או חידוד נהלים עם הצוות או הספורטאים בנושא הפנייה; קיום הליך משמעותי פנימי; ועוד). לטופס קבלת פנייה ולטיפול בה, ראו [נספח מספר 3](#).

הציר השני בפעילות הממונה להבטחת מוגנות הוא '**הציר המניעתי**', אשר כולל בתוכו קידום יוזמות מצד הממונה בנושא מוגנות בספורט, למשל, קיום הכשרות לאנשי הצוות בגוף הספורט; קידום נהלים והפצתם; עריכת פגישות מקצועיות עם גורמים רלוונטיים בתוך גוף הספורט בנושאי מוגנות בספורט; והפצת מידע וחומרי הסברה בגוף הספורט (כגון עלונים, סרטונים, פרסומים, ועוד).

על הממונה על תחום המוגנות בספורט לפעול בשני הצירים, הן המניעתי והן התגובתי, לטובת הגנה על ספורטאים וקידום סביבה בטוחה בספורט.



מדדים להצלחה בתפקיד:

- « לגוף הספורט יש קוד אתי מעודכן ומאושר על-ידי הדרג הבכיר של גוף הספורט. הקוד האתי כולל בתוכו סעיפים הנוגעים להבטחת מוגנות והוראותיו כתובות בצורה ברורה ונגישה לכל בעלי העניין, לרבות ספורטאים קטינים.
- « הספורטאים, העובדים והמתנדבים בגוף הספורט מכירים את תפקיד הממונה על תחום המוגנות בספורט, ויודעים כיצד לפנות אליה בנושאים הנוגעים למוגנות בספורט.
- « הופצו נהלים הנוגעים למוגנות בספורט, אשר אושרו על-ידי הגורמים המוסמכים בגוף ספורט (דוגמאות לסוגי נהלים כאמור, ראו בפרק 4.3.5 לחוברת זו).
- « הצוותים הניהוליים, המקצועיים והרפואיים בגוף הספורט עברו הכשרות מתאימות בנושאים הנוגעים למוגנות בספורט.
- « גוף הספורט מספק לספורטאים ולהוריהם של ספורטאים קטינים מידע זמין, נגיש וידידותי על זכויותיהם וכן מידע על אודות הגורם אליו ניתן לפנות בנושאים הנוגעים למוגנות.
- « בגוף הספורט יש נוהל לטיפול בפניות בנושאי מוגנות בספורט.
- « הפניות בנושאי מוגנות בספורט, והפעולות, המענים והתוכניות שגובשו בעקבותיהן, מתועדים כראוי, ובאופן ששומר על פרטיותם של הנוגעים בדבר.

אז איך מתחילים?

- « בניית תוכנית עבודה שנתית בנושא קידום מוגנות בגוף הספורט.
- « קיום מפגשי הסברה לספורטאים ושמירה על קשר ישיר עמם.
- « קיום מפגש עם הורים והצגת תפקיד הממונה.
- « קיום הכשרות לצוותים הניהוליים והמקצועיים בנושאי מוגנות בספורט.
- « ניסוח ואימוץ נהלים העוסקים בנושאי מוגנות בספורט, והפצתם.
- « ניסוח קוד אתי מותאם לגוף הספורט (ואימוץ הקוד האתי הגנרי של משרד הספורט, הכולל בתוכו הוראות בנושאי מוגנות בספורט).

*** הבהרה:** כמובן, אופן יישומן של חלק מההצעות תלוי גם במאפייני גוף הספורט (גודלו, מספר הספורטאים הרשומים בו, היקף כוח האדם, ועוד). למשל, בעוד שממונה בגוף ספורט קטן, בו רשומים מספר מצומצם יותר של ספורטאים קטינים, תוכל בקלות יחסית לערוך מפגשים פיזיים עם הורים, ייתכן כי ממונה בגוף ספורט גדול, בו רשומים מספר רב של ספורטאים קטינים, תעדיף ליצור קשר עם הורים באמצעות דוא"ל בתפוצה רחבה, או בקיום פגישה מקוונת פתוחה למעוניינים.

4.2 הציר התגובתי – קבלת פניות

4.2.1 פניות הנוגעות לפגיעה בספורטאים קטינים המחייבות דיווח לפי חוק העונשין

חובת דיווח – רקע:

« חובת הדיווח היא החובה על כל אדם אשר יש לו יסוד סביר לחשוב כי קטין או חסר ישע⁵ נפגע בידי האחראי עליו,⁶ לדווח על כך בהקדם האפשרי לשירותי הרווחה או למשטרה.

« מטרתה של חובת הדיווח היא לפרוץ את קשר השתיקה, שמאפיין את התופעה של פגיעה והתעללות בקטינים במשפחה או במסגרת חינוכית או טיפולית, ולמנוע מצבים בהם קטינים נפגעים מבלי שהגורמים המוסמכים (שירותי הרווחה או המשטרה) יוכלו לפעול להפסקת הפגיעה ולמתן סיוע.

חובת הדיווח ועולם הספורט:

במקרה בו אדם חושד כי קטין נפגע מהתעללות או מהזנחה, **על אותו אדם חלה חובה לדווח על החשד לגורמים המוסמכים - לשירותי הרווחה או למשטרה, על מנת שאלה יוכלו לברר את החשד ולסייע לקטין.** משכך, על גורמים בספורט, למשל מאמנים ומדריכים, הפוגשים קטינים באופן יומיומי, להיות ערים וקשובים לסימנים ולאיתותים שמבטא הקטין, ובוודאי להאמין לו כאשר הוא משתף אותם בדבר הפגיעה בו (יצוין כי על מאמנים ומדריכים ישנה חובה מוגברת לדווח במקרים של חשד, כאמור, כפי שפורט בהמשך).

הממונה על תחום המוגנות מהווה כתובת להתייעצות בנושא ויכולה לסייע למאמנים ולאנשי הצוות הפונים אליה בנוגע למקרים המחייבים דיווח על פי חוק, וכמובן לסייע לקטינים הפונים אליה באופן ישיר. לצורך כך, על הממונה להכיר את החקיקה והנהלים בתחום זה.

מתי חלה חובת הדיווח?

• חובת הדיווח מטילה **חובה על כל אדם** אשר יש לו **יסוד סביר** לחשוב כי זה מקרוב נעברה **בקטין או בחסר ישע** עבירה בידי **האחראי עליו**, לדווח על כך בהקדם האפשרי לעובד סוציאלי שמונה לפי חוק או למשטרה.

« העונש המקסימלי בחוק על אי חובת דיווח: שלושה חודשי מאסר.

« **"אחראי" על קטין בתוך המשפחה:** ההגדרה בחוק לגבי 'אחראי' הינה רחבה, וכוללת בני משפחה מבוגרים אחראיים כמו הורים, בן זוגו של הורה, סבא או סבתא, אח או אחות בגירים, גיס או גיסה, דוד או דודה, הורים אומנים ועוד.

« **"אחראי" על קטין מחוץ למשפחה:** כל אדם שבמסגרת תפקידו קיימים בינו לבין הקטין יחסי מרות או תלות, או שהוא נתפס על ידי הקטין כבעל סמכות. למשל, מורה, סיעת, מדריך בתנועת נוער ובנסיבות מסוימות גם מדריכי ומאמני ספורט.

5 חובת הדיווח מתייחסת גם לפגיעה ולהתעללות בחסר ישע, אך בחוברת זו נתייחס לחובת הדיווח כלפי קטינים.
6 חובת הדיווח חלה גם במצבים נוספים, ראו הרחבה ופירוט בהמשך.

- קיימת **חובה מוגברת על אנשי מקצוע** וכן על **האחראי על הקטין**, לדווח בהקדם האפשרי על כל חשד סביר להתעללות ופגיעה בקטינים בידי האחראי עליהם – **בתוך המשפחה או בתוך מסגרת חינוכית** או טיפולית, לרבות **מסגרת ספורט**.

« אנשי מקצוע עליהם חלה חובה מוגברת מנויים בחוק, וכוללים גם אנשי מקצוע שעשויים לעבוד במסגרת ספורט, דוגמת רופא, אחות, עוסק במקצוע פרה-רפואי, או מנהל או איש צוות במעון או במוסד שבו נמצא הקטין.

« אחראי על הקטין יכול, בנסיבות מסוימות, להיות גם מאמן או איש צוות במסגרת הספורט.

« **מסגרת ספורטיבית נחשבת "מסגרת חינוכית"**. כאשר מדובר בעבירת מין, עבירה של גרימת חבלה חמורה ועבירת התעללות כלפי קטין במסגרת הספורט, מוטלת חובת דיווח על מנהל או איש צוות באותה מסגרת, זאת גם אם הפגיעה לא בוצעה על ידי אחראי על הקטין (למשל, פגיעה על ידי חבר לקבוצה).

« העונש המקסימלי בחוק על אי חובת דיווח במקרה זה: שישה חודשי מאסר.

- כאשר מדובר **בפגיעה מינית בקטין בתוך המשפחה, חובת הדיווח חלה גם אם הפוגע הוא קטין** (למשל, אח או אחות).⁷

← **חובת הדיווח מוטלת רק על בגירים מגיל 18 ומעלה**. כלומר, אם אנשי צוות או ספורטאים מתחת לגיל 18 חושדים כי קטין נפגע, הם אינם מחויבים על פי חוק לדווח על כך. עם זאת, על כל אדם מוטלת אחריות מוסרית לדיווח על חשד לפגיעה בקטינים, ויש לעודד דיווחים כאמור.

← **"חשד סביר"/"ייסוד סביר":** החוק מחייב לדווח כאשר לאדם יש "ייסוד סביר", משמע כאשר לאדם יש חשד, שהקטין נפגע על ידי אחראי. כלומר, חובת הדיווח היא על מה שידוע למבוגר, ולכן לא מוטלת עליו אחריות להוכיח שמתקיימת התעללות, לחפש או לספק ראיות לכך. על החשד להיות סביר, אך אין הכוונה לידיעה ברורה או מלאה, אלא למה שהאדם הסביר היה מחשיב כחשד סביר לאור הממצאים שקיימים בפניו. דרישה זו מדגישה כי האחריות להוכחת ההתעללות מוטלת על הרשויות המוסמכות, ואילו אחריות האדם היא רק בדיווח לרשויות המוסמכות על מנת שאלו יוכלו לברר ולבדוק את המקרה.

על מה חלה חובת הדיווח?

- **פגיעה פיזית:** ככלל, פגיעה פיזית מתבטאת בהפעלת כוח פיזי או בשימוש בחפצים שונים על מנת לגרום לאדם אחר פציעה, כאב או סבל. פגיעה פיזית יכולה להתבטא בצביטות, בסטירות, בדחיפות, בניעור וטלטול, בבעיטות, במשיכה באוזן, בחבטות, במכות אגרופ, במכות בחגורה, בצריבה או כווייה, בחניקה, בנשיכות, בכבילה, בהטבעה, ועוד.

- **פגיעה מינית:** התנהגות או מעשה מיני הנכפה על קטין ללא הסכמתו החופשית, או הנעשים במסגרת יחסי מרות, או כלפי קטין מתחת לגיל ההסכמה (להרחבה בנושא ראו פרק 2.7.1 לחוברת זו). אלימות מינית יכולה להתקיים גם ללא מגע פיזי ישיר (למשל, התערטלות בפני הקטין, צילומו לשם גירוי או ביזוי מיני, הצעות מגוננות או אילוף הקטין לצפות באקט מיני, גם באופן מקוון).

- **פגיעה נפשית:** פגיעה נפשית יכולה להתבטא בהשפלה, בדחייה והתרחקות מהקטין, בהפחתת ערכו ("אתה לא שווה כלום"), בהטחת ביקורת קשה ("למה אתה אף פעם לא מצליח בכלום?"), בהפחדה באמצעות איומים בפגיעה פיזית, בפגיעה נפשית או בנטישה ("בפעם הבאה שלא תקשיב לי, אני לא אגיע לקחת אותך") ועוד. פגיעה נפשית כוללת גם חשיפת הקטין לאלימות במשפחה (למשל, אלימות

7 רלוונטי לעבירות הבאות: אינוס, חדירה אסורה ומעשה מגונה.

של הורה אחד כלפי השני, או של הורה כלפי אחד האחים), גם אם הקטין עצמו לא נפגע פיזית. בנוסף, חשוב לזכור כי על פי רוב, פגיעה נפשית היא נלווית לכל הפגיעות האחרות.

- **הזנחה:** על פי רוב, הזנחת קטינים אינה נוגעת לאירוע מסוים בחיי הקטין או לפעולה כזו או אחרת המופנית כלפיו, אלא למצב מתמשך, המתאפיין באי הענקת מענה לצרכיו הבסיסיים של הקטין. מדובר בפעולות או במחדלים שעלולים להוביל לבסוף לפגיעה בבריאותו ובהתפתחותו התקינה של הקטין. עם זאת, גם פעולה או מחדל חד פעמיים עלולים להיות הרי אסון. לדוגמה: השארת תינוק באמבטיה או ברכב, אי מתן טיפול רפואי הכרחי, ועוד.

הזנחה יכולה להיות הרסנית להתפתחות הקטין במידה שווה להתעללות, ולעיתים אף הרסנית יותר היא עלולה להביא, בין היתר, לבעיות שגשוג, לתאונות בית וחצר, להיפגעות על ידי זרים, ועוד. לעיתים הזנחה, גם אם לכאורה "קלה", היא קצה קרחון לפגיעות קשות נוספות בקטין, ולכן יש להתייחס למקרים אלו ברצינות רבה. עוד יצוין כי חוק העונשין אוסר על השארת קטין מתחת לגיל 6 בלא השגחה ראויה, וקובע עונש מאסר מקסימלי של שלוש שנים בגין עבירה זו.⁸

- **התעללות:** התעללות מתאפיינת בפגיעה (פיזית, מינית, רגשית והזנחה) המתמשכת על פני זמן (מדד התדירות), או לחילופין, המלווה באכזריות, השפלה, ביזוי או הטלת אימה, גם אם נעשתה באופן חד פעמי (מדד החומרה).

למי מדווחים?

- על פי החוק, יש להעביר את הדיווח **לעובד סוציאלי לחוק הנוער** במחלקה לשירותים חברתיים (שירותי הרווחה) במקום מגוריו של הקטין, או **למשטרה**.
- עובד סוציאלי לחוק נוער הוא עובד סוציאלי שהוקנו לו סמכויות ייחודיות מטעם החוק לצורך הגנה על קטינים. הוא חלק מצוות העובדים במחלקת הרווחה ברשות המקומית. ניתן לאתר את המספר של המחלקה לשירותים חברתיים במקום מגוריו של הקטין באמצעות המוקד העירוני 106 או דרך מוקד הסיוע של משרד הרווחה בטלפון 118 הפועל בכל יום ובכל שעות היממה.

כיצד מדווחים?

- את הדיווח יש למסור לעובד סוציאלי לחוק הנוער במחלקה לשירותים חברתיים בה מתגורר הקטין. רצוי להעביר את הדיווח הן בעל פה והן בכתב.
- מוצע לכלול בדיווח את מירב הפרטים הידועים, על מנת לשקף את התמונה המלאה ולאפשר לרשויות להתערב בצורה יעילה יותר. בפרט, כדאי לכלול בדיווח את הפרטים הבאים (כאמור, ככל שהם ידועים): שם הקטין ושמות הוריו; כתובת מגורים; מוסד לימודים של הקטין; פירוט האירועים או החשדות; תאריכים ולוחות זמנים (מתי התגבש חשד? מתי התקבלה פנייה? וכו'); ציטוטים מדברי הקטין; וכל פרט רלוונטי אחר.
- **דיווח אנונימי** – על אף שניתן לדווח גם באופן אנונימי, מומלץ להימנע מכך. דיווח אנונימי מקשה על רשויות הרווחה לטפל במקרה ביעילות. שכן, כאשר העובד סוציאלי לחוק נוער לא יודע מי דיווח, הוא לא יכול לברר לעומק ממה נובע החשד, או לפנות למדווח בשאלות המשך להשלמת פרטים ומידע. לא פעם דיווחים אנונימיים, שאין אפשרות לאמת אותם או לקבל מידע מספק אודות המקרה, לא מאפשרים טיפול מתאים במקרה, והגנה על הקטין.

8 סעיף 361 לחוק העונשין קובע כי: "המשאיר ילד שטרם מלאו לו שש שנים בלא השגחה ראויה, ובכך מסכן את חיי הילד או פוגע או עלול לפגוע פגיעה ממשית בשלומו או בבריאותו, דינו – מאסר שלוש שנים; עשה כן ברשלנות, דינו – מאסר שנה; עשה כן במטרה לנטוש את הילד, דינו – מאסר חמש שנים".

האם יש ליידע את ההורים לאחר הגשת דיווח לרשות הרווחה או למשטרה על חשד לפגיעה בילד שלהם?

- **במידה וישנו חשד שהקטין נפגע על ידי הוריו או בן משפחה אחר, חשוב מאוד שלא ליצור קשר עמם ולעדכן אותם שדיווחתם על החשד שלכם לרשויות הרווחה או למשטרה, וכל שכן לא לשוחח איתם או לברר איתם את הנושא.**
- יש לכך מספר סיבות: ראשית, **שיחה עם ההורים על הדיווח עלולה לסכן את הקטין** משום שהם עלולים לכעוס עליו שסיפר או חשף משהו שקרה בבית. שנית, **יש להימנע ממצב של 'זיהום חקירה'** שבו ההורים יכולים להנחות את הקטין מה לומר (או לא לומר) אם יחקרו אותו.
- כפי שצוין, לעובד הסוציאלי לחוק הנוער יש את הסמכות והידע המקצועי להחליט מתי לפנות להורים, ובאיזה אופן.
- במידה והדיווח עוסק בפגיעה בקטין **שאינה בתוך המשפחה** (למשל, חשד כי קטין נפגע על ידי מורה בבית הספר), יש חשיבות רבה לשתף את הוריו בנושא. במקרים בהם הקטין מסרב, למשל אם הוא חושש מתגובת הוריו או מענישה, מומלץ לפנות בנושא לרשויות הרווחה על מנת שיוכלו לסייע.

אחריות הממונה על תחום המוגנות במקרים המחייבים דיווח על פי דין

על הממונה להכיר את הדין הנוגע לחובת הדיווח במקרה בו קטין או חסר ישע נפגע בידי האחראי עליו (לרבות על ידי מאמן או איש צוות בגוף הספורט), או במסגרת טיפולית או חינוכית (הגדרה אשר כוללת, כאמור, גם גופי ספורט). בתוך כך, על הממונה להכיר את הוראות החוק הרלוונטיות, וכן את הגורמים אליהם יש לדווח ואופן הדיווח, כפי שתואר לעיל.

1. פניות המחייבות דיווח המגיעות למאמן או איש צוות:

ספורטאים קטינים עשויים לספר למאמן או לאיש צוות אחר בגוף הספורט על פגיעה או מצוקה שהם חווים, או לרמוז, במגוון דרכים, כי מישהו פוגע בהם. שיתוף מסוג זה הוא טבעי, לאור הקשר הקרוב שנוצר פעמים רבות בין הספורטאים הקטינים למאמני ולמדריכי הספורט שלהם. לא פעם הקטינים רואים במאמן או באיש צוות אחר דמות שניתן לסמוך עליה ולבטוח בה, בנסיבות בהן ביתו של הקטין הפך עבורו למקום לא מוגן או כאשר הוא חושש לספר להוריו על פגיעה שהתקיימה במסגרת אחרת (למשל, בבית הספר).

במקרים אלה, תפקיד הממונה כולל:

- מתן הכוונה למאמני ספורט בדבר החשיבות של הקשבה, רגישות וסבלנות כלפי הקטין, מתן אמון בדבריו, וסיוע לו באמצעות דיווח המקרה לרשויות המוסמכות – הכל, תוך יידוע הממונה והתייעצות עמה.
- להוות 'כתובת' למאמני ספורט להתייעצות, למשל במקרים בהם קיים ספק אם החשד במקרה הספציפי מחייב דיווח, או לגבי אופן הדיווח ותוכנו.
- לספק למאמנים, למנהלי המועדון ולאנשי הצוות להם קשר ישיר עם הקטין, ידע וכלים בסיסיים שיעזרו להם לזהות סימנים המעידים על מצוקה או פגיעה, וכן כלים להתמודדות עם פניות או דיווחים שמגיעים אליהם גם כאשר הקטין לא פנה אליהם בעצמו. זאת, על ידי קיום הכשרות מותאמות, פרסום מידע וחומרים, והפצת נוהל ייעודי בנושא.

פניות המחייבות דיווח המגיעות לממונה על תחום המוגנות:

הממונה עשויה לקבל פניות ישירות מספורטאים קטינים, או מהוריהם, בסוגיות הנוגעות למוגנות בספורט. חלק מפניות אלה, עשויות להצביע על חשד לפגיעה בספורטאי קטין באופן המחייב דיווח על פי דין.

במקרים בהם עולה מהפנייה, כי הפוגע הוא מאמן או איש צוות בגוף הספורט, אין ליידעו או לבצע מולו בירור בעניין טרם ביצוע הדיווח לרשויות, גם כאשר קיימת היכרות ויחסי אמון בין הממונה לבין אותו גורם. על הממונה לדווח לרשויות הרווחה או למשטרה וליידע אותם על תפקידה ועל רצונה לברר את המקרה ולנקוט צעדים נדרשים במסגרת גוף הספורט (למשל, יידע גורמים נוספים בגוף הספורט, עריכת בירור או קיום הליך משמעתי למאמן). **יש להמתין עם נקיטת צעדים אלה עד לאחר קבלת אישור מהגורם המוסמך שקיבל את הדיווח.** זאת, על מנת לוודא שפעולות אלה לא ישבשו הליכי חקירה ומשפט ולא יפגעו בהליך המבוצע על ידי הרשויות.

חשוב לזכור:

- א.** מסגרת ספורטיבית נחשבת למסגרת חינוכית לצורך חובת הדיווח. לכן, אם עולה חשד כי ספורטאי קטין נפגע מעבירת מין, עבירה של גרימת חבלה חמורה, או עבירת התעללות כלפי קטין בתוך גוף הספורט - גם אם זו לא בוצעה על ידי אחראי (כאשר, בוצעה, על ידי חבר לקבוצה, למשל) - החוק מחייב כי המקרה ידווח לרשויות.
- ב.** מאמן או איש צוות יכולים להיחשב, במקרים מסוימים, כ"אחראי על קטין". לכן, חשד לפגיעה בספורטאי קטין על-ידי איש צוות או מאמן יחייב גם הוא דיווח על פי חוק.
- ג.** דיווח על חשד לפגיעה בקטין עלול לעורר התלבטויות או קשיים. ניתן לפנות לגורמים המקצועיים במועצה לשלום הילד כדי להתייעץ בכל הקשור לחשדות שלכם, ולדרכי הדיווח (לפרטי הקשר של המועצה לשלום הילד ושל גורמים רלוונטיים נוספים, ראו [נספח מספר 7](#)).

חובה מוסרית לדווח על פגיעה בקטינים – גם כאשר אין חובה על פי חוק

כאמור, חובת הדיווח הקבועה בחוק העונשין אינה חלה ביחס לכל מקרה של פגיעה בקטינים. עשויים להיות מקרים קשים מאוד של פגיעה בקטינים שהחוק לא מחייב לדווח עליהם (לדוגמה, כאשר קטין נפגע מינית על-ידי שכן, קטין שספג אלימות פיזית חמורה על-ידי קבוצת נערים שלא במסגרת חינוכית או ספורטיבית, או קטין שפוגע בעצמו). במקרים אלה, הגם שאין חובה חוקית, **ישנה חשיבות רבה, ואף חובה ערכית-מוסרית, לשתף את הורי הקטין** (כאמור, במקרים בהם הקטין מסרב לכך, מומלץ להיוועץ ברשויות הרווחה) **וכן לדווח על כל מקרה של פגיעה בקטין, בין אם בתוך הסביבה הספורטיבית שלו ובין אם מחוצה לו.** על הממונה והצוות המקצועי בגופי הספורט להושיט יד לאותם קטינים, ולדווח על פגיעה בהם לגורמים המוסמכים (גם אם אין חובה חוקית לעשות כן).

כמו כן, חשוב לציין, כי כאשר מדובר על ידיעה בדבר כוונה לפגיעה עתידית בקטין, ישנה חובה חוקית לדווח על המקרה מכוח סעיף 262 לחוק העונשין, הנוגע לאי מניעת פשע.

פירוט נוסף על חובת הדיווח, לרבות התייחסות להמשך התהליך לאחר הדיווח; עקרונות לשיח נכון עם קטין בנוגע למקרה המחייב דיווח; ותרשים זרימה לעניין חובת הדיווח, ראו נוהל [בנספח מספר 2](#) (נספחים א'+ב' לנוהל חובת דיווח).

4.2.2 פניות הנוגעות להטרדה מינית

רקע

בחלק מגופי הספורט, הממונה על תחום המוגנות בספורט משמשת גם כאחראית למניעת הטרדה מינית במקומות עבודה (להלן, "**האחראית**"),⁹ הפועלת מכוח החוק למניעת הטרדה מינית תשנ"ח-1998 (להלן: "**החוק למניעת הטרדה מינית**") והתקנות שהותקנו מכוחו.

החוק למניעת הטרדה מינית שם לו למטרה להוקיע את תופעת ההטרדות המיניות, להגביר את המודעות הציבורית לתופעת ההטרדות המיניות ולהוביל לחינוך הציבור לכיבוד הזולת. חוק זה, והתקנות למניעת הטרדה מינית (חובות מעסיק), התשנ"ח-1998 (להלן: "**תקנות חובות מעסיק**"), מטילים חובות מיוחדות על מעסיקים במקומות עבודה, וזאת נוכח ההכרה כי הטרדה מינית במקומות עבודה הינה תופעה נפוצה, בעלת מאפיינים ייחודיים והשלכות רחבות הדורשות התמודדות ומענים ספציפיים.

תקנות חובות המעסיק מסדירות את תפקיד האחראית למניעת הטרדה מינית במקום העבודה. בין היתר, התקנות מסדירות את סמכויותיה של האחראית בשלושה מישורים עיקריים הקשורים למניעת הטרדות מיניות במקום העבודה, ולטיפול בהן:

1. קבלת תלונות.
2. קיום בירור לשם מתן המלצות למעסיק בדבר הטיפול במקרה של הטרדה מינית או התנכלות במסגרת יחסי עבודה.
3. הענקת ייעוץ, מידע והדרכה לעובדים הפונים אליה.

בשנת 2021 הותקנו תקנות למניעת הטרדה מינית (חובות גוף ספורט), התשפ"א-2021 (להלן: "**תקנות חובות גוף ספורט**"), אשר הטילו חובות מיוחדות על גופי ספורט¹⁰, בכל הקשור למניעת מקרים של הטרדה מינית ולטיפול בהם.¹¹

תפקיד הממונה על תחום המוגנות הפועלת גם כאחראית למניעת הטרדה מינית:

האחראית למניעת הטרדה מינית אמונה על קבלת תלונות הנוגעות להטרדה מינית ועריכת בירור לגביהן. יש לשים לב לדינמיקות הייחודיות לתחום הספורט לרבות פערי כוחות לצד יחסים קרובים בין מאמנים לספורטאים, עיסוק תמידי בגוף, קיום מגע וכיוצ"ב.

תלונה יכולה להתקבל בעל פה או בכתב. אם התלונה התקבלה בעל פה, על הממונה לעלות את תוכנה על הכתב, להחתיים את המתלונן (למשל, ספורטאי, מאמן, וכיוצ"ב) על נוסח התלונה, ולמסור לו העתק ממנה. לטופס אישור קבלת פניה בעל פה מטעם מתלונן או מוסר הודעה, ראו [נספחים 4-5](#). יצוין, כי על האחראית מוטלת חובה לברר גם שמועה הנוגעת להטרדה מינית בגוף הספורט שהגיעה לאוזניה או לאוזני המעסיק (למשל, מנהל גוף הספורט).

9 בחוברת זו, 'אחראית' – לרבות 'אחראי'.

10 בהתאם לתקנות אלה, גוף ספורט הוא אגודת ספורט, ארגון ספורט, התאחדות, איגוד, ומועדון ספורט, כהגדרתם בסעיף 1 לחוק הספורט, והתאחדות כהגדרתה בחוק הנהיגה הספורטבית, התשס"ו-2005;

11 כך, בין היתר, תקנות חובות גוף ספורט קובעות כי: בגוף ספורט שבו רשומים מעל אלף ספורטאים בעונת ספורט, ימונו שני אחראים למניעת הטרדה מינית, שלפחות אחד מהם אישה; כי אחראית בגוף ספורט תעבור בסמוך למינוי הכשרה בהיקף שלא יפחת מ-18 שעות, שתעסוק, בין השאר, במהות התפקיד, הכרת החוק, זיהוי מצבים ייחודיים של הטרדה מינית בענף הספורט, דרכי מניעה ואופן הטיפול בתלונות; וכן כי על גוף ספורט להגיש לשר המשפטים ולרשות לקידום מעמד האישה (עם העתק למשרד התרבות והספורט), דין וחשבון, אחת לשנה. על הדין וחשבון לכלול פירוט לגבי הפעולות בהן נקט האחראי למניעת הטרדה מינית בתחומו, ובכלל זה מספר המשתתפים בפעולות ההדרכה וההסברה שקיים גוף הספורט, וכן מספר התלונות שהוגשו לאחראי בגוף ספורט ואופן הטיפול בהן. התקנות עוד קובעות כי בדיון וחשבון האמור לא ייכללו פרטי מידע שיאפשרו את זיהוי המתלונן, הנילון ואנשים אחרים המעורבים בתלונה.

מרגע שהגיעה התלונה אל האחראית, עליה לפעול כך

1. ליידע את המתלונן באשר לדרכי הטיפול בהטרדה מינית או בהתנכלות לפי החוק למניעת הטרדה מינית;
2. לפעול לבירור התלונה, ולצורך כך, בין היתר, לשמוע את המתלונן, את הנילון ועדים, אם ישנם, ולבדוק כל מידע שהגיע אליה בעניין התלונה.
3. לברר את התלונה ביעילות וללא דיחוי.
4. לערוך את הבירור תוך הגנה מרבית על כבודם ופרטיותם של המתלונן, הנילון ועדים אחרים.
5. בתום הבירור על האחראית להגיש למעסיק, ללא דיחוי, סיכום בכתב של הבירור בליווי המלצות מנומקות לגבי המשך הטיפול במקרה. לטופס סיכום והמלצות להגשה למעסיק, ראו [נספח 6](#).

המעסיק מחויב להגן על המתלונן במהלך בירור התלונה מפני פגיעה בענייני עבודה כתוצאה מהגשת התלונה או מפני פגיעה אחרת במסגרת יחסי עבודה שיש בה כדי לשבש את בירור התלונה. כך למשל, המעסיק יפעל להרחקת הנילון מהמתלונן, ככל הניתן וככל שהדבר נראה לו נכון בנסיבות העניין. לעניין זה, מוצע לראות בספורטאי, לרבות ספורטאי קטין, כ-'עובד' לצורך ההגנות הקבועות בחוק למניעת הטרדה מינית ותקנותיו.

חשוב לציין, כי האחראית לא תטפל בבירור תלונה אם היא בעלת נגיעה אישית לנושא התלונה או למעורבים בה. במקרה כאמור, תעביר האחראית את הבירור לאחראית אחרת או לממלא מקום שהתמנה בהתאם להוראות החוק. בהעדר אחד מאלה, תעביר האחראית את בירור התלונה למעסיק.

4.2.3 פניות בנושאי מוגנות בספורט שלא מחייבות פעולה ו/או דיווח על פי חוק

חלק מהפניות שיתקבלו אצל הממונה על תחום המוגנות בספורט, לא יחייבו דיווח על פי חוק העונשין ולא יעסקו בהיבטים של הטרדה מינית או התנכלות שיש לבררם בהתאם להוראות החוק, אלא יתייחסו לנושאים שונים הנוגעים למוגנות בספורט. כך, פניות מסוג זה עשויות לעסוק, בין היתר, בשיח שאינו מכבד מצד מאמן ספורט (למשל, צעקות, השפלות); בבריונות בין ספורטאים; בליקויים בטיחותיים בהסעות או תחרויות; בהערות שליליות ופוגעניות המתייחסות לגופו ספורטאי; ועוד.

טיפול בפניות אלה מצריך מנעד רחב של מענים פנים-ארגוניים. **את המענים יש לגבש כחלק מתוכנית מוגנות ייעודית, שעל הממונה על תחום המוגנות בספורט 'לתפור' לכל מקרה ומקרה, בהתאם לנסיבותיו ולמידת חומרתו.** לעיתים אין די במענה נקודתי (כגון קיום הליך משמעותי למאמן או לספורטאי), ונדרש גם מענה רחב יותר שמטרתו מניעת הישנותם של מקרים דומים, למשל באמצעות קיום הכשרות, חידוד נהלים, ונקיטת צעדים מערכתיים נוספים. על הממונה, מכוח מומחיותה בתחום המוגנות בספורט והיכרותה עם המקרה ונסיבותיו, להמליץ לגורמים הניהוליים הרלוונטיים בגוף הספורט על המענים הנדרשים.

חשוב לציין, כי במקרים המעוררים חשש לניגוד עניינים בתוך גוף הספורט באופן העלול לפגוע ביכולתה של הממונה לערוך בירור עצמאי ובלתי תלוי (למשל, כאשר התלונה מופנית כלפי יו"ר הגוף) – יש למנות ממונה חיצונית או ועדה מיוחדת לבירור המקרה.

דוגמאות למענים פנים-ארגוניים (בהתאם לנסיבות המקרה):

- שליחת מכתב לגורמים הרלוונטיים (הורים / ספורטאים / מאמנים / או אנשי צוות נוספים) לצורך הבהרת ציפיות וחידוד נהלים וכללי התנהגות.
- פרסום מידע וחומרי הסברה לגורמים הרלוונטיים.
- חידוד נהלים והבהרתם מול הגורמים הרלוונטיים.
- קיום הכשרות או הקדשת זמן לשיח ולמידה בנושא במסגרת ישיבות צוות או אימונים.
- קיום שיחת הבהרה עם הגורמים המעורבים.
- קיום הליך משמעותי במסגרת וועדת המשמעת של גוף הספורט.
- נקיטת צעדים מנהליים כלפי עובד, לרבות פיטורין, הרחקה או השעיה זמנית.

ניתן להתייעץ עם מנהל הספורט במשרד התרבות והספורט, עם המועצה לשלום הילד ועם איגוד מרכזי הסיוע לנפגעות ולנפגעי תקיפה מינית בנושא ולגבש יחדיו רעיונות למענים ולתוכניות מוגנות (פרטי יצירת קשר מצורפים בנספח מספר 7).

4.2.4 הליך טיפול בפנייה:

קבלת הפניה –

פנייה יכולה להתקבל מכל גורם בגוף הספורט, לרבות ספורטאי, הורה של ספורטאי, איש צוות, מתנדב, וכדומה.



בירור המקרה –

בירור המקרה מול הגורמים הרלוונטיים (למשל, אנשי הצוות, הספורטאים, ההורים וכיוצ"ב).

שימו לב:

1. ככלל, מוצע כי מנהל גוף הספורט יהיה מעורב בהליך הבירור.
2. אופן הבירור יתבצע כאמור בהתאם לנסיבות האירוע.
3. כאשר מדובר בפגיעה בקטין המחייבת דיווח ו/או במקרה שבו המתלונן/ת הגיש/ה תלונה למשטרה או שקיימת כוונה להגיש תלונה למשטרה כאמור – מומלץ לפנות לקבלת אישור מגורמי הרווחה או המשטרה, בטרם בירור הפניה ו/או יידוע גורמים נוספים בגוף הספורט.
4. במקרים המעוררים חשש לניגוד עניינים בתוך גוף הספורט באופן העלול לפגוע ביכולתה של הממונה לערוך בירור עצמאי ובלתי תלוי – יש למנות ממונה חיצונית או ועדה מיוחדת לבירור המקרה.



טיפול במקרה –

על בסיס המלצת הממונה, מנהל גוף הספורט יחליט על המענים הנדרשים או על אימוץ של תוכנית מוגנות. הטיפול במקרה וההחלטה על מענים הנדרשים יעשו בהתאם לנסיבות המקרה, ובליווי של הממונה.

כמו כן, מעבר לטיפול במקרה הספציפי, ראוי, במידת הצורך, לנקוט צעדים רוחביים על מנת לקדם את נושא המוגנות ולמנוע הישנות מקרים דומים.



פיקוח ובקרה –

מעקב, פיקוח ובקרה על יישום ההחלטה. יש לוודא שננקטו הפעולות הנדרשות לטיפול בפנייה (לדוגמה: לוודא שמאמן שהיה אמור לדווח על ספורטאי קטין במצוקה, אכן דיווח; לבדוק עם הספורטאי שהתלונן על שיח לא מכבד מצד המאמן, אם הדברים באו על תיקונם לאחר שנעשתה שיחת הבהרה עם המאמן, וכדומה).

תיעוד שוטף
של הפניה
והטיפול בה

4.2.5 תיעוד הפניות ומעקב אחר הטיפול בהן

על הממונה על תחום המוגנות בספורט לנהל תיעוד ורישום מסודר של כלל הפניות שהגיעו לפתחה. התיעוד יתחיל עם קבלת הפנייה וימשך עד לסיום הטיפול בה, לרבות שלבי הפיקוח והבקרה על יישום ההחלטות שהתקבלו.

התיעוד יכלול את כל ההתקשרויות שניהלה הממונה עם הפונה, וכן התקשרויות של גורמים אחרים עם הפונה במסגרת הטיפול בפנייה. בנוסף, מומלץ כי התיעוד יכלול גם את השיחות וההתכתבויות של הממונה עם גורמים רלוונטיים בגוף הספורט, כחלק מבירור והטיפול במקרה, וכן את כל הפעולות שננקטו, בציון מועד ביצוען (למשל, שליחת הודעת דוא"ל, קיום פגישות וכדומה). יובהר כי גם פעולות שלא הושלמו או לא יצאו לפועל בסוף (למשל, שיחת טלפון שלא נענתה), יש לתעד כחלק מתהליך הבקרה והמעקב.

מדוע חשוב לתעד כל פרט הנוגע לטיפול בפנייה?

- התיעוד מאפשר לממונה להכיר את כל הפרטים הנוגעים לפנייה, לרבות אופן הטיפול בה.
- התיעוד משקף את מכלול הפעולות שביצעה הממונה בהמשך לקבלת הפניה, ומעיד על מאמציה.
- התיעוד מאפשר לזהות מגמות בגוף הספורט ולעמוד על הקשיים והמורכבויות הקיימים (למשל, אם התיעוד מצביע כי מרבית הפניות נוגעות ל-'שיח לא מכבד' בין מאמן לספורטאי, ניתן להבין מכך שיש צורך במענה רחב בתחום זה בגוף הספורט; אם מספר התלונות על 'שיח לא מכבד' פחת לאחר התערבויות שנעשו, יש בכך אינדיקציה כי ההתערבויות היו יעילות והביאו לצמצום מספר המקרים).
- התיעוד מסייע לממונה ללמוד ממקרי עבר דומים.

שמירה על פרטיות הספורטאים

יש להבטיח כי תיעוד המקרים ייעשה בהתאם להוראות הדין, ובכלל זה חוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981; תקנות הגנת הפרטיות (אבטחת מידע), התשע"ז-2017; וההנחיות המקצועיות של הרשות להגנת הפרטיות. התיעוד ייעשה באופן השומר על פרטיותם של כל הנוגעים בדבר, ובפרט של ספורטאים קטינים.¹²

בתוך כך יש להבטיח כי:

- « קיימת הגנה כפולה על התיעוד: הגישה למחשב או למערכת שבהם נשמר התיעוד מוגנת באמצעי זיהוי (כגון סיסמא), וכן הקבצים עצמם מוגנים בנפרד באמצעי אבטחה ייעודיים (כגון סיסמא נפרדת).
- « הקבצים נגישים אך ורק לבעלי תפקידים מורשים בגוף הספורט, ולגורמים אחרים לא תהיה גישה למידע זה.
- « פרטיותם של הנוגעים בדבר, בהם ספורטאים קטינים, לא מועברים לגורם שלישי ללא ידיעתם והסכמתם, אלא אם חלה חובת דיווח או מסירת מידע על פי דין.
- « יינקטו אמצעי אבטחה טכנולוגיים הולמים, לרבות שימוש בתוכנות אבטחת מידע המגנות מפני חדירה או גישה בלתי מורשית למידע (למשל, תוכנת אנטי-וירוס).
- « יינקטו אמצעי אבטחה ארגוניים הולמים, למשל החתמת בעלי התפקידים המורשים על נוהל אבטחת מידע וסודיות.

12 בגופי ספורט החייבים בכך על פי דין ימונה ממונה על הגנת הפרטיות, בהתאם להוראות תיקון 13 לחוק הגנת הפרטיות. ניתן לפנות לממונה זה לצורך התייעצות או בירורים נוספים.

4.2.6 הנחיות לשימוש בטפסי הקבלה והטיפול בפניות (נספחים 3-6)

נספחים 3-6 הינם טפסים שנועדו לסייע לממונה על תחום המוגנות בקבלת פניות, בתיעודן ובטיפול בהן, בהתאם לסוג הפנייה ולשלב שבו מצוי הטיפול.

טופס קבלה וטיפול בפנייה (נספח מספר 3) הוא הטופס המרכזי, ויש לעשות בו שימוש בכל פנייה המתקבלת, ללא קשר לאופייה. טופס זה כולל הן את שלב קבלת הפנייה הראשונית והן את שלבי הטיפול השוטף בפנייה, לרבות תיעוד פעולות שננקטו, קבלת החלטות ועדכון סטטוס הטיפול.

מדובר בטופס שיש לעדכן לאורך שלבי הטיפול בפנייה, בהתאם להתפתחויות ולצורך. זהו הטופס הראשון שאתו יש למלא עם קבלת הפנייה, והוא ממשיך לשמש כטופס המרכזי לניהול ולתיעוד הטיפול בפנייה עד לסיומה.

הטופס מיועד למילוי באופן דיגיטלי, לשמירה בקובץ מאובטח, ולניהול על-ידי הממונה בלבד, תוך שמירה קפדנית על סודיות והגבלת גישה (להרחבה, ראו חלק 4.2.5 לחוברת).

שאר הטפסים (בנספחים 4-6) הם טפסי עזר משלימים, אשר יש לעשות בהם שימוש רק בהתאם לצורך, ובהתאם להנחיות המפורטות בתחילת כל נספח.

4.2.7 ניהול שיחה עם ספורטאי שפונך אליך - 'עשי ואל תעשי'

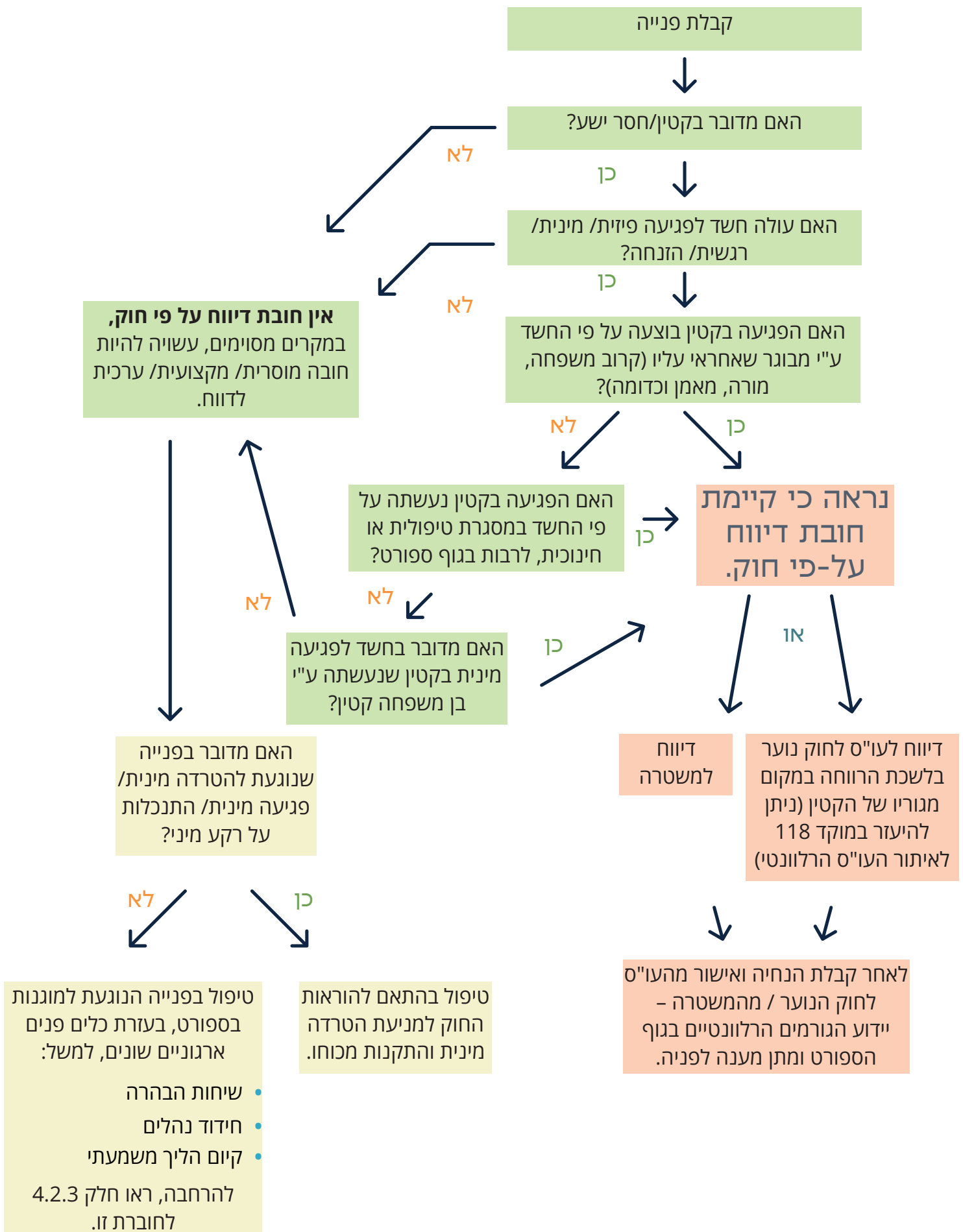
עשי:

- נהלי את השיחה באווירה רגועה ונינוחה.
- הבטיחי את פרטיותו של הספורטאי במהלך השיחה.
- בקשי מהספורטאי לספר לך במילותיו שלו, ובאופן פתוח על המקרה (למשל, "ספר לי מה קרה מהתחלה ועד הסוף", או "חשוב לי לשמוע ממך מה קרה, כדי שאוכל לעזור לך").
- נסי ככל הניתן לשאול שאלות פתוחות (למשל, "מה נאמר ביניכם בשיחה?", "מה קרה אחרי האירוע?").
- אפשרי לספורטאי לספר את על המקרה בסבלנות ובנחת, אפשרי קיומן של שתיקות ארוכות, בכי ומלמולים.
- האמיני לספורטאי.
- חזקי את הספורטאי, בפרט ספורטאי קטין, על כך ששיתף וסיפר על דבר הפגיעה.
- כאשר מדובר במקרה המחייב דיווח - במקום להבטיח לספורטאי הקטין שלא תספרי על השיחה לאף אחד, הבטיחי לו שתעשי את כל המאמצים כדי לעזור לו, וכי את מתחייבת לשתף אותו בצעדים הבאים.

אל תעשי:

- אל תדחקי בספורטאי, בפרט ספורטאי קטין, או תנסי לזרז אותו כדי 'להגיע לנקודה'.
- אל תשאלי את הספורטאי שאלות מנחות (כמו, "ספר לי איך המאמן פגע בך?"; "אתה מפחד ממנו, נכון?"; "מה קרה אחרי שהמאמנת צעקה עליך והשפילה אותך?").
- אל תתייחסי למה שספורטאי היה צריך לעשות או לא לעשות לדעתך, הימנעי מלהציע אפשרויות או פתרונות לתרחישים שונים שאירעו (למשל, "לא היית צריך ללכת לבית שלו", "חבל שלא הקלטת את מה שהוא אמר לך").
- הימנעי מלהביע ספק, או לזלזל בדבריו של הספורטאי.
- לעולם אל תבטיחי לספורטאי, בפרט ספורטאי קטין, שדבריו יישארו ביניכם או ישמרו בסוד. אם עולה מהשיחה חשד כי ספורטאי קטין נפגע, חלה עליך חובה על פי דין לדווח על המקרה. אם הבטחת לו סודיות - אמונו עלול להיפגע והוא לא ימשיך לשתף אותך במצוקה שלו.
- אל תערבי גורם נוסף מבלי ששיתפת את הספורטאי שכך תעשי.
- על אף שעלול להיות מדובר בנושאים קשים, נסי ככל הניתן שלא להגיב בלחץ או באופן קיצוני לדבריו של הספורטאי, ובפרט ספורטאי קטין. זה עלול לגרום לו להפסיק לספר על המקרה, או 'לעדן' את מה שקרה, על מנת להגן עליו.

4.2.8 תרשים ניהול פניות מסכם



4.3 הציר המניעתי – קידום סביבה בטוחה בגוף הספורט

לצד ה- 'ציר התגובתי' הנוגע לטיפול בפניות ובמקרים לאחר התרחשותם, מתמקד ה- 'ציר המניעתי' בפעולות יזומות שמטרתן לצמצם סיכונים, למנוע פגיעות ולקדם סביבה בטוחה ומוגנת בגוף הספורט. להלן יוצגו פעולות מרכזיות בהובלת הממונה שניתן – ורצוי – לקדם במסגרת גוף הספורט.

4.3.1 בניית תוכנית עבודה שנתית בנושא קידום מוגנות בגוף הספורט

גיבוש תוכנית עבודה שנתית מסייע לממונה לגבש את מטרותיה ויעדיה לשנת הפעילות, ולפרוט אותן לפעילויות קונקרטיות ויישומיות. יצירת תוכנית עבודה טובה 'עושה סדר' בעשייה היום-יומית של הממונה; מאפשרת מעקב אחר הפעילות וההישגים; ומסייעת בהוצאה לפועל של השאיפות המקצועיות בכל הנוגע לקידום מוגנות בספורט.

מאחר והובלה של תחום המוגנות בגוף הספורט דורשת ממשקי עבודה עם גורמים רבים (למשל, צוות מקצועי, צוות רפואי, צוות ניהולי, ספורטאים, הורים, ועוד). על תוכנית העבודה להתייחס, ככל שניתן, לכלל הגורמים הרלוונטיים, תוך התמקדות ביעדים ובמשימות הרלוונטיים להם.

דגשים לכתיבת תוכנית עבודה

- הגדירו את המטרות המרכזיות אותן תרצו להשיג בשנת הפעילות הספציפית (כ-2-3 מטרות בלבד).
 - הגדירו את היעדים והמשימות, הנגזרים מהמטרות המרכזיות.
 - הגדירו מי הגורמים הרלוונטיים ביחס לכל משימה ומשימה.
 - קבעו לוחות זמנים ומועדים לביצוע המשימה.
 - קבעו מדדי ההצלחה ביחס לכל משימה (כלומר, דרכים לדעת שהמשימה הושלמה. למשל, **80% מהמאמנים** עברו הכשרה בנושא מוגנות בספורט).
- שימו לב, כי יעדים ומשימות עשויים להיות עיתיים (למשל, קיום הכשרות שנתיות למאמנים) או נקודתיים (אחד-פעמיים) (למשל, הכללת סעיפים בנושא מוגנות בספורט במסגרת הקוד האתי).
- השתדלו לכתוב תוכנית עבודה ריאלית וישימה ככל שניתן. קידום מוגנות בגוף הספורט הינו יעד מתמשך וארוך-טווח.

הצעות למשימות לקידום תחום המוגנות בספורט שניתן לכלול בתוכנית עבודה:¹³

- הפצת עלון ו/או סרטון לספורטאים, בגירים וקטינים, בנושאי מוגנות בספורט.
- שליחת מכתב להורים של ספורטאים קטינים בתחילת שנת הפעילות (או צירוף מכתב כאמור כחלק מטפסי הרישום) המפרט על תפקיד הממונה ופרטי הקשר שלה.
- עריכת מפגש עם הורי ספורטאים קטינים בנושא של מוגנות בגוף הספורט.
- קיום הכשרות בנושאי מוגנות בספורט למאמנים ו/או לאנשי צוות נוספים.
- עריכת פגישה עם מנהל כוח אדם בגוף הספורט בנושא גיוס בטוח של אנשי צוות.
- עריכת פגישה עם מנהלי אגפים או גורמי צוות רלוונטיים נוספים לצורך פיתוח והטמעה של נהלים בנושאי מוגנות בספורט.
- הפצת נהלים בתחום מוגנות בספורט לצוותים המקצועיים, הרפואיים והניהוליים, לספורטאים, לספקים ולמתנדבים.
- עריכת פגישות עדכון שנתיות על פעילות הממונה לצוות הניהולי, המקצועי והרפואי.

לשימושכן דוגמה לתוכנית עבודה שנתית ב**נספח מספר 8**.

*** הבהרה:** כמובן, אופן יישומן של חלק מההצעות תלוי גם במאפייני גוף הספורט (גודלו, מספר הספורטאים הרשומים בו, היקף כוח האדם, ועוד). למשל, בעוד שממונה בגוף ספורט קטן, בו רשומים מספר מצומצם יותר של ספורטאים קטינים, תוכל בקלות יחסית לערוך מפגשים פיזיים עם הורים, יתכן כי ממונה בגוף ספורט גדול, בו רשומים מספר רב של ספורטאים קטינים, תעדיף ליצור קשר עם הורים באמצעות דוא"ל בתפוצה רחבה, או בקיום פגישה מקוונת פתוחה למעוניינים.

קידום תחום המוגנות בגוף הספורט - מול מי צריך לפעול?

- ספורטאים, לרבות ספורטאים קטינים.
- הורים.
- צוות מקצועי (מאמנים, עוזרי מאמן).
- צוות רפואי (רופאים, פיזיותרפיסטים, תזונאים, פסיכולוג ספורט).
- צוותי שיפוט (שופטים, עוזרי שופט, מנהלי תחרות).
- צוות ניהולי (מנהלי קבוצות, מנהל גוף הספורט, ועד מנהל).
- מחלקת כוח אדם בגוף הספורט (למשל, אחראי כוח אדם).
- מחלקה משפטית בגוף הספורט (למשל, יועץ משפטי).
- מתנדבים.
- ספקים חיצוניים לגוף הספורט (למשל, צלמים, נהגים, וכיוצ"ב).

13 הרשימה כוללת פעולות מוצעות, שאינן חובה. ניתן לשלב פעולות אלה, כולן או חלקן, במסגרת תוכנית העבודה וכן להוסיף עליהן פעולות נוספות. הכל, בשים לב לרלוונטיות שלהן לגוף הספורט הספציפי, לתיעדוף הארגוני, ולמשאבים הזמינים.

4.3.2 קיום מפגשי הכשרה לספורטאים ושמירה על

קשר ישיר עמם

הצגת תפקיד הממונה על תחום המוגנות בספורט בפני הספורטאים

חשוב שהממונה תציג את תפקידה, אחריותה, ופעולותיה לספורטאים, בכל הגילים. על כלל הספורטאים בגוף הספורט להכיר את הממונה ואת דרכי יצירת הקשר עמה.

חשיבות מיוחדת נודעת ליצירת קשר אישי והיכרות 'פנים-אל-פנים' של ספורטאים, בפרט ספורטאים קטינים, עם הממונה. ההיכרות האישית עם הממונה יכולה להגביר אמון בינה לבין הספורטאים, ולסייע להם להרגיש בנוח לפנות אליה.

בהקשר זה חשוב לציין, כי בהליך שיתוף שערכו משרד התרבות והספורט, אתנה והמועצה לשלום הילד עם בני ובנות נוער ספורטאים במכון וינגייט בשנת 2022, בנושא מוגנות בספורט, עלה כי על מנת שספורטאים קטינים ירגישו בנוח לפנות לממונה, עליה 'להגיע לשטח' לפגוש אותם, כלומר להגיע למתקני הספורט או לאימונים. בנוסף, ציינו בני ובנות הנוער הספורטאים, כי על הממונה להציג את עצמה, להסביר להם על תפקידה (באופן מותאם לגילם), להראות להם היכן משרדה ולהסביר להם מתי, ובאילו מקרים, ניתן לפנות אליה (תובנות נוספות מהליך השיתוף ניתן למצוא [כאן](#)).

כך, קשר תכוף ומתמשך עם ספורטאים, בפרט ספורטאים קטינים, הינם חיוניים למיצוב הממונה כדמות נגישה עבורם, אשר אפשר לסמוך עליה וכדאי לפנות אליה לסיוע (למשל: פגישה עמם במתקני האימון, שיחות הסברה על התפקיד, לצד שיחות בלתי פורמליות קצרות: 'לומר שלום' ולהתעניין בשלומם).

בהקשר זה, הדגישו בני ובנות הנוער הספורטאים את הצורך לקבוע מגוון דרכי התקשרות עם הממונה, ובכלל זה אפשרות לפנייה אנונימית. על כן, לצד האפשרות לקבוע פגישה פיזית, מומלץ לאפשר פנייה לממונה גם באמצעות דוא"ל, טלפון, תיבת הודעות פיזית, ווטסאפ, או אתר אינטרנט.

קיום מפגשי הסברה לספורטאים, לרבות ספורטאים קטינים

לצד הצגת תפקיד לספורטאים במסגרת ביקורים, מוצע לקיים עמם מפגשי הסברה עיתיים בנושאי מוגנות בספורט, ולקיים עמם שיח פתוח על כך.

חשוב לציין כי תחום המוגנות בספורט עשוי להעלות סוגיות רגישות ומורכבות, ולכן רצוי כי כל פיתוח של תכנים, מערכים או פעילויות בתחום יעשה תוך יעוץ עם גורמים מקצועיים רלוונטיים, ולא באופן עצמאי.

אז, מה כדאי לעשות..?

- בכל תחילת שנת פעילות בקרי במתקני האימונים והציגי את עצמך לספורטאים – בגירים וקטינים. צייני את תפקידך, מיקום משרדך, ואת פרטי הקשר שלך.
- בכל תקופת זמן מוגדרת (למשל – פעם בחודשיים), בקרי במתקני האימון כדי לשאול לשלומם של הספורטאים, בגירים וקטינים, והזכירי להם את תפקידך וכיצד ניתן ליצור עמך קשר.
- תלי את פרטי הקשר שלך על לוח המודעות בגוף הספורט (פיזי ו/או מקוון).
- פרסמי את העלון בנושא ספורט בטוח עבור ספורטאים קטינים (תלייתו בגוף הספורט; שליחתו בקבוצות ווטסאפ של ספורטאים; וכיוצ"ב) (ראו [נספח מספר 9](#)).
- קבעי דרכי פנייה שונות ומגוונות לקבלת פניות מספורטאים, לרבות קבלת פניות אנונימיות.
- קיימי מפגשי הסברה לספורטאים, לרבות ספורטאים קטינים, על פי המערך מותאם הגיל המצוי ברשותך.

4.3.3 מפגש עם הורים והצגת תפקיד הממונה

הורים מהווים דמות מפתח בכל הנוגע להבטחת מוגנותם ושלומם של ילדיהם. לכן, על הממונה להציג את תפקידה גם בפני הורי הספורטאים. זאת, על מנת שהם יכירו אותה וידעו לפנות אליה במקרים הנוגעים להבטחת מוגנות ילדיהם. כך, הממונה יכולה להפיג חששות בקרב הורים, ולגרום להם להרגיש בטוחים יותר ביחס להשתתפותם של ילדיהם בפעילות גוף הספורט.

בנוסף, יצוין כי בהליך השיתוף עם בני ובנות נוער ספורטאים עלה כי כאשר קטינים חווים חוויה קשה או לא נעימה במסגרת הסביבה הספורטיבית, הם לרוב יפנו ויספרו על כך להוריהם. הספורטאים ציינו, כי, ככלל, הם יעדיפו שההורים לא יפנו למאמן או למנהל גוף הספורט ישירות לשוחח עמם על המקרה (זאת, בין אם המקרה קשור לאיש צוות או לספורטאים אחרים). אולם, הם ציינו כי יחושו יותר בנוח אם ההורים יפנו לממונה, שנתפסת בעיניהם כ-'ניטרלית' יותר מהמאמנים.

אז, מה כדאי לעשות..?

- שלחי מכתב להורים המפרט על תפקיד הממונה, אחריותה ודרכי פנייה ויצירת קשר עמה. הפיצי את המכתב להורים בתחילתה של כל שנת פעילות (רצוי יחד עם יתר טפסי הרישום) (ראו [נספח מספר 10](#)).
- ערכי מדי שנה מפגש, פיזי או מקוון, עם הורים לספורטאים קטינים, על מנת לספר בהרחבה על תפקידך, ליתן להם מידע לגבי הבטחת מוגנות בגוף הספורט ולהסביר על אפשרויות הפנייה אליך.
- שלחי להורים לספורטאים עדכונים (למשל, ניוזלטר) על פעולות שנעשו או אירועים שהתקיימו בגוף הספורט בנושא מוגנות, דוגמת הכשרות, אימוץ נהלים וכיוצ"ב.
- במקרים המתאימים, ובשים לב לשמירה על פרטיות המעורבים ועל הוראות כל דין, ניתן גם לפנות להורים בעדכון על מקרי מוגנות שעלו וטופלו במסגרת גוף הספורט.

4.3.4 קיום הכשרות לצוותים הניהוליים והמקצועיים בנושאי מוגנות בספורט

קיום הכשרות יכול לסייע ברתימת כלל הגורמים הרלוונטיים בגוף הספורט לקידום סביבה בטוחה עבור ספורטאים. מכאן שחשוב מאוד שהגורמים הניהוליים והמקצועיים בגוף הספורט יקבלו הכשרות עיתיות בנושאי מוגנות בספורט באופן כללי, ו/או בנושאים ספציפיים (למשל, זיהוי קטינים במצוקה וחובת הדיווח), לרבות הכשרות ריענון.

הכשרות כאמור יכולות להיעשות באופן פיזי או מקוון. תכני ההכשרה יכולים להיות מועברים על ידי הממונה עצמה, או על-ידי גורם חיצוני אחר בעל מומחיות וניסיון בתחום.

במקרים בהם ההכשרה מועברת על ידי מרצה חיצוני, חשוב לשוחח עם המרצה ולספר לו על גוף הספורט, מאפייניו והמבנה שלו (למשל, מספר הספורטאים וגילם; מיהם הצוותים המקצועיים השונים ומה סמכויותיהם; קיומם של נהלים ותוכנם; וכיוצ"ב). זאת, על מנת שניתן יהיה להתאים את תכני ההכשרה ולהבטיח כי היא רלוונטית ומתאימה.

אז, מה כדאי לעשות..?

- קבעי מועדים להכשרות לגורמי הצוות ופרסמי אותן מבעוד מועד.

4.3.5 ניסוח ואימוץ נהלים העוסקים בנושאי מוגנות בספורט והפצתם

הסדרת היבטים הנוגעים למוגנות בספורט באמצעות נהלים מאפשרת בהירות, שפה אחידה, וקביעת גבולות ברורים לכלל הגורמים הרלוונטיים בגוף הספורט בכל הנוגע לקידום סביבה בטוחה בספורט.

מוצע כי הנהלים ייכתבו בקצרה ובשפה ברורה וידידותית וייתייחסו להיבטים שונים של מוגנות (ראו רשימה מוצעת מטה).

טרם ניסוח נהלים חדשים, או ביצוע התאמות בנהלים קיימים בנושאי מוגנות בספורט, רצוי לקיים פגישות ייעודיות לשם דיון, חשיבה ושיתוף עם כלל הגורמים הנוגעים בדבר. כך, למשל, מומלץ לקיים:

- פגישות עם הצוות המקצועי לצורך ניסוח או התאמה של נהלים הנוגעים לתקשורת עם ספורטאים, לרבות תקשורת מקוונת;
- פגישות עם הצוות הרפואי לצורך ניסוח או התאמה של נהלים הנוגעים לביצוע בדיקות רפואיות, למתן טיפול או לעיסוי רפואי;
- פגישות עם הצוות הניהולי, כגון מנהלי קבוצות, לצורך ניסוח או התאמה של נהלים הנוגעים ליצירת סביבה מוגנת לספורטאים (למשל, ביחס לשימוש במלתחות, לנסיעות לתחרויות או למחנות אימון, וכיוצ"ב).

לצד עריכת פגישות עם הגורמים המקצועיים, מומלץ לשתף גם קבוצת ספורטאים, בהם ספורטאים קטינים, בהליך ניסוח והתאמה של נהלים – זאת מתוך הכרה בידע, בניסיון ובנקודת המבט הייחודית שלהם, אשר

יכולים לסייע ביצירה של נהלים רלוונטיים ומותאמים עבורם, ובקידום סביבה מוגנת בגוף הספורט. מוצע כי פגישות כאמור יתקיימו באופן נפרד על מנת להבטיח כי הספורטאים ירגישו בנוח להביע את עמדתם.

לאחר אישור נוהל, חשוב להפיצו לגורמים הרלוונטיים באופן אפקטיבי – בתפוצת דוא"ל רחבה, בווטסאפ, במסגרת ישיבות מקצועיות, וכדומה. בנוסף, מוצע כי בפרסום הנהלים הרלוונטיים יכללו גם פרטי הקשר של הממונה.

רשימת נהלים מוצעים בנושאי מוגנות בספורט:

- קוד אתי לגורמים הרלוונטיים בספורט, לרבות ספורטאים, הכולל הוראות בנושאי מוגנות.
- נוהל בנושא גיוס בטוח של אנשי ונשות צוות.
- נוהל בנושא תקשורת ושיח מכבד של מאמנים וספורטאים (לרבות תקשורת מקוונת).
- נוהל בנושא קבלת טיפול רפואי במסגרת גוף הספורט.
- נוהל בנושא פרטיות וצילום ספורטאים במסגרת אירועי גוף הספורט.
- נוהל סביבה בטוחה באירועים שונים (למשל: הסעות, לינה, תחרויות, מחנות אימון ושימוש במלתחות).
- נוהל המתייחס להיבטי מוגנות בעבודה מול ספקים (למשל: צלמים או נהגים).
- נוהל בנושא קבלת פניות וחובת דיווח.

אז, מה כדאי לעשות..?

- הגדיר את הסוגיות הנוגעות למוגנות בספורט שאותן רצוי להסדיר בנוהל בגוף הספורט.
- קיימי פגישות עבודה לקראת אימוץ או התאמה של נהלים בנושאי מוגנות, עם הגורמים הרלוונטיים, לרבות ספורטאים, בהם ספורטאים קטינים.
- דאגי להפיץ את הנהלים המאושרים לכלל הגורמים הרלוונטיים בגוף הספורט.
- פעלי לקידום אימוץ נהלים בנושאי מוגנות בספורט שעתידי לפרסם משרד הספורט.

4.3.6 ניסוח קוד אתי מותאם לגוף הספורט, הכולל

בתוכו הוראות בנושאי מוגנות בספורט

אחד התנאים לקבלת תמיכה תקציבית ממשד התרבות והספורט, כפי שנקבע במסגרת מבחני התמיכה, הוא אימוץ הקוד האתי הגנרי של משרד הספורט.

משרד הספורט פרסם לגופי הספורט קוד אתי (להלן, '**הקוד הגנרי**'). הקוד הגנרי כולל הוראות שונות ביחס לצוות הניהולי, לצוות המקצועי, לצוות הרפואי ולספורטאים, בהם ספורטאים קטינים. הקוד הגנרי מכיל, בין היתר, התייחסות להיבטים הנוגעים למוגנות בגוף הספורט, כמו גם לתפקיד הממונה.

כל גוף ספורט מחויב לאמץ את הקוד הגנרי כפי שהוא, או לחילופין לערוך בו שינויים על מנת להתאימו לענף ולגוף הספורט. למען הסר ספק, יצוין כי לא ניתן לגרוע מהוראותיו של הקוד הגנרי, או לסתורן, אך ניתן להוסיף עליו הוראות והתייחסויות נוספות, או להחמיר דרישות קיימות.

כפי שצוין לעיל, מומלץ לערוך את ההתאמות בקוד הגנרי לאחר עריכת פגישות מקצועיות עם כלל הגורמים הרלוונטיים בגוף הספורט, בהם הגורמים המשפטיים, על מנת לשמוע מהם ישירות על היבטים הנוגעים להבטחת מוגנות בספורט, וכדי לחשוב במשותף על ההתאמות והשינויים הנדרשים.¹⁴

כמו כן, מוצע לקבוע בקוד האתי חובת בדיקה ועדכון תקופתיים (למשל, לקבוע כי אחת לשלוש שנים הקוד האתי ייבדק על מנת לבחון אם נדרשים בו שינויים ותוספות).

דוגמה לתקנון שיכול להיכלל במסגרת הקוד האתי, ניתן למצוא ב**נספח מספר 11**.

אז, מה כדאי לעשות?..

- ערכי פגישות עם הגורמים הרלוונטיים בגוף הספורט כדי להתאים את הקוד האתי של משרד הספורט, ולהוספת התייחסויות נוספות הנוגעות למוגנות בספורט, במידת הצורך.
- קדמי אימוץ של הקוד האתי המותאם לגוף הספורט ולחוקת הענף.
- לאחר אימוץ הקוד האתי ואישורו, דאגי להפצתו בקרב כלל הגורמים הרלוונטיים. מוצע לאמץ גם נוסח קוד אתי מותאם לקטינים, בשפה ברורה וידידותית (ניתן להתייעץ בנושא עם המועצה לשלום הילד).

4.3.7 עריכת פגישות מקצועיות לקידום מוגנות בספורט

על מנת להבטיח שכלל הגורמים הרלוונטיים בגוף הספורט יהיו רתומים למטרה של קידום סביבה מוגנת בגוף הספורט, ישנה חשיבות לקיים עמם פגישות מקצועיות בנושא.

לפגישות אלו יכולות להיות מספר תכליות: היכרות של הצוות עם הנושא של מוגנות בספורט ועם תפקידך ואחריותך כממונה; עבודה משותפת על ניסוח והתאמה של נהלי מוגנות רלוונטיים (לעיל); חידוד והבהרת נהלים בנושא מסוים והפקת לקחים (למשל, בעקבות אירוע); ועוד.

דוגמה לפגישה מקצועית בעלת חשיבות מיוחדת: גיוס בטוח

כחלק ממערך הפגישות המקצועיות, חשוב לקיים פגישה מקצועית עם אחראי כוח האדם לעניין גיוס בטוח. כאמור, על גוף הספורט מוטלת אחריות לגיוס בטוח של אנשי ונשות צוות, באופן שעולה בקנה אחד עם הוראות החוק הרלוונטיות, ומבטא את החשיבות המיוחדת של תחום המוגנות בספורט.

14 בחלק מגופי הספורט ישנם נהלים או הוראות רלוונטיים נוספים (למשל, נוהל התנהגות לספורטאים בנבחרות), וחשוב להבטיח התאמה בין המסמכים השונים.

בהקשר זה, מוצע כי הממונה תערוך פגישות עם הגורמים האחראיים על קבלה לעבודה של כוח אדם בגוף הספורט, על מנת לוודא כי הליך הקבלה לעבודה נעשה בהתאם להוראות החוק למניעת העסקה של עברייני מין במוסדות מסוימים (ראו פירוט בפרק 3.2 לחוברת זו) וכי במסגרת הראיונות והליכי בדיקת המועמדים כלולה גם התייחסות להיבטים של מוגנות – למשל באמצעות:

- קבלת המלצות על מועמדים ובדיקתן באופן מקיף.
- עריכת שיחות עם מעסיקים קודמים, במסגרתן נשאלות, בין היתר, שאלות לגבי הקשר של המועמד עם ספורטאים, בהם ספורטאים קטינים. למשל, כיצד המועמד מתייחס לספורטאים? כיצד הוא מתקשר עמם (האם באופן מכבד)?; האם התקבלו בעניינו תלונות הנוגעות למוגנות? וכיוצ"ב.
- שאילת שאלות בנושאי מוגנות במסגרת ראיונות העבודה.

אז, מה כדאי לעשות..?

- ערכי פגישות היכרות עם כל הגורמים הרלוונטיים בגוף הספורט (למשל, עם האחראי על כוח אדם בנושא גיוס בטוח).
- ערכי פגישות עם הגורמים הרלוונטיים למתן הסבר על נהלים בנושאי מוגנות בספורט והדרישות החלות עליהם בהקשר זה.
- במקרים המתאימים, ערכי פגישות עם הגורמים הרלוונטיים לחידוד נהלים והפקת לקחים לאחר אירוע ו/או מקרה מוגנות בגוף הספורט.

4.3.8 הפצת ידע בנושאי מוגנות בספורט

ישנה חשיבות בהפצה של מידע, פרסומים, וחומרי הסברה שונים הנוגעים למוגנות בספורט. חומרים אלה יכולים להנחות את הגורמים הרלוונטיים בגוף הספורט בסוגיות הנוגעות למוגנות בספורט, ולאפשר להם להעמיק את ידיעותיהם בתחום.

על הממונה להפיץ חומרים אלה לכלל הגורמים הרלוונטיים בגוף הספורט (למשל, צוות מקצועי, צוות ניהולי, צוות רפואי, ספורטאים וכיוצ"ב). בהקשר זה, יודגש כי על מידע וחומרים בנושאי מוגנות לספורטאים קטינים להיות ידידותיים, ברורים ומותאמים לגילם.

שימו לב: חשוב כי הפצת החומרים תכלול גם את פרטי הקשר של הממונה, שכן, עצם החשיפה למידע ולפרסומים יכול לעודד דיווח ופנייה.

לצורך ניסוח המידע המיועד להפצה, ניתן להיעזר בחוברת זו ובמקורות המנויים בסופה, או בגורמים מקצועיים בעלי מומחיות בתחום. את המידע ניתן להפיץ באמצעות דוא"ל או בדרך מקוונת אחרת, כמו גם באמצעות עלונים, סרטונים וכדומה.

הצעות לתכנים שניתן לגבש ולהפיץ:

- זיהוי ואיתור קטינים נפגעי התעללות.
- דימוי גוף בקרב ספורטאים.
- יחסי מאמן-ספורטאי.
- רשתות חברתיות ומרחב בטוח.
- מידע בנוגע לתזונת ספורטאים.

אז, מה כדאי לעשות?..

- נסחי או אתרי קטעי מידע רלוונטיים בנושא מוגנות בספורט.
- הפיצי את המידע באמצעות הדוא"ל או באמצעי תקשורת נוספים לגורמים הרלוונטיים.

4.4 דיווח שנתי על היבטים הנוגעים למניעת הטרדה מינית והתנכלות בגוף הספורט

בהתאם לתקנות למניעת הטרדה מינית (חובות גוף ספורט), על גוף ספורט להגיש, אחת לשנה דין וחשבון, לשר המשפטים ולרשות לקידום מעמד האישה (עם העתק למשרד התרבות והספורט).

על הדין וחשבון לכלול פירוט לגבי הפעולות בהן נקט למניעת הטרדה מינית בתחומו, ובכלל זה מספר המשתתפים בפעולות ההדרכה וההסברה שקיים גוף הספורט, וכן מספר התלונות שהוגשו לאחראי בגוף ספורט ואופן הטיפול בהן. עוד קובעות התקנות כי בדין וחשבון האמור לא ייכללו פרטי מידע שיאפשרו את זיהוי המעורבים בתלונה.

חלק ג'

נספחים



דברי חקיקה רלוונטיים

[חוק העונשין, תשל"ז-1977 \(סעיף 368ד: חובת דיווח\)](#)

[חוק למניעת הטרדה מינית, תשנ"ח-1998](#)

[תקנות למניעת הטרדה מינית \(חובות מעסיק\), תשנ"ח-1998](#)

[תקנות למניעת הטרדה מינית \(חובות גוף ספורט\), תשפ"א-2021](#)

[חוק למניעת העסקה של עברייני מין במוסדות מסוימים, תשס"א-2001](#)

[חוק הגנת הפרטיות, תשמ"א-1981](#)

[תקנות הגנת הפרטיות \(אבטחת מידע\), תשע"ז-2017](#)

נוהל מוצע לעניין חובת הדיווח

[לוגו של גוף הספורט]

_____ [שם גוף הספורט] פועל על מנת להבטיח סביבה ספורטיבית בטוחה ומוגנת לכלל הספורטאים, ובתוך כך לספורטאים קטינים. משכך, _____ [שם גוף הספורט] דורש מכל עובדיו, בין בתמורה ובין בהתנדבות, להכיר את הוראות החוק הנוגעות לחובת הדיווח, כפי שמעוגנות בסעיף 368 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 ולפעול על פיהן.

יודגש כי אי-דיווח על פגיעה בקטינים, מקום בו החוק דורש זאת, מהווה עבירה פלילית וכן מהווה הפרה של הקוד האתי של _____ [שם גוף הספורט].

1. חובת הדיווח מהי?

- א. חובת הדיווח קובעת כי על כל בניה, אשר יש לו יסוד סביר לחשוב כי קטין או חסר ישע נפגע בידי האחראי עליו, לדווח על כך בהקדם האפשרי לשירותי הרווחה או למשטרה. בנוסף, חובת הדיווח חלה גם כאשר ישנו חשד כי קטין או חסר ישע נפגע במסגרת חינוכית או טיפולית, בין אם הפגיעה בוצעה על ידי אחראי על הקטין ובין אם לאו. כאשר מדובר בחשד לפגיעה מינית בקטין, ישנה חובת דיווח גם כאשר הפגיעה בקטין בוצעה על ידי בן משפחה קטין.
- ב. מסגרת ספורטיבית נכללת תחת ההגדרה של 'מסגרת חינוכית', וצוותים מקצועיים בגופי ספורט עשויים להיחשב, בנסיבות מסוימות, כאחראים על קטינים.
- ג. על אנשי מקצוע, וכן על אחראי על קטין, ישנה חובה מוגברת לדווח על כל חשד סביר לפגיעה והתעללות בקטינים על ידי האחראי עליהם.

2. הנחיות לעניין חובת הדיווח

- א. במקרה בו קיים חשד לפגיעה בקטין או בחסר ישע, בין אם במסגרת הספורט, ובין אם מחוץ למסגרת הספורט, אשר מחייב דיווח, על העובד¹⁵ לדווח על המקרה לעובד סוציאלי לחוק הנוער במחלקה לשירותים חברתיים (שירותי הרווחה) במקום מגוריו של הקטין,¹⁶ או למשטרה. להרחבה על חובת הדיווח, אופן הגשת הדיווח, ועקרונות לשיח מכבד עם הקטין, ראו נספחים א' ו-ב' לנהל זה.
- ב. רצוי להעביר את הדיווח הן בעל פה והן בכתב. על הדיווח לכלול את מירב הפרטים הידועים לעובד,

15 'עובד' - לרבות מתנדב.

16 ניתן לאתר את המספר של המחלקה לשירותים חברתיים במקום מגוריו של הקטין באמצעות המוקד העירוני 106, או דרך מוקד הסיוע של משרד הרווחה בטלפון 118 הפועל בכל יום ובכל שעות היממה.

על מנת לשקף את התמונה המלאה ולאפשר לרשויות להתערב בצורה יעילה יותר למען הקטין. בפרט, וככל שאלו ידועים, על הדיווח לכלול את הפרטים הבאים:

שם הקטין ושמות הוריו;

כתובת מגורים;

מוסד לימודים של הקטין;

פירוט האירועים או החשדות;

תאריכים ולוחות זמנים;

ציטוטים מדברי הקטין.

ג. ככל שניתן, על העובד לדווח בשמו ולהימנע מהעברת דיווח באופן אנונימי אשר מקשה על רשויות הרווחה או המשטרה לטפל במקרה ביעילות.

ד. במידה וקיים חשד כי הקטין נפגע על ידי הוריו או בן משפחה אחר, על העובד להימנע מליצור קשר עם ההורים, להיוועץ בהם, או לעדכן אותם על העברת דיווח, עד לאחר היוועצות עם גורמי הרווחה או המשטרה, ובהתאם להנחייתם. זאת, על מנת להימנע מ-'זיהום חקירה' או פגיעה נוספת בקטין.

ה. מעבר לדיווח לרשויות וליידוע של הממונה על תחום המוגנות (כאמור בסעיף 3 להלן), על העובד לשמור על פרטיות המעורבים במקרה.

3. קשר עם ממונת המוגנות בגוף הספורט

א. מומלץ כי העובד ייוועץ עם הממונה בכל מקרה בו קיים חשד לפגיעה בקטינים וכן לעניין אופן העברת דיווח.

ב. על העובד ליידע את הממונה מיד לאחר העברת דיווח כאמור, על מנת שתוכל ליתן מענה למקרה ולערב את הגורמים הרלוונטיים בגוף הספורט ומחוצה לו.

נספח א' לנוהל המוצע לעניין חובת הדיווח

מידע לעניין חובת הדיווח

1. חובת דיווח – רקע

- חובת הדיווח היא החובה על כל אדם אשר יש לו יסוד סביר לחשוב כי קטין או חסר ישע נפגע בידי האחראי עליו,¹⁷ לדווח על כך בהקדם האפשרי לשירותי הרווחה או למשטרה.¹⁸ על אנשי מקצוע וכן על אחראי על קטין (למשל הורה) ישנה חובה מוגברת לדווח על כל חשד סביר לפגיעה והתעללות בקטינים על ידי האחראי עליהם.
- מטרתה של חובת הדיווח היא לפרוץ את קשר השתיקה שמאפיין את התופעה של פגיעה והתעללות בקטינים במשפחה או במסגרת חינוכית או טיפולית, ולמנוע מצבים בהם קטינים נפגעים מבלי שהגורמים המוסמכים (שירותי הרווחה או המשטרה) ידעו על כך ויכולו לפעול להפסקת הפגיעה ולמתן סיוע.

2. מתי חלה חובת הדיווח?

- חובת הדיווח מטילה **חובה על כל אדם** אשר יש לו **יסוד סביר** לחשוב כי **זה מקרוב** נעברה **בקטין או בחסר ישע** עבירה בידי **האחראי עליו**, לדווח על כך בהקדם האפשרי לעובד סוציאלי שמונה לפי חוק או למשטרה.
 - « העובד הסוציאלי שאליו יש לדווח הוא עו"ס חוק נוער ברשות המקומית בה מתגורר הקטין.
 - « העונש המקסימלי בחוק על אי חובת דיווח: שלושה חודשי מאסר.
 - « **"אחראי" על קטין בתוך המשפחה:** ההגדרה בחוק לגבי 'אחראי' הינה רחבה, וכוללת בני משפחה מבוגרים אחראיים כמו הורים, בן זוגו של הורה, סבא או סבתא, אח או אחות בגירים, גיס או גיסה, דוד או דודה, הורים אומנים ועוד.
 - « **"אחראי" על קטין מחוץ למשפחה:** כל אדם שבמסגרת תפקידו קיימים בינו לבין הקטין יחסי מרות או תלות, או שהוא נתפס על ידי הקטין כבעל סמכות. למשל, מורה, סייעת, מדריך בתנועת נוער ובנסיבות מסוימות גם מדריכי ומאמני ספורט.
- קיימת **חובה מוגברת על אנשי מקצוע** וכן על **האחראי על הקטין**, לדווח בהקדם האפשרי על כל חשד סביר להתעללות ופגיעה בילדים בידי האחראי עליהם – **בתוך המשפחה או בתוך מסגרת חינוכית** או טיפולית, לרבות **מסגרת ספורט**.
 - « אנשי מקצוע עליהם חלה חובה מוגברת בחוק: רופא, אחות, עובד חינוך, עובד סוציאלי, עובד שירותי רווחה, שוטר, פסיכולוג, קרימינולוג או עוסק במקצוע פרה-רפואי, וכן מנהל או איש צוות במעון או במוסד שבו נמצא הקטין.
 - « כאמור - אחראי על הקטין יכול, בנסיבות מסוימות, להיות גם מאמן או איש צוות במסגרת ספורט.
 - « **מסגרת ספורטיבית נחשבת "מסגרת חינוכית"**. כאשר מדובר בעבירת מין, עבירה של גרימת

17 חובת הדיווח חלה גם במצבים נוספים, ראו הרחבה ופירוט בהמשך.
18 חובת הדיווח מתייחסת גם לפגיעה והתעללות בחסר ישע, אך בחלק זה נתייחס לחובת הדיווח כלפי קטינים.

חבלה חמורה ועבירת התעללות כלפי קטין במסגרת הספורט, מוטלת חובת דיווח על מנהל או איש צוות באותה מסגרת, זאת גם אם הפגיעה לא בוצעה על ידי אחראי על הקטין (למשל, פגיעה על ידי חבר לקבוצה).

« העונש המקסימלי בחוק על אי חובת דיווח במקרה זה: שישה חודשי מאסר.

- כאשר מדובר בפגיעה מינית בקטין בתוך המשפחה, חובת הדיווח חלה גם אם הפוגע הוא קטין (למשל, אח או אחות).¹⁹

← **חובת הדיווח מוטלת רק על בגירים מגיל 18 ומעלה.** כלומר, אם אנשי צוות או ספורטאים מתחת לגיל 18 חושדים כי קטין נפגע, הם אינם מחויבים על פי חוק לדווח על כך. עם זאת, על כל אדם מוטלת אחריות מוסרית לדיווח על חשד לפגיעה בקטינים, ויש לעודד דיווחים כאמור.

← **"חשד סביר"/"יסוד סביר":** החוק מחייב לדווח כאשר לאדם יש "יסוד סביר", משמע כאשר לאדם יש חשד, שהקטין נפגע על ידי אחראי. כלומר, חובת הדיווח היא על מה שידוע למבוגר, לא מוטלת עליו אחריות להוכיח שמתקיימת התעללות, לחפש או לספק ראיות לכך. על החשד להיות סביר, אך אין הכוונה לידיעה ברורה או מלאה, אלא למה שהאדם הסביר היה מחשיב כחשד סביר לאור הממצאים שקיימים בפניו. דרישה זו מדגישה כי האחריות להוכחת ההתעללות מוטלת על הרשויות המוסמכות, ואילו אחריות האדם היא רק בדיווח לרשויות המוסמכות על מנת שאלו יוכלו לברר ולבדוק את המקרה.

3. על מה חלה חובת הדיווח?

- **פגיעה פיזית:** ככלל, פגיעה פיזית מתבטאת בהפעלת כוח פיזי או בשימוש בחפצים שונים על מנת לגרום לאדם אחר פציעה, כאב או סבל. פגיעה פיזית יכולה להתבטא בצביטות, בסטירות, בדחיפות, בניעור וטלטול, בבעיטות, במשיכה באוזן, בחבטות, במכות אגרופ, במכות בחגורה, בצריבה או כווייה, בחניקה, בנשיכות, בכבילה, בהטבעה, ועוד.

- **פגיעה מינית:** התנהגות או מעשה מיני הנכפה על קטין ללא הסכמתו החופשית, או נעשים במסגרת יחסי מרות, או כלפי קטין מתחת לגיל ההסכמה.²⁰ אלימות מינית יכולה להתקיים גם ללא מגע פיזי ישיר (למשל, התערטלות בפני הקטין, צילום לשם גירוי או ביזוי מיני, הצעות מגונות או אילוף הקטין לצפות באקט מיני, גם כאשר הוא מוצג באופן מקוון).

- **פגיעה נפשית:** פגיעה נפשית יכולה להתבטא בהשפלה, בדחייה והתרחקות מהקטין, בהפחתת ערכו ("אתה לא שווה כלום"), בהטחת ביקורת קשה ("למה אתה אף פעם לא מצליח בכלום?"), בהפחדה באמצעות איומים בפגיעה פיזית, בפגיעה נפשית או בנטישה ("בפעם הבאה שלא תקשיב לי, אני לא אגיע לקחת אותך"), ועוד. פגיעה נפשית כוללת גם חשיפת הקטין לאלימות במשפחה (למשל, אלימות של הורה אחד כלפי השני, או של הורה כלפי אחד האחים), גם אם הקטין עצמו לא נפגע פיזית. בנוסף, חשוב לזכור כי על פי רוב, פגיעה נפשית היא נלווית לכל הפגיעות האחרות.

19 רלוונטי לעבירות הבאות: אינוס, חדירה אסורה ומעשה מגונה.

20 גיל ההסכמה לביצוע מעשים מיניים:

קטינים עד גיל 14 – החוק קובע כי קיום יחסי מין עם קטין עד גיל 14 הוא אסור ונחשב לאונס. כך, לא ניתן לטעון ל'הסכמה' של קטין מתחת לגיל 14 ליחסי מין שכן, אין ל'הסכמה' כאמור כל תוקף משפטי. גם מעשה מיני אחר שמבוצע בקטין שטרם מלאו לו 14 שנים יכול להיחשב כמעשה מגונה, ואין משמעות או תוקף כלשהו ל'הסכמת' הקטין למעשה.

קטינים מעל גיל 14 ומתחת לגיל 16 – יחסי מין עם קטינים מעל גיל 14 ומתחת לגיל 16 אסורים אלא אם הפרש הגילאים בין בני הזוג אינו עולה על 3 שנים, ובלבד שיחסי המין התקיימו בהסכמה מלאה, במהלך יחסי רעות רגילים, ושאינו יחסי מרות או ניצול בין בני הזוג.

קטינים מעל גיל 16 – החוק אינו אוסר על קיום יחסי מין עם קטין מעל גיל 16, כאשר היחסים התקיימו בהסכמה של שני הצדדים, ובלבד שלא קיימים ביניהם יחסי מרות, תלות, חינוך, או השגחה.

• **הזנחה:** על פי רוב, הזנחת קטינים אינה נוגעת לאירוע מסוים בחיי הקטין או לפעולה כזו או אחרת המופנית כלפיו, אלא למצב מתמשך, המתאפיין באי הענקת מענה לצרכיו הבסיסיים של הקטין. מדובר בפעולות או במחדלים שעלולים להוביל לבסוף לפגיעה בבריאותו ובהתפתחותו התקינה של הקטין. עם זאת, גם פעולה או מחדל חד פעמיים עלולים להיות הרי אסון. לדוגמה: השארת תינוק באמבטיה או ברכב, אי מתן טיפול רפואי הכרחי ועוד.

הזנחה יכולה להיות הרסנית להתפתחות הקטין במידה שווה להתעללות, ולעיתים אף הרסנית יותר. היא עלולה להביא, בין היתר, לבעיות שגשוג, לתאונות בית וחצר, להיפגעות על ידי זרים, ועוד. לעיתים הזנחה, גם אם לכאורה "קלה", היא קצה קרחון לפגיעות קשות נוספות בקטין, ולכן יש להתייחס למקרים אלו ברצינות רבה.

• **התעללות:** התעללות מתאפיינת בפגיעה (פיזית, מינית, רגשית והזנחה) המתמשכת על פני זמן (מדד התדירות), או לחילופין, המלווה באכזריות, השפלה, ביזוי או הטלת אימה, גם אם נעשתה באופן חד פעמי (מדד החומרה).

למי מדווחים?

« על פי החוק, יש להעביר את הדיווח **לעובד סוציאלי לחוק הנוער** במחלקה לשירותים חברתיים (שירותי הרווחה) במקום מגוריו של הקטין, או **למשטרה**.

« עובד סוציאלי לחוק נוער הוא עובד סוציאלי שהוקנו לו סמכויות ייחודיות מטעם החוק לצורך הגנה על קטינים. הוא חלק מצוות העובדים במחלקת הרווחה ברשות המקומית. ניתן לאתר את המספר של המחלקה לשירותים חברתיים במקום מגוריו של הקטין באמצעות המוקד העירוני 106 או דרך מוקד הסיוע של משרד הרווחה בטלפון 118 הפועל בכל יום ובכל שעות היממה.

4. איך מדווחים?

« את הדיווח יש לעובד סוציאלי לחוק הנוער במחלקה לשירותים חברתיים בה מתגורר הקטין. רצוי להעביר את הדיווח הן בעל פה והן בכתב.

« מוצע לכלול בדיווח את מירב הפרטים הידועים, על מנת לשקף את התמונה המלאה ולאפשר לרשויות להתערב בצורה יעילה יותר. בפרט, כדאי לכלול בדיווח את הפרטים הבאים (כאמור, ככל שהם ידועים): שם הקטין ושמות הוריו; כתובת מגורים; מוסד לימודים של הקטין; פירוט האירועים או החשדות; תאריכים ולוחות זמנים (מתי התגבש חשד? מתי התקבלה פנייה? וכו'); ציטוטים מדברי הקטין; וכל פרט רלוונטי אחר.

« **דיווח אנונימי** – על אף שניתן לדווח גם באופן אנונימי, מומלץ להימנע מכך. דיווח אנונימי מקשה על רשויות הרווחה לטפל במקרה ביעילות. שכן, כאשר העובד סוציאלי לחוק נוער לא יודע מי דיווח, הוא לא יכול לברר לעומק ממה נובע החשד, או לפנות למדווח שוב בשאלות המשך להשלמת פרטים ומידע. לא פעם דיווחים אנונימיים, שאין אפשרות לאמת אותם או לקבל מידע מספק אודות המקרה, לא מאפשרים טיפול מתאים במקרה, והגנה על הקטין.

5. מה קורה לאחר הדיווח?

« **במידה והדיווח הגיע לשירותי הרווחה:** עובד סוציאלי לחוק הנוער שקיבל דיווח על חשד לקטין שנפגע יבדוק את החשדות על ידי בירור מצבו של הקטין. העובד הסוציאלי יפנה לקבלת פרטים נוספים מהגורמים בסביבת הקטין (למשל, דרך מסגרות חינוך, בריאות, או רווחה - אם המשפחה מוכרת לרווחה) והוא שיחליט מתי לפנות להורים ובאיזה אופן. כמו כן, לאחר קבלת הדיווח ובירורו, עובד סוציאלי לחוק הנוער יוכל לשקול האם לפנות ל"וועדת פטור", המורכבת מנציג משטרה, רווחה ופרקליטות המחוז, אשר יכולה לפטור את העובד הסוציאלי מדיווח למשטרה על קטין שנפגע, ולהשאיר את הטיפול בידי גורמי הרווחה (בדרך כלל מסיבות הקשורות לרווחת הנפגע).

« **במידה והדיווח הגיע למשטרה:** המשטרה תעביר את הדיווח גם לידי העובד הסוציאלי לחוק הנוער ברשת בה מתגורר הקטין. ככלל, המשטרה לא תפעל בטרם תיוועץ עם העובד הסוציאלי, אלא אם מדובר בדיווח שמחייב פעולה מיידית (לדוגמה: מצב שבו מתקבל מידע כי נשמעות צעקות, קולות חבטה ובכי של ילדים בבית וההתרשמות היא כי יש לפעול מיידית להפסקת האלימות).

6. האם הילד הנפגע ייחקר?

הליך חקירה מהווה אמצעי חשוב לשמיעה של הקטין, ולקבלת מידע על המקרה מנקודת מבטו ובמילותיו שלו.

קיימים בישראל הסדרים על מנת להבטיח שחקירה של קטינים תיעשה באופן מותאם ובטוח עבורם, ככל הניתן. כך, קטינים מתחת לגיל 14 ייחקרו במקרים של חשד לפגיעה והתעללות רק על ידי חוקרי ילדים ממשד הרווחה שאינם שוטרים (חוקרי ילדים הם עובדים סוציאליים בעלי הכשרה מיוחדת לשוחח עם ילדים במצבים אלה). קטינים מעל גיל 14 ייחקרו על ידי חוקר נוער של המשטרה, אשר גם לו הכשרה מיוחדת בחקירת ילדים.

עוד יצוין, כי בשנים האחרונות הוקמו בישראל "מרכזי הגנה". מרכז הגנה הינו מרכז רב מקצועי לאבחון ולהערכה של קטינים אשר עברו התעללות פיזית, מינית והזנחה קשה. המרכז מציע הליך תמיכה ראשונית, אבחון וחקירה שאינו חושף את הקטין ובני משפחתו למספר רב של ראיונות ובדיקות במקומות שונים ולמשך זמן ממושך. ניהול התהליך במרכז נעשה בזמן קצר ובמקום אחד, ללא סרבול מיותר, ובמסגרת שהיא מותאמת וידידותית.

7. האם יש ליידע את ההורים לאחר הגשת דיווח לרשות הרווחה או למשטרה על חשד לפגיעה בילד שלהם?

« **במידה וישנו חשד שהקטין נפגע על ידי הוריו או בן משפחה אחר, חשוב מאוד שלא ליצור קשר עמם ולעדכן אותם שדיווחתם על החשד שלכם לרשויות הרווחה או למשטרה, וכל שכן לא לשוחח איתם או לברר איתם את הנושא.**

יש לכך מספר סיבות: ראשית, שיחה עם ההורים על הדיווח עלולה לסכן את הקטין משום שהם עלולים לנעוץ עליו שסיפור או חשף משהו שקרה בבית. שנית, יש להימנע ממצב של 'זיהום חקירה' שבו ההורים יכולים להנחות את הילד מה לומר (או לא לומר) אם יחקרו אותו.

« כפי שצוין, לעובד הסוציאלי לחוק הנוער יש את הסמכות והידע המקצועי להחליט מתי לפנות להורים, ובאיזה אופן.

« במידה והדיווח עוסק בפגיעה בקטין **שאינה בתוך המשפחה** (למשל, חשד כי קטין נפגע על ידי מורה בבית הספר), יש חשיבות רבה לשתף את הוריו בנושא. במקרים בהם הקטין מסרב, למשל אם הוא חושש מתגובת הוריו או מענישה, מומלץ לפנות בנושא לרשויות הרווחה על מנת שיוכלו לסייע.

8. ניהול שיחה עם ספורטאי קטין שפונה אליך - 'עשה ואל תעשה'

עשה:

- נהל את השיחה באווירה רגועה ונינוחה.
- הבטח את פרטיותו של הספורטאי במהלך השיחה.
- בקש מהספורטאי לספר לך במילותיו שלו, ובאופן פתוח על המקרה (למשל, "ספר לי מה קרה מהתחלה ועד הסוף", או "חשוב לי לשמוע ממך מה קרה, כדי שאוכל לעזור לך").
- נסה ככל הניתן לשאול שאלות פתוחות (למשל, "מה נאמר ביניכם בשיחה?", "מה קרה אחרי האירוע?").
- אפשר לספורטאי לספר את על המקרה בסבלנות ובנחת, אפשר קיומן של שתיקות ארוכות, בכי ומלמולים.
- האמן לספורטאי.
- חזק את הספורטאי על כך ששתף וסיפר על דבר הפגיעה.
- במקום להבטיח לספורטאי שלא תספר על השיחה לאף אחד, הבטח לו שתעשה את כל המאמצים כדי לעזור לו, וכי אתה מתחייב לשתף אותו בצעדים הבאים.

אל תעשה:

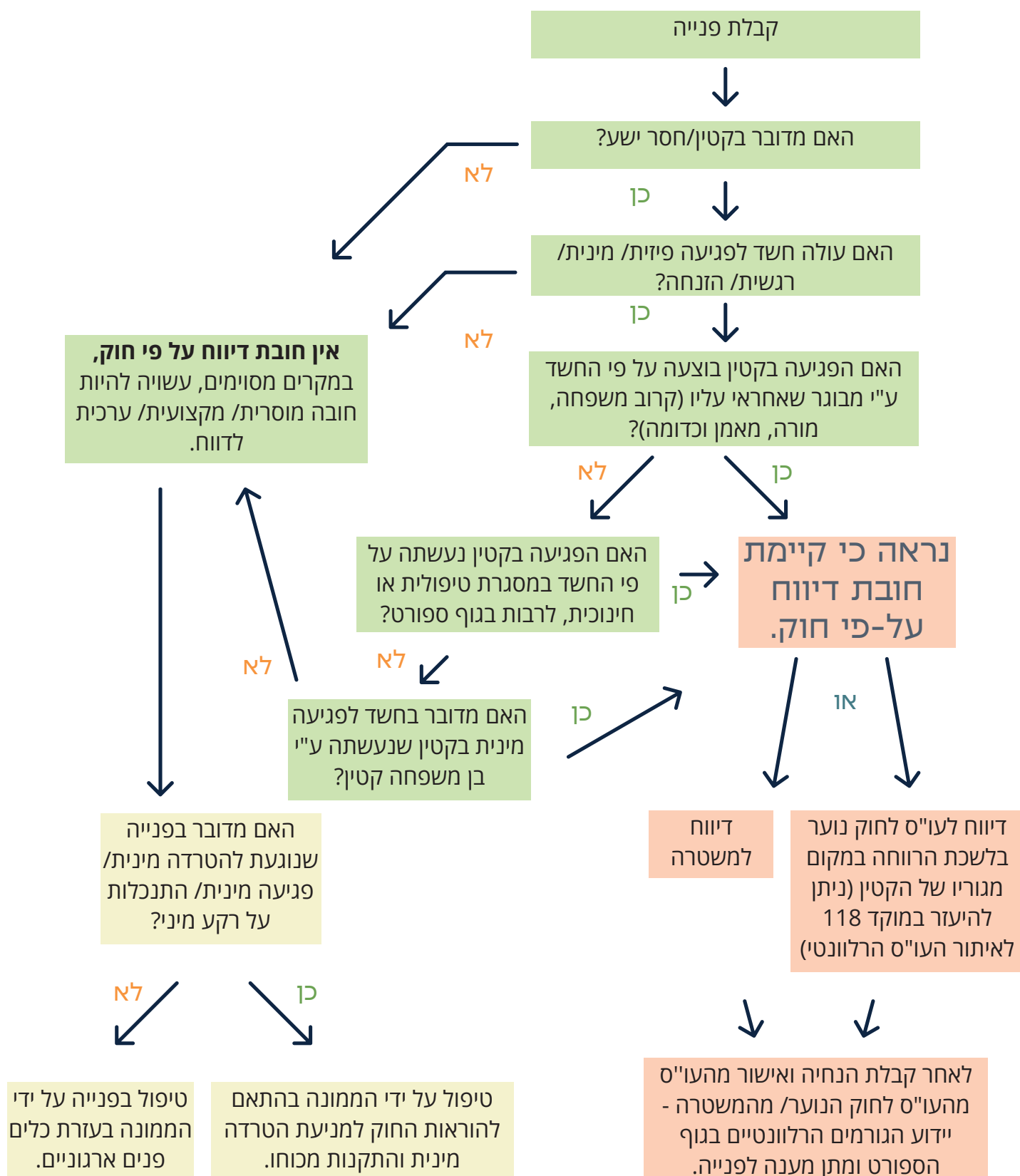
- אל תדחק בספורטאי או תנסה לזרז אותו כדי 'להגיע לנקודה'.
- אל תשאל את הספורטאי שאלות מנחות (כמו, "ספר לי איך המאמן פגע בך?"; "אתה מפחד ממנו, נכון?"; "מה קרה אחרי שהמאמנת צעקה עליך והשפילה אותך?").
- אל תתייחס למה שספורטאי היה צריך לעשות או לא לעשות לדעתך, הימנע מלהציע אפשרויות או פתרונות לתרחישים שונים שאירעו (למשל, "לא היית צריך ללכת לבית שלו", "חבל שלא הקלטת את מה שהוא אמר לך").
- הימנע מלהביע ספק, או לזלזל בדבריו של הספורטאי.
- לעולם אל תבטיח לספורטאי שדבריו יישארו ביניכם או ישמרו בסוד. אם עולה מהשיחה חשד כי ספורטאי קטין נפגע, חלה עליך חובה על פי דין לדווח על המקרה. אם הבטחת לו סודיות - אמונו עלול להיפגע והוא לא ימשיך לשתף אותך במצוקה שלו.
- אל תערב גורם נוסף מבלי ששיתפת את הספורטאי שכך תעשה.
- על אף שעלול להיות מדובר בנושאים קשים, נסה ככל הניתן שלא להגיב בלחץ או באופן קיצוני לדבריו של הספורטאי. זה עלול לגרום לו להפסיק לספר על המקרה, או 'לעדן' את מה שקרה, על מנת להגן עליך.

9. חובה מוסרית לדווח על פגיעה בקטינים – גם כאשר אין חובה על פי חוק:

כאמור, חובת הדיווח הקבועה בחוק העונשין אינה חלה ביחס לכל מקרה של פגיעה בקטינים. עשויים להיות מקרים קשים מאוד של פגיעה בקטינים שהחוק לא מחייב לדווח עליהם (לדוגמה, כאשר קטין נפגע מינית על-ידי שכן, קטין שספג אלימות פיזית חמורה על-ידי קבוצת נערים שלא במסגרת חינוכית או ספורטיבית, או קטין שפוגע בעצמו). במקרים אלה, הגם שאין חובה חוקית, **ישנה חשיבות רבה, ואף חובה ערכית-מוסרית, לשתף את הורי הקטין** (כאמור, במקרים בהם הקטין מסרב לכך, מומלץ להיוועץ ברשויות הרווחה) **וכן לדווח על כל מקרה**. על הממונה והצוות המקצועי בגופי הספורט להושיט יד לאותם קטינים, ולדווח על פגיעה בהם לגורמים המוסמכים (גם אם אין חובה חוקית לעשות כן).

כמו כן, חשוב לציין, כי כאשר מדובר על ידיעה בדבר כוונה לפגיעה עתידית בקטין, ישנה חובה חוקית לדווח על המקרה מכוח סעיף 262 לחוק העונשין, הנוגע לאי מניעת פשע.

תרשים זרימה לעניין חובת הדיווח:



טופס קבלה וטיפול בפנייה בנושאי מוגנות

[טופס פנימי לשימוש הממונה על תחום המוגנות בספורט בלבד]

קבלת פנייה		
פרטי הפנייה		
שם הפונה:	מספר טלפון:	
זהות הפונה:	☐ ספורטאי ☐ צוות ניהולי ☐ צוות מקצועי ☐ צוות רפואי ☐ הורה תפקיד: _____ תפקיד: _____ תפקיד: _____ ☐ אחר: _____	
האם הפונה הוא הנפגע במקרה הנדון?	☐ כן ☐ לא אם לא, שם הנפגע ותפקידו: _____	
האם הפנייה נוגעת לקטין?	☐ כן ☐ לא אם כן, גילו של הקטין: _____	
תאריך קבלת הפנייה:	שעת קבלת הפנייה:	
אופן קבלת הפנייה:	☐ טלפון ☐ פגישה ☐ הודעת דוא"ל ☐ מסרון ☐ אחר: _____	
שם הקבוצה:	שם המאמן:	
תיאור הפנייה:		

טיפול בפנייה			
☐ פנייה בנושא מוגנות שלא מחייבת פעולה ו/או דיווח על פי חוק	☐ פגיעה שעניינה פגיעה מינית, הטרדה מינית או התנכלות	☐ פגיעה בספורטאי קטין המחייבת דיווח על פי חוק	סיווג הפנייה
ככל שמדובר בפנייה המצריכה דיווח על פי חוק			
			כתובת מגוריו של הקטין הנפגע:
☐ דיווח למשטרה	☐ דיווח לעו"ס חוק נוער		פעולת הדיווח:
מספר טלפון:	שם העו"ס:	פרטי עו"ס חוק נוער:	
תאריך הגשת הדיווח:	דוא"ל:		
מספר טלפון:	שם השוטר:	פרטי השוטר: (ככל שדווח למשטרה)	
תאריך הגשת הדיווח:	תחנת משטרה אחרת:		
			הנחיות מטעם הגורם הרלוונטי להמשך הטיפול בפנייה:

ככל שמדובר בפנייה שעניינה הטרדה מינית או התנכלות			
שם הנילון:		תפקיד הנילון:	
תמצית הצהרת הנילון:			
עדים: (ככל שישנם)			
שם העד:	תפקיד:	טלפון:	
תמצית הצהרת העד:			
שם העד:	תפקיד:	טלפון:	
תמצית הצהרת העד:			
פירוט הממצאים בנוגע לתלונה:			
המלצות הממונה:			

ככל שמדובר בפנייה בנושאי מוגנות שלא מחייבת פעולה ו/או דיווח על פי חוק

		שם הנילון:		תפקיד הנילון:			
						תמצית הצהרת הנילון (ככל שנדרש בירור מול הנילון)	
						עדים: (ככל שישנם וככל שנדרש בירור מולם)	
		שם העד:		תפקיד:		טלפון:	
						תמצית הצהרת העד:	
		שם העד:		תפקיד:		טלפון:	
						תמצית הצהרת העד:	
						פירוט הממצאים בנוגע לתלונה:	
						המלצות הממונה:	

מענים פנים ארגוניים למקרי מוגנות

* במקרה והתלונה דווחה גם לעו"ס ו/או משטרה – לאחר קבלת אישורם לנקיטת צעדים פנים-ארגוניים

		שם האחראי:		ידוע הגורם האחראי בגוף הספורט: * כאמור, ככל שהמקרה דווח לרשויות, יידוע ייעשה בתיאום עם העו"ס או המשטרה.	
מועד היידוע:					
		תפקיד:			
		תמצית השיחה:			
				החלטות על מענים פנים-ארגוניים בגוף הספורט: (מענים נקודתיים ורוחביים)	

סטמטוס מיפול בפנייה

תאריך:	עדכון:
--------	--------

טופס אישור קבלת פנייה בעל פה – מתלונן/ת

[יש להעביר העתק של טופס זה למתלונן/ת]

תאריך קבלת הפנייה: _____ שעת קבלת פנייה: _____
שם הממונה על תחום המוגנות: _____ שם גוף הספורט: _____

פרטי המתלונן/ת:

שם המתלונן/ת: _____ תפקיד בארגון: _____
שם גוף הספורט: _____ טלפון: _____

תוכן הפנייה:

ככל שישנם עדים, יש לציין את שמם, תפקידם, ומספרי הטלפון שלהם
[ככל שפרטים אלה מצויים בידי המתלונן/ת]:

_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

האם ישנם גורמים נוספים שמעורבים במקרה (ככל שהמתלונן/ת מעוניין/ת לשתף בכך)?

❑ משטרה

❑ רוחה

❑ גורמי סיוע. אם כן, אילו? _____

❑ רופא/ה

❑ אחר: _____

❑ אני מאשר/ת שנפגשתי עם הממונה על תחום המוגנות בגוף הספורט. הממונה הקריא/ה בפני את הכתוב בטופס זה, הבנתי את תוכנו, והדברים משקפים את מה שנאמר על ידי.

_____ חתימת המתלונן/ת:

_____ תאריך:

טופס אישור קבלת פנייה בעל פה – מוסר/ת הודעה

[יש להעביר העתק של טופס זה למוסר/ת ההודעה]

תאריך קבלת הפנייה: _____ שעת קבלת הפנייה: _____
שם הממונה על תחום והמוגנות: _____ שם גוף הספורט: _____

פרטי מוסר/ת ההודעה:

שם מוסר/ת ההודעה: _____ תפקיד בארגון: _____
שם גוף הספורט: _____ טלפון: _____
שם הנפגע/ת: _____ תפקיד בארגון: _____

תוכן הפנייה:

ככל שישנם עדים, יש לציין את שמם, תפקידם, ומספרי הטלפון שלהם
[ככל שפרטים אלה מצויים בידי מוסר/ת ההודעה]:

_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

האם ישנם גורמים נוספים שמעורבים במקרה (ככל שמוסר/ת ההודעה יודע ומעוניין/ת לשתף בכך)?

□ משטרה

□ רוחה

□ גורמי סיוע. אם כן, אילו? _____

□ רופא/ה

□ אחר: _____

□ אני מאשר/ת שנפגשתי עם הממונה על תחום המוגנות בגוף הספורט. הממונה הקריא/ה בפני את הכתוב בטופס זה, הבנתי את תוכנו, והדברים משקפים את מה שנאמר על ידי.

תאריך: _____ חתימת מוסר/ת ההודעה: _____

טופס סיכום והמלצות – להגשה למעסיק (מנהל גוף הספורט)

[כאשר מדובר בפגיעה בקטין המחייבת דיווח ו/או במקרה שבו המתלונן/ת הגיש/ה תלונה למשטרה או שקיימת כוונה להגיש תלונה למשטרה כאמור – יש לפנות לקבלת אישור מגורמי הרווחה או המשטרה, לצורך קיום הביורור והעברת הטופס]

תאריך קבלת הפנייה: _____ שעת קבלת הפנייה: _____

שם הממונה על תחום והמוגנות: _____ שם גוף הספורט: _____

פרטי הצדדים:

שם הנפגע/ת: _____ תפקיד בארגון: _____

שם הנילון: _____ תפקיד בארגון: _____

עיקרי טענות הצדדים:

פירוט הממצאים:

המלצות:

שם וחתימת הממונה: _____ תאריך: _____

גורמי סיוע ושותפי עבודה בתחום המוגנות

שם הגוף	דרכי התקשרות	תחומי פעילות וסיוע
מנהל הספורט, משרד התרבות והספורט.	גב' נורית שרביט, מנהלת המחלקה לספורט נשים וספורט עממי, משרד התרבות והספורט, מנהל הספורט. טלפון: 03-6367203. טלפון נייד: 050-9900746. דוא"ל: NuritS@most.gov.il	
מוקד מידע וסיוע של משרד הרווחה והביטחון החברתי.	טלפון: 118 (זמינות 24/7).	מוקד 118 נועד לספק שירותי מידע וסיוע ראשוני לציבור הרחב בתחומי הרווחה ובנושאים משיקים, במטרה להנגיש את שירותי הרווחה לכל פונה על פי צרכיו לצורך מיצוי זכויות. בתוך כך, ניתן מענה במקרים בהם ישנו חשד לפגיעה בקטינים ובפרט במקרים המחייבים דיווח לרשויות הרווחה.
המטה הלאומי להגנה על ילדים ונוער ברשת.	טלפון: 105 (זמינות 24/7).	מוקד 105 נותן סיוע ראשוני לאירועי פגיעה בקטינים ברשת, בין היתר בהיבטים הבאים: • הסרת תמונות וסרטונים במידת האפשר. • הדרכה לגבי דיווח על תכנים פוגעניים ברשת. • ייעוץ וסיוע לגבי טיפול באירועי פגיעה ברשת. • מתן מידע והפנייה לגורמי סיוע בבית הספר ובקהילה.

המועצה לשלום הילד היא ארגון חברה אזרחית הפועל לקידום זכויותיהם של ילדים וילדות בישראל. ניתן לפנות למועצה לשלום הילד בכל נושא הנוגע לזכויות ילדים. כך גם ניתן לפנות למועצה לשלום הילד בנושאים הנוגעים להגנה על ילדים ומוגנות בספורט. אלה כוללים, בין היתר: • ליווי בסוגיות הנוגעות לפגיעה והתעללות בילדים, לרבות חובת דיווח. • התייעצות על מתן מענים לפניות שמגיעות לממונה על תחום המוגנות בספורט. • חשיבה משותפת על צעדים לקידום סביבה בטוחה ומוגנת בגוף הספורט.	טלפון: 02-6780606; *2918 (זמינות בימים א'-ה', בין השעות 15:00-9:00) דוא"ל: ncc@children.org.il אתר אינטרנט: www.children.org.il	המועצה לשלום הילד.
מרכזי הסיוע לנפגעות ולנפגעי תקיפה מינית פועלים ברמה המקומית, באמצעות תשעה מרכזי סיוע הפרוסים ברחבי הארץ. הסיוע ניתן באמצעות מענה טלפוני 24/7, צ'אט אונליין, ווטסאפ, פגישות אישיות וכן בקבוצות תמיכה, ליווי בהליכים משפטיים, מימוש זכויות כלכליות ועוד. המרכזים מפעילים שירותים ייעודיים לאוכלוסיות ולמגזרים שונים ועובדים בשיתוף פעולה עם אנשי ונשות מקצוע רבים. כמו כן, יינתן סיוע וייעוץ לממונות מוגנות בספורט, בנושאים הנוגעים לפגיעה ולהטרדה מינית של בגירות ובגירים בגופי הספורט.	לסיוע בנושא מוגנות בספורט יש לפנות לדוא"ל: office@igud1202.org.il לסיוע בנושאים אחרים ניתן ליצור קשר עם האיגוד באמצעים הבאים: מספרי טלפון: סיוע ע"י נשים - 1202 סיוע ע"י גברים - 1203 סיוע לנשים דתיות וחרדיות - *2511 סיוע לגברים דתיים וחרדיים - 02-5328000 סיוע לנשים ערביות - 04-6566813 סיוע לגברים ערבים - 02-5328000 סיוע דרך ווטסאפ - 052-8361202 צ'אט סיוע אנונימי - www.1202kolmila.org.il אתר אינטרנט: www.1202.org.il	איגוד מרכזי הסיוע לנפגעות ולנפגעי תקיפה מינית בישראל.

דוגמה לפורמט לכתיבת תוכנית עבודה שנתית

מטרה:	יעד:	משימות:	מועדי ביצוע:	שותפי ביצוע:	סטטוס
1. קידום סביבה בטוחה ומוגנת לכלל הספורטאים בגוף הספורט	1. היכרות עם תפקיד הממונה על תחום המוגנות בספורט	שיחה אישית לספורטאים			
		הפצת עלון לספורטאים			
		הצגת תפקיד הממונה בפני הצוות הניהולי			
		הצגת תפקיד הממונה בפני הצוות המקצועי			
2.					
3.					

עלון מוגנות קטינים בספורט (עברית)



ספורט בטוח

יש לך את הזכות להרגיש בטוחה.
בסביבה הספורטיבית שלך

אם אתה או חברה.
חוזה התנהגות כזו –
אל תישארו עם זה לבד!
פנו לממונה המוגנות
באיגוד הספורט לסיוע.

פגיעה
רגשית

הערות
פוגעניות
על דימוי
גוף

אלו
התנהגויות
פסולות
ואסורות

אלימות
פיזית

בריונות
ושויימינג
(גם על-ידי
חברי הקבוצה
וגם ברשת)

הזנחה

פגיעה
מינית

בכל איגוד ספורט
יש ממונה מוגנות
בספורט שתפקידו.
לסייע לכם. בכל
פניה בנושא.



עלון מוגנות קטינים בספורט (ערבית)



الرياضة الآمنة

الأمان من حقك خلال ممارستك الرياضية

إذا تعرضت أنت أو أحد من
أصدقائك لمثل هذه المضايقات –
أنت لست لوحده!
بإمكانكم التواصل مع
مسؤول الحماية في الاتحاد
الرياضي للحصول على المساعدة؟

تعليقات
مسيئة لشكل
وصورة
الجسم

الاعتداء
النفسي

العنف
الجسدي

هذه
سلوكيات
غير مقبولة
ومحظورة

الاهمال

الاعتداء
الجنسي

التنمر
والتشهير
(سواء من قبل
أعضاء المجموعة
أو عبر الانترنت)

هناك مسؤول حماية في
كل اتحاد رياضي، وظيفته
مساعدتك في أي توجه
حول هذا الموضوع.



דוגמה למכתב להורי ספורטאים מטעם הממונה על תחום המוגנות בגוף הספורט

[לוגו של גוף הספורט]

[תאריך]

הורים יקרים,

הנדון: מינוי ממונה על תחום המוגנות בספורט ב_____ [גוף הספורט]

לכל ספורטאי וספורטאית זכות ליהנות מסביבה ספורטיבית בטוחה ומוגנת.

מוגנות בספורט הינו מונח רחב המתייחס למגוון פעולות שנועדו להבטיח שספורטאים וספורטאיות בטוחים מפני פגיעה, התעללות, אלימות (על סוגיה), בריונות, ניצול או הזנחה וכי הם ייהנו מסביבה ספורטיבית בטוחה ומוגנת.

משרד התרבות והספורט מחויב לקידום התחום של מוגנות בספורט בישראל, ובמסגרת כך החליט על חובת מינוי ממונה על תחום המוגנות בספורט בכל גוף ספורט.

[אנא כללו כאן פסקה קצרה להצגה עצמית: שם, ניסיון, 'אני מאמין', וכיוצ"ב].

הממונה היא/הוא הגורם המוביל לקידום התחום של מוגנות בספורט ב_____ [שם גוף הספורט]. במסגרת תפקידי כממונה, הנני אחראית/ליזום פעולות ב_____ [שם גוף הספורט] בנושאים הנוגעים למוגנות בספורט כדי להעלות מודעות לנושא בקרב אנשי הצוות, כמו גם בקרב הספורטאים. בנוסף, אני אמונה גם על קבלת פניות בנושאי מוגנות בספורט (למשל, מספורטאים, הורים, אנשי צוות וכיוצ"ב).

שאיפתנו היא שילדיכם ירגישו בטוחים ומוגנים בתוך _____ [שם גוף הספורט].

אנא פנו אלי בכל שאלה וראו בי כתובת לכל נושא הנוגע למוגנות ילדיכם ב_____ [שם גוף הספורט].

ניתן לפנות הן טלפונית והן בדוא"ל:

[הוספת פרטי קשר]

שתהיה שנה טובה ונעימה לכולנו,

בברכה,

[שם מלא + חתימה]

תקנון לדוגמה – מוגנות בספורט

א. הקדמה:

_____ [שם גוף הספורט] רואה בקידום סביבה בטוחה ומוגנת עבור ספורטאים, בגירים וקטינים, ובהגנה על כבודם ושלומם כחלק עיקרי ממטרותיו. _____ [שם גוף הספורט] מכיר בזכויותיהם של ספורטאים ליהנות מסביבה ספורטיבית בטוחה, מוגנת, מכבדת, מעצימה ותומכת. תקנון זה, מטרתו להסדיר היבטים הנוגעים למוגנות בספורט ב- _____ [שם גוף הספורט].

ב. הגדרות:

"חבר ועד מנהל"	חבר בהנהלה של גוף ספורט ומי שמשמש בפועל בתפקיד חבר הנהלה, יהא תוארו אשר יהא.
"חוק הספורט"	חוק הספורט, התשמ"ח-1988.
"קטין"	אדם שטרם מלאו לו 18 שנים.
"מאמן"	כמשמעו בחוק הספורט
"מנהל"	מנהל כללי, מ.מ. למנהל כללי, סגן מנהל כללי, כל ממלא תפקיד כאמור בגוף ספורט, אף אם תוארו שונה, וכן מנהל אחר הכפוף במישרין למנהל הכללי.
"נושא תפקיד"	כל אדם העובד, בין בתמורה ובין בהתנדבות, במסגרת גוף הספורט, לרבות מאמן, מדריך, שופט בזירת ספורט, חבר גוף שיפוט פנימי, מנהל או חבר ועד מנהל כהגדרתם בפרק זה, ולמעט ספורטאים.
"ספורטאי"	אדם, לרבות קטין, הרשום בגוף הספורט, ועוסק בפעילות ספורטיבית בענף הרלוונטי.
"שופט בזירת ספורט"	אדם בעל הכשרה לעסוק בשיפוט אירועי ספורט (משחקים).
"חבר גוף שיפוט פנימי"	חבר גוף שיפוט פנימי של גוף ספורט.

ג. התנהגות אסורה:

אלימות פיזית – הפעלת כוח כנגד ספורטאי, דוגמת דחיפות, חניקות, בעיטות, או פגיעה באמצעות חפצים, כאשר אלה לא מבוצעים במסגרת פעילות ספורטיבית סבירה, ובאופן שהולם את חוקת הענף; וכן התנהגויות כגון יריקות, צביטות, משיכות שיער, שימוש בנשק, גרימת כוויות, כבילות ועוד.

אלימות מינית – התנהגות או מעשה מיני הנכפה על ספורטאי ללא הסכמתו החופשית, או הנעשים במסגרת יחסי מרות, או כלפי ספורטאי מתחת לגיל ההסכמה.²¹ אלימות מינית יכולה להתקיים גם ללא מגע פיזי ישיר (למשל, התערטלות בפני הספורטאי, צילום הספורטאי לשם גירוי או ביזוי מיני, הצעות מגונות או אילוף הספורטאי לצפות באקט מיני, גם כאשר הוא מוצג באופן מקוון).

אלימות נפשית-פסיכולוגית – לרבות קללות, צעקות, השפלות, ביוש, הפעלת לחץ מוגזם, איומים והפחדה, הפחתת ערך, בידוד, דחייה והתעלמות, שימוש בכינויי גנאי ועלבונות, לרבות אם אלו נעשים במרחב מקוון.

בריונות – התנהגות אלימה ומתמשכת, הכוללת תקיפה או איום פיזי, מילולי או פסיכולוגי, המכוונת לגרום לפחד, למצוקה או לנזק לספורטאי. בריונות יכולה להתקיים גם ברשת, באמצעות הפצה של תוכן מסוים (כגון טקסט, תמונות או סרטונים).

הזנחה – מצב בו הצרכים הבסיסיים של הספורטאי לא מסופקים (למשל, מניעת טיפול, היעדר השגחה, מניעת אוכל, מים ושינה). על פי רוב, הזנחה מהווה מצב מתמשך, הכולל פעולות או מחדלים שעלולים להוביל לפגיעה בבריאותו ובהתפתחותו התקינה של הספורטאי. עם זאת, גם לפעולה או למחדל חד פעמיים עלולה להיות השפעה הרסנית (לדוגמה: אי מתן טיפול רפואי הכרחי).

ד. קידום סביבה בטוחה בגוף הספורט:

_____ [שם גוף הספורט]:

1. יפעל ליצירת מרחב בטוח ומוגן עבור ספורטאים, באופן השומר על כבודם, פרטיותם, שלמות גופם ושלומותם.
2. ינקוט את הצעדים הנדרשים ויפעל כמיטב יכולתו על מנת למנוע, לזהות ולמגר התנהגות אסורה.
3. יאמץ ויפיץ נהלים המסדירים היבטים הנוגעים להבטחת מוגנותם ושלומו של ספורטאים, וידאג ליישומם ולאכיפתם בפועל.
4. ידרוש מנושאי התפקיד להכיר את דברי החקיקה וההנחיות הרלוונטיים למוגנות בספורט, לרבות החקיקה הנוגעת לחובת דיווח על חשד לפגיעה בקטין. וכן, ינקוט צעדים על מנת להעביר חומרי חינוך והסברה בתחומים אלו לספורטאים, בהם ספורטאים קטינים.
5. יקנה לנושאי התפקיד בגוף הספורט כלים לזיהוי, לאיתור ולמניעה של מצבי סיכון, או אלימות (פיזית, מינית, נפשית והזנחה) כלפי ספורטאים קטינים, במסגרת הספורט או מחוצה לה.

21 גיל ההסכמה לביצוע מעשים מיניים:

קטינים עד גיל 14 – החוק קובע כי קיום יחסי מין עם קטין עד גיל 14 הוא אסור ונחשב לאונס. כך, לא ניתן לטעון ל"הסכמה" של קטין מתחת לגיל 14 ליחסי מין שכן, אין ל"הסכמה" כאמור כל תוקף משפטי. גם מעשה מיני אחר שמבוצע בקטין שטרם מלאו לו 14 שנים יכול להיחשב כמעשה מגונה, ואין משמעות או תוקף כלשהו ל"הסכמה" הקטין למעשה.

קטינים מעל גיל 14 ומתחת לגיל 16 – יחסי מין עם קטינים מעל גיל 14 ומתחת לגיל 16 אסורים אלא אם הפרש הגילאים בין בני הזוג אינו עולה על 3 שנים, ובלבד שיחסי המין התקיימו בהסכמה מלאה, במהלך יחסי רעות רגילים, ושאינו יחסי מרות או ניצול בין בני הזוג.

קטינים מעל גיל 16 – החוק אינו אוסר על קיום יחסי מין עם קטין מעל גיל 16, כאשר היחסים התקיימו בהסכמה של שני הצדדים, ובלבד שלא קיימים ביניהם יחסי מרות, תלות, חינוך, או השגחה.

6. יאפשר לנושאי תפקיד ולספורטאים להשתתף, במשך שעות העבודה או הפעילות הספורטיבית, בהכשרות עיתיות בנושאי מוגנות בספורט.
7. ידרוש מנושאי התפקיד בגוף הספורט לדווח לגורמים הרלוונטיים על מקרים של חשד לפגיעה בספורטאים קטינים, המחייבים דיווח על פי דין.
8. ידרוש מנושאי התפקיד בגוף הספורט ליידע את הממונה על תחום המוגנות על מקרים של חשד לפגיעה, לניצול או להתעללות בספורטאים, בין אם המקרים מחייבים דיווח על-פי דין ובין שלא.
9. ליידע את הספורטאים באופנים שונים (הן באמצעות שיח והן באופן מקוון) על תפקידה של הממונה על תחום המוגנות בספורט, פרטי הקשר שלה, ודרכי הגשת פנייה.
10. ידרוש מנושאי התפקיד בגוף הספורט לשמור על פרטיותם של ספורטאים, בכפוף לשיקולים הנוגעים לשלומם ולמוגנותם.
11. יספק מענה מותאם במקרה של פגיעה בספורטאים, בסיוע הממונה על תחום המוגנות בספורט.

ה. הממונה על תחום המוגנות בספורט:

1. תוביל את תחום המוגנות בגוף הספורט, תוך עבודה משותפת עם הגורמים הניהוליים הרלוונטיים.
2. תהווה כתובת לפניית בנושאי מוגנות, לרבות עבור ספורטאים, בהם ספורטאים קטינים, ותטפל בפניות באופן יעיל ומהיר, תוך שמירה על פרטיות הצדדים.
3. תסייע בקידום של נהלים בנושא מוגנות בספורט ובהטמעתם.
4. תספק ידע בנושא מוגנות בספורט לנושאי התפקיד וכן לספורטאים, בהם ספורטאים קטינים, לרבות באמצעות הכשרות, פרסום חומרי הסברה וחינוך, וכדומה.

הטרדות ופגיעות מיניות בספורט כלפי בגירים

כתיבה: איגוד מרכזי הסיוע לנפגעות ולנפגעי תקיפה מינית

פרק זה עוסק בפגיעות מיניות והטרדות מיניות שנעשו כלפי בגירים ובגירות בעולם בספורט ובמסגרת העיסוק בו.²² ההגדרה בפרק זה הנה הגדרה רחבה של מעשה בעל אופי מיני הנכפה על אדם או אשה מבלי שהסכימו לו או בסיטואציה בה ההסכמה אינה רלוונטית.²³

תחילה יובא רגע כללי וסקירה של ידע מהעולם ובהמשך תמציתו של מחקר יחודי שנעשה בישראל למיפוי פרקטיקות של הטרדה ופגיעה מינית בספורט הישראלי.

פגיעות מיניות בעולם הספורט

נטען כי עולם הספורט, בדומה לעולמות אחרים, משעתק ומשחזר את אי-השוויון המגדרי הקיים בחברה וכי ביחס לתחומים אחרים בהם חלו שינויים משמעותיים לאורך השנים בתחום הספורט חלו שינויים אלה בקצב איטי יותר והוא עדיין מבוסס על נורמות גבריות ומשמר ברוב ענפיו את הזהות הגברית.

במהלך השנים מיעטו ארגוני הספורט לעסוק בנושא של פגיעות מיניות בספורט, בשל חשש מנוזק תדמיתי, בורות, משטרי הצדקה, מנגנונים של השתקה ועוד. החל משנות התשעים ובעקבות ביקורות על ההגמוניות של הגברים בעולם הספורט, החלו חוקרים וחוקרות באנגליה ובצפון אמריקה לעסוק בתופעה של פגיעות והטרדות מיניות כלפי ילדים וילדות, בוגרים ובוגרות בעולם הספורט.

המחקרים המעטים שנעשו לאורך השנים עסקו בסוג מסוים וחסר של פגיעות מיניות ולא כיסו את כל הפרקטיקות, המדינות, ענפי הספורט ואוכלוסיות מיוחדות דוגמת ספורטאים בעלי נכות ולהטב"ים.

ידוע כי פגיעה מינית היא תופעה אשר ככלל מאופיינת בתת דיווח, דבר אשר מקשה על עמידה על ממדיה האמיתיים. באופן כללי ניתן לציין כי שיעוריה המדווחים של "הטרדה מינית" בתחום הספורט נעים בין 19-92% ושיעוריה המדווחים של "התעללות מינית" נעים בין 2% ל 49%.

22 השימוש בלשון זכר/נקבה לשם הנוחות. פגיעות מיניות והטרדות מיניות הן תופעות המופנות כלי ילדים וילדות, נשים וגברים.
23 "פגיעה מינית" היא שם כולל למעשים בעלי אופי מיני הנכפים על אשה, גבר או ילד ללא הסכמתם. תחת המטריה הרחבה של המונח פגיעה מינית נכללים מונחים ומעשים שונים כמו הטרדה מינית (פיזית או מילולית), מעשה מגונה, אונס וגילוי עריות כאשר ההגדרה שלהם משתנה ומוצגת באופן שונה בספר החוקים ובהגדרות הקליניות השונות.

רקע, מאפיינים וגורמי סיכון

הטרדות ופגיעות מיניות בעולם הספורט צומחות לרוב על רקע מערכות יחסים המאופיינות בפערי כוחות בתוך תרבות ארגונית שמאפשרת התעלמות והכחשה של התופעה ונכשלת בהכרה בתופעה ובמניעה שלה.

פגיעות מיניות בספורט מתרחשות פעמים רבות במסגרת יחסים של "טיפוח" (grooming) בהם הפוגע מייצר לאורך זמן תשתית של יחסי קרבה- תלות- ציות המהווים קרקע פוריה לפגיעה וניצול. על אף שכיחותן הרבה של פגיעות אלה בענפי הספורט השונים ניתן למצוא גם פגיעות מיניות המבוצעות על ידי ספורטאים עמיתים מקבוצת השווים.

פגיעות והטרדות מיניות מתרחשות בכל סוגי הספורט, ברמות הספורט השונות וכן כלפי מגוון של ספורטאים וספורטאיות בלי קשר למאפיינים של גיל, ענף ספורט, מגדר, יכולת מקצועית, לאום, גזע, מעמד חברתי, השכלה וכו'. יחד עם זאת ניתן לאפיין גורמי סיכון, אשר יתוארו בפירוט בהמשכו של הפרק, דוגמת ארגוני ספורט או מסגרות בהם אין קוד למניעת פגיעה/הטרדה מינית או כללי התנהגות ברורים בהקשר זה וכן מצבים בהם הספורטאי או הספורטאית הנפגעת/פגיעים יותר (גיל צעיר, נכות או מאפיינים אישיים ההופכים אותו/ה לפגיעים יותר).

כמו כן, נראה כי פגיעות והטרדות מיניות מתרחשות פעמים רבות במקומות פחות "מפוקחים" דוגמת מסיבות ואירועים חברתיים, חדרי הלבשה, מחנות אימונים ביתו של המאמן או רכבו, במיוחד כשבאלה מעורב שימוש באלכוהול.

פגיעות מיניות בצל/בחסות יחסי כח: יחסי מאמן- ספורטאי

יחסי מאמן- ספורטאית נדונו בהרחבה במחקר ובספרות. באופן כללי, ניתן לתאר מערכת יחסים זו כמתאפיינת ביחסי כוח ושליטה במגוון מוקדים דוגמת שגרת אימונים, סמכות ידע, משטר תזונה, משקל ואף נושאים אישיים כמו הופעה חיצונית, חיי חברה או חיי מין. למאמן תפקיד מרכזי בהובלה להצלחה המוגדרת כמטרה העיקרית בספורט תחרותי. הוא נמצא בעמדת עליונות מול הספורטאים והוריהם ולא אחת מקבל מעמד של סמכות שאין לערער עליה. מאמנים עשויים לאמץ סגנון אימון מאצ'ואיסטי ובתוך כך אף להתעמר בספורטאים שלהם – כל זאת בחסות של קשיחות, אינטנסיביות, הקפדה, ורצון לדחוק את הספורטאית לביצוע הטוב ביותר. כאשר מדובר ביחסי מאמן-גבר וספורטאית אישה מתווספים למתואר לעיל גם יחסי הכוח המגדריים המגולמים ממילא במערכת היחסים.

בתוך כך, יחסים אלה עשויים להוות קרקע פורייה לפגיעות והטרדות מיניות; בין המאמן לבין הספורטאית עשויים להתפתח יחסי תלות, המותירים את הספורטאית בעמדת נחיתות. מסקר בו השתתפו כ-143 ספורטאיות עלה כי כ-15% מהן חוות באופן תדיר פרקטיקות של פניות משפילות מצד המאמן ובתוך כך גם כאלה המכילות תכנים מיניים, עוד עלה כי 17% מהן חוות מגע פיזי שאינו שייך לאימון עצמו, דוגמת הפלקות בישבן. אלא שמחצית מתוך אותן משיבות, כלל לא תפסו פרקטיקות אלה כמטריות מינית, אלא רק כמשפילות. מאמן פוגע או מטריד יכול להשקיע שנים ארוכות ביצירה וטיפוח של יחסי אמון והשקעה בספורטאית שלו. עד השלב בו מופיעה ההתנהגות המטרידה, הספורטאית מפתחת תלות עמוקה במאמנה דבר המקשה עליה לזהות את הפרקטיקה הפוגענית, לדווח או להתעמת איתו. ספורטאית שתגלה התנגדות עלולה לגרום נזק משמעותי לקריירה שלה.

בשני העשורים האחרונים ניתן לזהות שינוי בעמדות של ארגונים בעולם כלפי הטרדה ופגיעה מינית בספורט. בשנת 2000, התקיים הכנס ה-9 של המועצה האירופית בנושא ספורט (Council of Europe) ובו לראשונה, נדונה התופעה של פגיעה מינית בעולם הספורט. בעקבות הדיון והצפת הבעיה הוחלט לפעול

לקידום מדיניות שתכלול הצהרה ברורה בדבר החשיבות של רווחתם וביטחונם של נשים וילדים בספורט; להגדיר בדיוק מהי פגיעה מינית והתעללות בספורט, וכן לספק הגדרות ברורה לגבי מהי התנהגויות נאותות ובלתי נאותות.

יש לציין כי על אף העיסוק הרב בפגיעות מיניות על ידי מאמנים ובצל פערי הכח, פגיעה והטרדה מינית על ידי שווים היא תופעה בעלת שכיחות גבוהה מפגיעה מינית על ידי מאמנים ויש צורך בהעמקת הידע וההבנה אודות תופעה זו.

#MeToo ועולם הספורט

כמו בעולמות אחרים גם בעולם הספורט החלו מבעבים קולות ושינויים בתקופה שלאחר מחאת #MeToo.²⁴ לצד פרסומים שונים בתקשורת ופרשות מטלטלות דוגמת הפגיעות המיניות הרבות שביצע רופא נבחרת ההתעמלות האמריקאית לארי נאסר,²⁵ החלו להופיע מחקרים שונים שמיפו את התופעות של פגיעות והטרדות מיניות בעולם הספורט, בחנו את הגורמים להם ואת השפעותיהן. כמו כן, פורסמו מאמרים שונים העוסקים במפגש של אנשי ונשות מקצוע שונים עם התופעה, דוגמת מאמנים, צוותי רפואה וכו' בשל ההבנה וההפנמה לגבי התרחשותה של התופעה ושכיחותה הגבוהה בעולם הספורט.

המחקר הישראלי

בשנת 2017 יזמו אתנה- המרכז לקידום ספורט הנשים בישראל, בשיתוף איגוד מרכזי הסיוע לנפגעות ונפגעי תקיפה מינית, הועד האולימפי בישראל, ומנהל הספורט את "התוכנית לאומית למניעת הטרדה מינית בספורט". במסגרת התכנית נערך מחקר למיפוי פרקטיקות ההטרדה המינית בשדה הספורט והותוו קווים מנחים לתוכנית התערבות לאומית למניעת הטרדה מינית לפי מודל המניעה המצבית של פרקטיקות ההטרדה האנדמיות²⁶ שפיתח ד"ר זאב לרר בשיתוף איגוד מרכזי הסיוע.

בשיטת ניתוח זו אין עניין במדידת התדירות והתפוצה של ההתנהגות. די בכך שההתנהגות הנחווית על-ידי נשים היא מוכרת וחוזרת על עצמה כדי להפוך אותה להתנהגות שאותה אנו מעוניינים למנוע. במסגרת ממצאי המחקר מופו תסריטים של הטרדה מינית בעולם הספורט המכונים "תסרידים".

התסרידים שעלו במחקר חולקו לארבע קבוצות: שתי קבוצות של "טיפוסים מטרידים", כלומר, בעלי תפקידים בספורט הנוהגים לבצע באופן חוזר ונשנה התנהגות מטרידה הייחודית להם, ושתי קבוצות של מצבים מטרידים- מצבי מפגש המועדים לביצוע התנהגות המהווה הטרדה מינית.

חשוב להדגיש כי הפרקטיקות אינן מתארות בשום אופן את כלל המאמנים ובעלי התפקידים וגם לא את המאמן הממוצע. מרבית המאמנים ובעלי התפקידים אינם נוקטים בפרקטיקות הטרדה כעניין שגור, וחלקם אף אינם נוקטים בהן כלל. ההתערבות ותכנית המניעה מכוונות כלפי אותם מאמנים ובעלי תפקידים שנוקטים בפרקטיקות אלה, והיותם מיעוט אינו מקטין את מידת פגיעתם הרעה.

24 הכוונה למחאת הרשת #MeToo שצברה תאוצה ברשתות החברתיות ובשיח הציבורי החל מאוקטובר 2017

<https://www.haaretz.co.il/sport/other/2017-11-28/ty-article/>. 25

[premium/0000017f-dc79-d3ff-a7ff-fdf9bc240000](https://www.haaretz.co.il/sport/other/2017-11-28/ty-article/premium/0000017f-dc79-d3ff-a7ff-fdf9bc240000)

26 המונח אנדמי לקוח מתחום הביולוגיה, והוא משמש לציין מחלה, זן או צמח מקומיים, המוגבלים לאזור מסוים, אופייניים לו ונשענים על מאפייני הסביבה הייחודיים לו כדי להתקיים.

טיפוסים מטרידים

1. טיפוסים קרובים

קטגוריה זו כוללת בעלי תפקידים שמנצלים את מצבי הקירבה והחיכוך עם הספורטאיות ואת יחסי הכוח הנתון בידיהם כדי לבצע התנהגויות מטרידות באופן חוזר ונשנה. התנהגויות אלה עטופות במשטרי הצדקה (הטיעונים שבהם משתמשים אנשים כדי להצדיק את עמדתם ביחס לפרקטיקה המגדרית המדירה וביחס לפרקטיקה החלופית), הקשורים ליחסי הקירבה וההיכרות בין המאמן או בעל התפקיד לספורטאית. בקטגוריה זו ניתן לתאר שלושה "טיפוסים":

א. הפה (הערות ורבליות): מאמן או איש צוות, הפונה לספורטאית בשפה מינית בוטה כחלק מהאינטראקציה המקצועית המילולית ביניהם. הוא משתמש בהיגדים מיניים בוטים כדי לכוון, לדרבן, לעודד ולפעמים אף לנחם את הספורטאית. משטרי ההצדקה שלו יהיו קשורים לסגנונו האישי ('ככה אני מדבר'), ולכך שהוא מאמין ביחסים "בגובה העיניים" עם הספורטאים שלו.

ב. הנגען: מאמן/איש צוות הנוהג לתקשר עם ספורטאיות באמצעות נגיעה בחלקי גוף אינטימיים כחלק משפת גוף המביעה ברכה, עידוד, הסבר או נחמה. המאמן מטיפוס זה נוגע, כמו מבלי משים אף כדבר שבשגרה, בחלקי גוף כגון הישבן, קו החזייה, הגב התחתון או השיער והצוואר. נגיעה כזו מהווה חלק קבוע מהתקשורת המילולית עם הספורטאית, והיא מצדה מתקשה להתנגד להתנהגות כזו למרות שאינה נעימה לה ומטרידה. הסיבה לכך היא הדו-משמעות של ההתנהגות הזו: לא מובן מאליו שהנגיעה היא מינית, משום שהיא עטופה במשטר הצדקה כגון 'לא התכוונתי', 'ככה אני מתקשר', 'חשוב להפגין קירבה לספורטאי', 'היא כמו הבת שלי' ועוד.

ג. האשמאי: אדם מבוגר בעל תפקיד בספורט, הנוהג באופן קבוע להתחכך בספורטאיות בנסיבות שונות כגון מפגשים, מסיבות, ביקורים באימונים ובמשחקים, נסיעות לחו"ל וכיו"ב; או פונה אליהן באופן מיני. הוא מייחס למפגשים החוזרים הללו אופן מיני. הספורטאיות חשות אי-נוחות רבה כתוצאה ממפגשים אלה, הנכפים עליהן. הן מתקשות להתנגד בשל הכבוד שהן רוחשות לבעל התפקיד, או בגלל הקושי או המבוכה לשבור את הכללים של האירוע. לא תמיד מזוהות התנהגויות כאלה כהטרדה מינית.

2. טיפוסים מחפשים

טיפוסים מחפשים הם מאמנים, אנשי צוות או בעלי תפקידים, המנצלים את מצבי המפגש והחיכוך עם הספורטאית ואת כוחם בסיטואציות מסוימות כדי לנסות לפתח יחסים רומנטיים עמה. בקטגוריה זו זוהו "טיפוסים":

א. הפטרון: מאמן הנוהג ליצור יחסי קירבה עם ספורטאית מועדפת. הפטרון בונה עמה רשת של יחסים קרובים ומיוחדים באמצעות קשר רציף, עניין בתחומים רבים בחיים האישיים או התרועעות מרובה מעבר לשעות האימון ואף בנסיעות לחו"ל. היחס המועדף ויחסי הקירבה הופכים את הספורטאית לתלויה בפטרון, והתלות העמוקה והיחס המועדף הופך אותה לפגיעה. הניצול לרעה של הפטרון עלול אף להתרחב למחזות אינטימיים ולהפוך לקשר של ניצול מיני. הספורטאית מתקשה להתנגד לטיפוס כזה, שכן, הוא בעל הכוח המעניק לה יחס מועדף שהיא נהנית ממנו, ולכן מתקשה לסרב לו. סירוב ליחס מועדף מצד המאמן ייחשב להתנהגות בלתי מקובלת ובלתי תקינה. הפטרון משתמש במשטרי הצדקה של טיפוח המתאמנת ונטילת אחריות לעתידה המקצועי.

ב. המחזר: מאמן או בעל תפקיד הנמשך לספורטאית מבחינה רומנטית או מינית. הוא מנצל מצבי

מפגש וחיכוך עמה כדי לרמוז לה, לפנות אליה או להזמין לקשר מיני או רומנטי. אם היא אינה נענית, או שקיים קשר רומנטי בפרק זמן מסוים והיא מפסיקה אותו, היחסים הופכים לעיתים קרובות להתנכלות שדרכה מבטא המחזר את אכזבתו.

ג. החתך: מאמן או בעל תפקיד הנערץ על-ידי הספורטאיות, בין השאר בשל מראהו. אדם כזה עשוי לחוות ניסיונות התקרבות ואף פלירטוט, והוא מנצל זאת כדי לתעל אותם ליחסי מין (ולעתים אף לכפות אותם), יחסים שאינם תמיד רצויים או מכוונים מראש על-ידי הספורטאית. התנהגות כזו עטופה במשטרי הצדקה, המטילים את האחריות לקיום יחסי המין על הספורטאית, ש"פיתתה", "הזמינה" או יצרה לכאורה את המצב הזה, ולכן קשה לזהות בכך יחסי כוח וכפייה. בדרך כלל, מאמן כזה אינו מבין את אחריותו להצבת גבולות ולחובה למנוע הפיכת מצב של משיכה למצב של יחסי מין. גם אם הספורטאית נמשכת למאמן, וגם אם היא עצמה יזמה את הפנייה אליו, היא תחוש אכזבה, ריקנות וניצול כתוצאה מהפיכת המשיכה ליחסי מין.

מצבים מטרידים

מצבים מטרידים הם מצבים ארגוניים נפוצים שבהם מבוצעת, באופן חוזר ונשנה, התנהגות מטרידה שאופיינית להם ואף נתפסת כחלק מהם. המצבים מחולקים לשני סוגים:

1. מצבים מקצועיים, שבהם מנוצלת פרקטיקה מקצועית מקובלת כדי לבצע פעולה מינית בגופה של הספורטאית

2. מצבים חברתיים שבהם מנוצלים מצבי מפגש חברתיים או יחסי קירבה בקבוצת הספורט כדי לבצע פעולות בעלות משמעות מינית הנכפית על הספורטאים.

1. מצבים מקצועיים

א. הטיפול: מטפל אשר תוך כדי טיפול רפואי/פזיותרפי (במהלך אירוע הספורט או לאחריו), נוגע באזורי גוף אינטימיים ו/או מעיר הערות חודרניות ביחס לאיברי הגוף או להופעה של המטופלת. היא חשה אי-נוחות ביחס לנגיעה בחלק גוף זה או אחר ואי-ודאות לגבי הצורך המקצועי במגע. אי-ודאות זו גם מקשה עליה להתנגד להתנהגות כזו, שכן, היא אינה מרגישה נוח להעיר למטפל מחשש לפגיעה במעמדו המקצועי. הנגיעות הופכות למטרידות במיוחד כאשר הן אינן מוסברות על-ידי המטפל, או כאשר קיים ספק ביחס לצורך המקצועי בנגיעה באיבר הגוף, וכשאופי הנגיעה הוא מיני או נחוה כנגיעה מינית. התנהגות זו עטופה במשטרי הצדקה מקצועיים, המסבירים מדוע הנגיעה באיבר הגוף היא הכרחית מבחינה רפואית או אורתופדית.

ב. ההדגמה: ספורטאיות רבות מדווחות על אי-נוחות, אי-נעימות והטרדה בעת מגע קרוב - לעיתים קרובות בחלק גוף אינטימי, הנכפה עליהן על-ידי המאמן במצבים שבהם הוא מדגים ביצוע ספורטיבי על גופן תוך כדי חיכוך עם גופו. גם במקרה כזה קיים קושי רב מאוד להתנגד לפעולות כאלה ואף להביע אי-נעימות או אי-נוחות, מכיוון שהן מבוצעות תחת משטרי הצדקה מקצועיים חזקים, הנוגעים לצורך הבלתי מתפשר להדגים את הפעולה המוטורית או את התנוחה הנכונה לביצוע ספורטיבי.

ג. חודרנות יתר: מצב שבו יחסי החניכה המקובלים כחלק מהזהות המקצועית של המאמן ויחסיו עם הספורטאית הופכים ליחסים חונקים, שתלטניים וחודרניים מבחינה מינית. דמותו של המאמן כאדם בוגר ובעל משמעות, הדואג למתאמנת, מועדת לחודרנות לתחומי חיים אישיים ואינטימיים שאינם מוכשר או מוסמך לעסוק בהם. בין אלה ניתן למנות הרגלי אכילה, מראה גוף, יחסים בתוך המשפחה ויחסים אינטימיים עם בן/ת זוג. ספורטאים מתקשים להתנגד לפרקטיקות החודרניות הללו, מכיוון

שגם הם תופסים את הקשר כיחסי חניכה ואמון, ואף משתפים פעולה עם חוזרנות היתר כאשר הם חולקים עם המאמן בעיות בתחומים אלה ומבקשים עצה. חוזרנות זו עטופה במשטרי הצדקה חזקים שנטועים עמוק בזהותו המקצועית של המאמן, שרואה את תפקידו בחיי ספורטאיו כרחבים יותר מאשר "רק" אימון מקצועי-ספורטיבי. הוא מחשיב את עצמו כחונך, כמנטור ואף כ"אב רוחני". קשרים מסוג זה מועדים להטרדה מינית, מכיוון שהעניין בחיים האישיים הופך בקלות לחטטנות לא נעימה ומטרידה בנושאים אינטימיים וכאמור, מקשה על הספורטאים להתנגד לחטטנות זו.

2. מצבים חברתיים

א. חטטנות גוף: ספורטאיות מדווחות על שיח אודות גופן, המתקיים בחדרי הלבשה בעת ההתכנסות לקראת האימון, במהלך האימונים עצמם, או במצבי מפגש חברתיים. הן חוות את השיח בנושאים אלה בצורה מטרידה ולא נעימה. ההתייחסות המקצועית לכאורה, אך המשפילה, ביחס לגופן עשויה לבוא מצדם של מאמנים, חברים ואף הורים המלווים את קבוצות הספורט. במצבים כאלה דומה כי קיימת לגיטימציה, הנובעת מהמרכזיות של הגוף בספורט, להערות בוטות וחוזרניות ביחס לגוף, לצורתו ולהתאמתו לתקנים אסתטיים ומקצועיים של הספורט. כאמור, פעמים רבות מדובר בהערות מביכות ואף מעליבות, אולם היכולת להתנגד לאמירות אלה היא דלה, מכיוון שהספורטאיות חוסות תחת משטרי ההצדקה המעניקים לגיטימציה לדיבור חופשי, מקצועי לכאורה, על הגוף.

ב. מבט: בזמן החלפת בגדים בחדר הלבשה, או במצבים בספורט שבהם הספורטאיות לובשות בגד חושפני כמו בגד ים, הן חוות מבטים חוזרניים המופנים לאיברי גופן ושפיטה בעלת גוון מיני. מבטים "מפשיטים" אלה עשויים להגיע מקהל, מעוברי אורח או ממאמנים/אנשי צוות/בעלי תפקידים המלווים את הספורט. ההתנגדות למבטים מביכים ומטרידים אלה היא קשה במיוחד, שכן, הם מוסווים בדרך כלל וקשה לשים עליהם את האצבע או לחשוף אותם.

ג. רישיון: באירועים חברתיים המתרחשים מחוץ למסגרת הספורט, כגון בילויים משותפים, מסיבות, ערבי גיבוש, טקסים או נסיעות לחו"ל, קיימת תחושה כי יש לגיטימציה והיתר לפעולות בעלות משמעות מינית כגון היגדים מיניים, נגיעות והצעות מיניות. משטר ההצדקה לפעולות אלה הוא כי הן מבוצעות מחוץ למסגרת הספורט, ולכן כללי מרות וסמכות אינם מחייבים את בעלי הכוח, החשים שחרור מהכללים המחייבים. אולם ההתנהגויות הללו הן מטרידות ופוגעניות לא פחות, שכן, הספורטאים חווים עדיין יחסי כוח מצד בעלי מרות וחוששים מהם גם כאשר הם נמצאים בסיטואציות שמחוץ למסגרת הספורט.

סיכום

הטרדה מינית בעולם הספורט היא תופעה נפוצה אשר עטופה פעמים רבות במשטרי הצדקה המקשים על הזיהוי והשיום, הן על ידי המוטרדת עצמה והן על ידי דמויות אחרות המצויות בקרבתה ולעיתים אף עדות לתופעה. המחקר הישראלי שזיהה ושיים את התטרידים הוא צעד ראשון בדרך לתכנית מניעה כוללת בספורט הישראלי.

- Abrams, M., & Bartlett, M. L. (2019). # SportToo: implications of and best practice for the # MeToo movement in sport. *Journal of Clinical Sport Psychology*, 13(2), 243-258
- Brackenridge, C.H. (1997). He owned me basically. Women's Experience of Sexual Abuse in Sport. *International Review for the Sociology of Sport*, 32(2), 115-130.
- Brackenridge, C.H. (2001). *Spoilsports: understanding and preventing sexual exploitation in sport*. London, UK: Routledge.
- Brackenridge, C.H. & Fasting, K. (2002). Sexual harassment and abuse in sport: the research context. *J Sex Aggress*, 8, 3-15.
- Brackenridge, C.H., & Fasting, K. (2005). The grooming process in sport. *Biography*, 13, 33-52.
- Brackenridge, C.H., & Kirby, S. (1997). Playing safe: assessing the risk of sexual abuse to elite child athletes. *Int Rev Sociol Sport*, 32, 407-418.
- Brackenridge, C.H. & Rhind, D. (2014). Child protection in sport: reflections on thirty years of science and activism. *Soc Sci*, 3, 326-340.
- Cense, M., & Brackenridge, C. (2001). Temporal and developmental risk factors for sexual harassment and abuse in sport. *European Physical Education Review*, 7(1), 61-79.
- Chroni, S., & Fasting, K. (2009). Prevalence of Male sexual harassment among female sports participants in Greece. *Inquiries Sport Phys Educ*, 7, 288-296.
- Crosset, T.W. (1999). Male athletes' violence against women: a critical assessment of the athletic affiliation, violence against women debate. *Quest*, 51, 244-57.
- Davis, L. (1997). *The swimsuit issue and sport: Hegemonic masculinity in Sports Illustrated*. Albany: State University of New York Press.
- Elendu, I., & Umeakuka, O. A. (2011). Perpetrators of sexual harassment experienced by athletes in southern Nigerian Universities. *S Afr J Res Sport Phys Edu Recreation*, 33, 53-64.
- European Commission (EC) (2014). *Gender Equality in Sport: Proposal for Strategic Actions 2014-2020*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Fasting, K. (2015). Assessing the sociology of sport: on sexual harassment research and policy. *International Review for the Sociology of Sport*, 50(4-5), 437-441.

- Fasting, K., Brackenridge, C., & Walseth, K. (2002). Consequences of sexual harassment in sport for female athletes. *Journal of sexual aggression*, 8(2), 37-48.
- Fasting, K., Brackenridge, C., & Sundgot-Borgen, J. (2004). Prevalence of sexual harassment among Norwegian female elite athletes in relation to sport type. *International review for the sociology of sport*, 39(4), 373-386.
- Fasting, K., Brackenridge, C., & Sundgot-Borgen, J. (2000). *The Norwegian Women Project. Females, Elite Sports and Sexual Harassment*. Oslo: The Norwegian Olympic Committee and Confederation of Sport.
- Fasting, K., Chroni, S., Hervik, S. E., & Knorre, N. (2011). Sexual harassment in sport toward females in three European countries. *International review for the sociology of sport*, 46(1), 76-89.
- Fejgin, N., & Hanegby, R. (2001). Gender and cultural bias in perceptions of sexual harassment in sport. *International Review for the sociology of sport*, 36(4), 459-478.
- Gunduz, N., Sunay, H., & Koz, M. (2007). Incidents of sexual harassment in Turkey on elite sportswomen. *Sport J*, 10, 1-10.
- Hartill, M. (2013). Concealment of child sexual abuse in sports. *Quest*, 65, 241-254.
- Hartill, M. (2014). Exploring narratives of boyhood sexual subjection in Male-sport. *Sociol Sport J*, 31, 23-43.
- International Olympic Committee (IOC) (2007), *Consensus Statement on Sexual Harassment and Abuse in Sport*. Lausanne: IOC.
- Joy, E. A., Herring, S. A., Nelson, C., Cohen, J., Dugan, S. A., Flatt, R., & Wagner, J. (2021). Sexual violence in sport: expanding awareness and knowledge for sports medicine providers. *Current sports medicine reports*, 20(10), 531-539.
- Kirby, S., & Greaves, L. (1996, July). *Foul Play: sexual abuse and harassment in sport*. Paper presented at the Pre-Olympic Scientific Congress, Dallas, USA
- Leahy, T., Pretty, G. & Tenenbaum, G. (2002). 'Prevalence of sexual abuse in organized competitive sport in Australia', *Journal of Sexual Aggression* 8(2):16-36.
- Klonoff, E. A., & Landrine, H. (1995). The schedule of sexist events. *Psychology of Women Quarterly*, 19(4), 439-470.
- Messner, M. A. (1988). Sports and male domination: The female athlete as contested ideological terrain. *Sociology of sport journal*, 5(3), 197-211.

- Mewett, P., Toffoletti, K. (2008). Rogue men and predatory women: female fans' perceptions of Australian Footballers' sexual conduct. *Int Rev Sociol Sport*, 43, 165-180.
- Mountjoy, M., Brackenridge, C., Arrington, M., Blauwet, C., Carska-Sheppard, A., Fasting, K., & Starr, K. (2016). International Olympic Committee consensus statement: harassment and abuse (non-accidental violence) in sport. *Br J Sports Med*, 50(17), 1019-1029.
- Nielsen, J. T. (2001). The forbidden zone: Intimacy, sexual relations and misconduct in the relationship between coaches and athletes. *International review for the sociology of sport*, 36(2), 165-182.
- Nurka C. (2013). Shame and disgrace in Australian football culture: rape claims and public affect. *Womens Stud Int Forum*, 38, 43-51.
- Owton, H., & Sparkes, A. (2015). Sexual abuse and the grooming process in sport: learning from Bella's story. *Sport Educ Soc*, 732-743.
- Reynaud, E. (1981). *Holy virility: The social construction of masculinity*. London: Pluto Press.
- Timpka T., Finch C.F., Goulet, C., et al. (2008). Meeting the global demand of sports safety: the intersection of science and policy in sports safety. *Sp Med*, 38, 795-805.
- Tomlinson, A., & Yorganci, I. (1997). Male coach/female athlete relations: gender and power relations in competitive sport. *J Sport Soc Issues* 21, 134-155.
- Volkwein, K. A., Schnell, F. I., Sherwood, D., & Livezey, A. (1997). Sexual harassment in sport: Perceptions and experiences of American female student-athletes. *International review for the sociology of sport*, 32(3), 283-295.
- Yorganci, I. (1993) Preliminary findings from a survey of gender relationships and sexual harassment in sport. in C. Brackenridge (ed), *Body matters: Leisure Images and Lifestyle*. Eastbourne. Leisure Studies Association

מקורות נבחרים

אמנת האו"ם בדבר זכויות הילד, כ"א 1038.

הוועד האולימפי בישראל (2018). 'תקנון למניעת הטרדה מינית וקידום מוגנות בספורט האולימפי בישראל'.
כותבים: קידר, א., נחמן, ד. כהנא, א.

זלוטניק, ד. & וינדמן, ו. (2023). 'משחקים על בטוח': מוגנות ילדים וילדות בספורט – תמונת מצב
ומחשבות לקראת יישום בישראל. פרסום המועצה לשלום הילד וקרן דניאל הווארד.

קליינמן, מ. & קרני, מ. (2019). 'לפרוץ את קשר השתיקה: חובת הדיווח על חשד להתעללות בילדים
והזנחתם: חוברת מלווה לאנשי מקצוע', פרסום המועצה לשלום הילד וארגון גושן.

Child Protection in Sport Unit. CPSU Briefing: [Self-Harming in Sport](#) (2012).

[Child Safeguarding in Sport](#) Program Website (n.d).

[Israel: Country-Specific Roadmap for Effective Child Safeguarding in Sport Policies](#)
(2022). European Union – Council of Europe Joint Project: Child Safeguarding in Sport.

Sport Ireland. '[Safeguarding Guidance for Children & Young People in Sport](#)'.

Terre des Hommes (2020). '[Children's Guide to Safety in Sport](#)'.

צוות הכתיבה והייעוץ המקצועי לחוברת

כתיבה

עו"ד נעם וילדר, המועצה לשלום הילד

עו"ד ד"ר דניאלה זלוטניק רז, המועצה לשלום הילד

עו"ד ורד וינדמן, המועצה לשלום הילד

חלקי החוברת הנוגעים למניעת הטרדה מינית בגופי ספורט נכתבו על ידי:

עו"ד ד"ר כרמית קלר חלמיש, איגוד מרכזי הסיוע לנפגעות ולנפגעי תקיפה מינית בישראל

עו"ד הלה נויבך, איגוד מרכזי הסיוע לנפגעות ולנפגעי תקיפה מינית בישראל

ייעוץ מקצועי:

גב' נורית שרביט, מנהלת המחלקה לספורט נשים וספורט עממי, משרד התרבות והספורט, מנהל הספורט.

עו"ד ורד בוסקילה, יועצת משרד הספורט בנושא מוגנות בספורט ופיתוח ספורט נשים

גב' שרון זאבי, יועצת משרד הספורט בנושא מוגנות בספורט ופיתוח ספורט נשים

עו"ס מיכל קליינמן, המועצה לשלום הילד

עו"ד ליה קוק, המועצה לשלום הילד

עו"ד ועו"ס ליאורה אלטמן, המועצה לשלום הילד

תודה מיוחדת לד"ר יוכי סימן טוב, לשעבר מנהלת המחלקה להתמודדות במצבי משבר, חירום ואובדנות במשרד החינוך ולד"ר עמית שלו, מנהל המחלקה לפסיכיאטריה של הילד והמתבגר, המרכז הרפואי הדסה על ייעוץ מקצועי בנושא פגיעה עצמית בספורט.

עיצוב ועימוד: מיתר לובוצקי-אביאור

